

325.210959109593

๔/ 419 น

๙.3

นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ
ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995

สารนิพนธ์

ของ

ประเสริฐ ทองประสม

๕๘ พ.ค. 2540

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๘1๙

นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ
ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995

สารนิพนธ์
ของ
ประเสริฐ ทองประสม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์
มีนาคม 2540
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งเน้นศึกษาพัฒนาการของนโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพเชื้อสายมอญ และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1995 ซึ่งในช่วงนี้เป็นระยะเวลาที่มีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของไทย การศึกษานี้พยายามเข้าใจพลวัตต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในบริบททางการเมืองและการทหารบางอย่างมาใช้ในการจัดการกับผู้อพยพชาวมอญ

เหตุการณ์หลังไหลของผู้อพยพเข้ามาในประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1952 ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประเทศไทยเข้ามาสู่ฐานะผู้ให้ที่พักแก่ผู้ลี้ภัยที่หนีการตามล่าสังหารจากรัฐบาลพม่า โดยให้การช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม การศึกษาพบว่า ภัยที่มาพร้อมกับการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เข้ามามีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญ ที่รัฐบาลพม่าตระหนักและหาวิถีทางสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ รวมถึงการกำหนดนโยบายที่จะใช้กับผู้อพยพตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ประกาศกระทรวงมหาดไทย ห้ามคนต่างด้าวสัญชาติพม่าอพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 1976 นับเป็นจุดเริ่มต้นที่รัฐบาลไทย เริ่มใช้กฎหมายจกานกสถานภาพผู้อพยพ โดยใช้คำว่าผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แยกออกจากผู้ลี้ภัยเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

เหตุการณ์จลาจลนองเลือดที่กรุงย่างกุ้ง ในปี ค.ศ. 1988 ผลักดันให้เกิดการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอีกหลายกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มมอญ เหตุการณ์ครั้งนี้ รัฐบาลไทย ได้พิจารณาทบทวน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติกับผู้อพยพเหล่านี้

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อสงครามเป็นยุติลง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และการเมือง ที่พยายามปรับเข้าสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งมีความพยายามที่จะกำหนดสันติภาพในแนวชายแดนขึ้น การเจรจายุติสงครามระหว่างพม่าและรัฐบาลพม่า ในปี ค.ศ. 1995 เป็นสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพชาวมอญ ซึ่งแต่ก่อนเคยให้ที่พักพิงเปลี่ยนไปสู่การผลักดันผู้อพยพมอญออกนอกราชอาณาจักร

THAI POLICIES TOWARDS BURMESE REFUGEES OF ETHNIC MON
ORIGIN DURING 1952 - 1995

AN ABSTRACT

BY

PRASERT TONGPRASOM

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Arts degree in History
at Srinakharinwirot University

March 1997

In this thesis, a focus is placed upon the developments of Thailand's policies and practices towards Burmese refugees of ethnic Mon origin and other related categories from 1952 until 1995, a long period in which both internal and external factors came into interplay. The study also strives to understand the forces behind major changes in the political and economic context in which certain political and military measures were adopted in dealing with the magnitude of each inflow of refugees from Myanmar and its implications arising ever since 1952.

With her long border with Myanmar, Thailand has been affected by international movements of population. The event, associated with the exodus of Burmese refugees into Thailand in 1952 was considered as a starting point that brought Thailand into an unavoidable position of providing shelter to refugees fleeing from persecution pervasive in Myanmar.

The findings reveal that threats associated with the expansion of communism into Southeast Asia should be viewed as a major factor stimulating awareness and efforts among Thai authorities towards formulating necessary legal instruments and policies to deal with refugees, especially those fleeing from the prevailing danger of social revolution in Indochina. The Ministry of Interior's Edit on Aliens and Illegal Immigrants issued in 1976 is a landmark in Thailand's history of immigration practices as it was the first time that a criteria for defining who is illegal immigrant person and who deserves a status of refugee was established and enforced in Thailand.

The bloodbath massacre at Rangoon in 1988 that triggered massive streams of Burmese refugees into Thailand of various ethnic origins, the Mon included, forced Thai policy-makers to rethink their long-held practice and eventually design a practical response to adverse

consequences, be it political or military, from each influx of refugees. For Thailand, the end of Cold War acts as a catalyst for various changes in the political and economic environment at both national and regional levels. In this context, the cease-fire agreement which was signed between the New Mon State Party and Rangoon in 1995 marked a new shift in Thailand's policy and practice towards the Mon refugees from an act of providing asylums to Mon nationalists to one of mediating between the New Mon State Party (Mon nationalists) and the Central Government for peace building.

In short, the study strives to explain the reasons why Thailand's practices towards the Mon refugees were related to the changes in the multi-layer political and economic security environment over the time.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

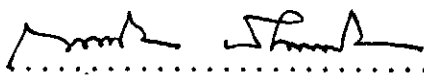
..... พลึงพลึง ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลึงพลึง คงชนะ)

..... กรรมการ
(นายภาณุทัต ยอดแก้ว)

คณะกรรมการสอบ

..... พลึงพลึง ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลึงพลึง คงชนะ)

..... กรรมการ
(นายภาณุทัต ยอดแก้ว)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ พ่วงพิศ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 14 เดือน มิ.ย. ๖๕... พ.ศ. ๒๕๔๐

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยกราบ
ขอบพระคุณ ผศ.พลับพลึง กองชนะ ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา อาจารย์ประจำภาควิชา
ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความ
เอาใจใส่อย่างยิ่ง และขอบคุณอย่างยิ่งต่อ คุณณัฐทัต ยอดแก้ว เจ้าหน้าที่การทูต กระทรวง
การต่างประเทศ ที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขปรับปรุงการเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อท่านอาจารย์ชมพูนุท นาศิริรักษ์ หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ และ
รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณา
เป็นกรรมการเพิ่มเติม และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง จนสำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ให้ความ
คำแนะนำแก่ผู้เขียนกระทั่งสามารถจะค้นคว้าและจัดทำปริญญานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อย

ขอกราบหมั้นการขอบคุณพระเจ้า พระวิงสะ ปาละ ประธานคณะกรรมการสงเคราะห์
ผู้อพยพมอญ พระนันทะ เตียนอู และขอขอบคุณ นายพิพัฒน์ ปลัดสิงห์ นาย ออง งวย บุญทारी
นาย แต้ะ มง หงสา นายमित หงสา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยอีกหลายท่าน

สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณ คุณฉัฐ รัฐอมฤต รองอธิการจังหวัดกาญจนบุรี
เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาประสานงานกับหน่วยงานของทางราชการส่วนท้องถิ่น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อ รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นผู้ให้สถานที่พักตลอดจนจบการศึกษา ทั้งยังให้คำแนะนำและให้กำลังใจ
เสมอมา

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่คุณพ่อ และคุณแม่ ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้ง
ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ประเสริฐ ทองประสม

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	ก
1 ภูมิหลังเกี่ยวกับชาวมอญอพยพ	1
1. ภูมิหลังด้านชาติพันธุ์	2
2. การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ก่อนปี ค.ศ. 1952	4
3. การอพยพครั้งสำคัญของชาวมอญ เข้าสู่ประเทศไทย	5
3.1 สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (ค.ศ. 1569 – 1590) ..	5
3.2 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ค.ศ. 1656 – 1688) .	6
3.3 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (ค.ศ. 1767 – 1788)	6
3.4 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ค.ศ. 1809 – 1824)	8
4. นโยบายของไทยต่อผู้อพยพชาวมอญ	9
2 การอพยพของชาวมอญเข้าสู่เขตแดนไทย (ค.ศ. 1952 – 1995)	10
1. สาเหตุของการอพยพระหว่างปี ค.ศ. 1952 – 1995	11
1.1 ผลกระทบจากการเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเอง	11
1.2 สงครามกลางเมือง ค.ศ. 1949	14
1.3 นักศึกษาและขบวนการประชาธิปไตย ปี ค.ศ. 1988	19
1.4 การเกณฑ์แรงงาน	26
2. ชุมชนมอญอพยพ ปี ค.ศ. 1952 – 1995	32
2.1 สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์	32
2.2 การก่อตั้งและการเคลื่อนย้ายชุมชนมอญอพยพ	35
2.2.1 ชุมชนมอญบ้านวังกะ	35
2.2.2 ชุมชนมอญบ้านพระเจดีย์	37
2.2.3 ชุมชนมอญบ้านน้ำเก็ก	41
2.2.4 ค่ายผู้อพยพมอญเลาะโล และสะลือคคะนี	44

3	นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ	
	ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995	46
1.	วิเคราะห์การดำเนินนโยบายของรัฐบาล	46
1.1	การปล่อยให้ผู้อพยพพักพิงตามบริเวณชายแดน	
	(ค.ศ. 1952 - 1976)	46
1.2	การเข้าควบคุมและกำหนดสถานะผู้อพยพ	
	(ค.ศ. 1976 - 1988)	49
1.3	การเข้าควบคุมและผลักดันผู้อพยพออกนอกประเทศ	
	(ค.ศ. 1988 - 1995)	52
2.	ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ	55
2.1	กระทรวงมหาดไทย	58
2.2	กองอำนวยการปฏิบัติการชายแดนไทย - พม่า	62
2.3	สภาความมั่นคงแห่งชาติ	63
4	ผลจากการดำเนินการของรัฐบาลไทย ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995 ...	66
1.	ด้านการเมือง	66
1.1	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับทางการพม่า	66
1.1.1	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ปี ค.ศ.	
	1952 - 1976	67
1.1.2	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ปี ค.ศ.	
	1976 - 1988	68
1.1.3	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ปี ค.ศ.	
	1988 - 1995	69

บทที่	หน้า
1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาวมอญอพยพ	70
1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับองค์กรช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ผู้อพยพ	72
1.3.1 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR)	72
1.3.2 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)	74
1.4 การกำหนดเขตสันติภาพ ตามข้อตกลงหยุดยิง ระหว่างมอญ - พม่า	80
2. ด้านเศรษฐกิจ	82
2.1 การค้าบริเวณชายแดนไทย - พม่า	82
2.2 ข้อตกลงการค้าระหว่างไทย - พม่า	83
3. ด้านสังคม	86
3.1 ปัญหาโสเภณี	86
3.2 ปัญหาแรงงานต่างชาติด	88
3.3 ปัญหาสุขภาพอนามัย	89
5 บทสรุป	90
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก. คำนิยามทั่วไปเกี่ยวกับผู้อพยพ	106
ภาคผนวก ข. Letter to Mr.Ruprecht von Arnim Representative UNHCR	109

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค. Statement On Ceasefire Between SLORC And NMSP.	112
ภาคผนวก ง. คำปราศรัยของนายสเว จิน ประธานพรรคมอญใหม่ กล่าวในวันประชุมคณะกรรมการพรรคมอญใหม่ กับตัวแทนสภาฟื้นฟูระเบียบกฎหมายแห่งรัฐ (สลิค) ที่กรุงย่างกุ้งพม่า	114
ภาคผนวก จ. Position of the NMSP on recurrence of armed conflict between SLORC and the KNPP.....	118
ประวัติย่อของผู้วิจัย	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรในค่ายผู้อพยพ	76
2 ตารางแสดงการช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชน	77

บัญชีแผนที่และแผนผัง

แผนที่และแผนผัง	หน้า
1 แผนที่แสดงเส้นทางการสร้างทางรถไฟ เย - ทวาย	25
2 แผนที่แสดงพื้นที่การเกณฑ์แรงงานสร้างทางรถไฟ	28
3 แผนผังสังเขปแสดงช่องทางอพยพของชาวมอญ	31
4 แผนผังสังเขปแสดงการตั้งหมู่บ้านอพยพ	34
5 แผนผังแสดงการตั้งชุมชนมอญ	40
6 แผนผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งค่ายผู้อพยพมอญ	78
7 แผนที่สังเขปแสดงการวางท่อก๊าซธรรมชาติ	84

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปภาพชุมชนมอญอพยพ	38
2 รูปภาพแสดงร่องรอยการตั้งชุมชนมอญ	43
3 รูปภาพค่ายอพยพมอญสะลือคทะนี	71
4 รูปภาพการรณรงค์สิทธิมนุษยชน	79

บทนำ

ในระหว่างปี ค.ศ. 1948 - 1952 ได้เกิดสงครามกลางเมือง (The Victims Civil War) ระหว่างรัฐบาลพม่ากับชาวมอญซึ่งมีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวมอญได้เรียกร้องสิทธิการปกครองตนเองตามข้อตกลงปางหลวง ปี ค.ศ. 1947¹ (Panglong Agreement) โดยมีผู้นำคนสำคัญชื่อ นาย สเว จิน² (Nai Swe Kyin) เขาถูกจับกุมเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 ต่อมาเมื่อรัฐบาลพม่าปล่อยตัว เขาจึงหลบหนีเข้าป่า ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1952 แล้วจัดตั้งพรรคมอญใหม่ (New Mon State Party : NMSP) พร้อมทั้งรวบรวมชาวมอญตั้งกองกำลังติดอาวุธทำการรบแบบกองโจร (Guerrilla War) ยึดที่มั่นบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี บริเวณชายแดนไทยพม่าใกล้กับด่านพระเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี

เหตุการณ์ครั้งนี้ นับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ผลักดันให้ชาวมอญทะยอยกันอพยพเข้าสู่ดินแดนไทย ในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2³ อย่างไรก็ตาม การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ดินแดนไทยมีมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ สมัยอยุธยาตอนกลางจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตแดนไทยครั้งสำคัญมีจำนวน 4 ครั้ง ครั้งแรกชาวมอญอพยพเข้ามาในรัชสมัยพระมหาธรรมราชา (ปี ค.ศ. 1569 - 1590) ครั้งที่สองในรัชสมัย

¹Smith Martin. Burma : Insurgency and the Politics of Ethnicity. 1991. p.78 - 79.

²สเว จิน เดิมชื่อ บา ลวิน (Ba Lwin) แต่ได้เปลี่ยนชื่อภายหลังจากที่ได้หลบหนีเข้าป่าเมื่อปี ค.ศ. 1952 และตามกฎหมายพม่า เมื่อ สเว จิน ถูกปล่อยจากเรือนจำที่เมืองมัณฑะเลย์แล้วเขายังจะต้องถูกกักบริเวณที่กรุงย่างกุ้งอีก 1 ปี บรรดาดูรายละเอียดยาน จาลอง ทองดี แผ่นดินประเทศมอญ. 2529. หน้า 195 - 196. ในเอกสารมอญจะเขียนค่าน้ำหน้าชื่อของบุคคลผู้นี้ว่า นาย เป็นคำยกย่องบุคคลสำคัญ.

³กระทรวงการต่างประเทศ. เอกสารหมายเลข NC 1:5.30. รัฐบาลพม่าขอไทยจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับพม่า. 2495 - 2497. และเอกสารหมายเลข 1:5.31. การหารือเรื่องยุ่งยากตามพรมแดนไทยพม่า. 2495 - 2497.

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ค.ศ. 1656 - 1688) ครั้งที่สามในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (ค.ศ. 1767 - 1782) ในครั้งสุดท้ายมีชาวมอญอพยพเข้ามาในดินแดนไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย¹ (ค.ศ. 1809 - 1824)

การอพยพของชาวมอญในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ได้เสริมสร้างผลประโยชน์ให้กับไทย เนื่องจากชาวมอญอพยพเหล่านี้ เป็นแรงงานสำคัญในการผลิตและเป็นแรงงานก่อสร้างสาธารณะสถานสำคัญ ๆ เป็นไพร่พลซึ่งมีประโยชน์ในการป้องกันบ้านเมือง นอกจากนี้ในคติของความเป็นพระมหากษัตริย์ราชชาวมอญเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ดังนั้นไทยจึงมีนโยบายต้อนรับมอญอพยพเหล่านี้ไว้ในพระราชอาณาจักร ดังจะเห็นได้จากที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานที่ดินให้ตั้งบ้านเรือน และเป็นที่ทำกิน ตลอดจนพระราชทานบรรดาศักดิ์แก่ขุนนางมอญ² แต่การอพยพครั้งใหม่ของชาวมอญระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช คติเกี่ยวกับรัฐไทย เปลี่ยนไปเป็นแบบรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern State) คือ การรักษาอาณาเขต นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านการปกครอง และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงทำให้นโยบายของไทยเปลี่ยนแปลงไป จากการที่รัฐบาลไทย

¹สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 ทรงราชธานูปภาพ. พงศาวดารรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 เล่ม 1. 2505. หน้า 227. กล่าวถึงชาวมอญอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 2 จำนวน 40,000 คน แต่มีนักวิชาการที่กล่าวว่าชาวมอญอพยพเข้ามาในดินแดนไทยเพียง 3 ครั้ง โปรดดูรายละเอียดใน R. Halliday. "Immigration of the Mons into Siam," J.S.S. (50th anniversary commemoration publication, Vol 1). p.73.

²ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงจัดให้ชาวมอญตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก. โปรดดูรายละเอียดใน สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 ทรงราชธานูปภาพ. เล่มเดิม. หน้า 242.

ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี มีชาวมอญอพยพเข้ามาหลายทาง ทรงรับสั่งให้ครอบครัวชาวมอญไปตั้งภูมิลำเนาที่ ปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และที่สามโคก แขวงเมืองปทุมธานี โปรดดูรายละเอียดใน สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 ทรงราชธานูปภาพ. "ประวัติต้นตระกูลชนชั้น," ลำดับสกุลวงศ์ชนชั้นและเสด็จวิสุทธิ. 2509. หน้า 14 - 15.

และในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระราชทานยศพระรามัญวงศ์ มียศเสมอ จตุสดมภ์ เรียกจักริมมอญ เล่มเดิม. หน้า 15.

พยายามสกัดกั้นผู้อพยพพหามอญไว้ตามแนวชายแดน ขณะเดียวกันก็หาทางผลักดันผู้อพยพออกนอกประเทศ¹ ทั้งนี้เพราะว่าไทยไม่ต้องการให้มีกองกำลังติดอาวุธ ไม่ว่าจะเป็นของชาติใดเข้ามาตั้งอยู่ในเขตแดนไทย นอกจากนี้ไทยยังพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า จึงไม่ต้องการสนับสนุนมอญ ซึ่งมีฐานะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่ทำการต่อต้านรัฐบาลของตนเอง² ส่วนในด้านเศรษฐกิจนั้นไทยมีนโยบายป้องกันผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย³ (illegal immigration) หรือผู้พลัดถิ่น (displaced persons) เข้ามาประกอบอาชีพใน

¹ค่ายผู้อพยพพหามอญ (Mon Refugees Camps) ตามแนวชายแดนไทย-พม่า มี 4 แห่ง คือ ค่ายฮะลอคคานิ (Halockani) ค่ายปะโฮ (Paho) ค่ายปะยอ (Payaw) ตั้งอยู่บริเวณเขตแดนอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และค่ายบีรี (Beree) อยู่เขตแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โปรดดูรายละเอียดใน Mon National Relief Committee. Monthly Report. October 1994. และผู้อพยพพหามอญ จากค่ายฮะลอคคานิ ได้อพยพเข้ามาในเขตแดนไทย ที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 6,000 คน รัฐบาลไทยได้ผลักดันผู้อพยพเหล่านี้ออกนอกเขตแดนไทย เหตุเกิดระหว่าง 21 กรกฎาคม - 14 กันยายน 1994 โปรดดูรายละเอียดใน Mon National Relief Committee. Mon Refugees : Hunger For Protection in 1994. p.21 - 30.

²ไทยได้กำหนดนโยบายความสัมพันธ์กับพม่า ตามมติสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 และมติคณะกรรมการประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 เป็นนโยบายหลัก 9 ประการ โปรดดูรายละเอียดใน ธรรมรัตน์ รัตนมณี. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2533. 2536. หน้า 27 - 29.

³นายรุเพรต วอน อานิม (Ruprecht Von Arnim) ผู้แทนข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า ควรจะมีการจำแนกค้ำจุนความของผู้ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แต่ทางรัฐบาลไทยไม่ยอมให้สถานภาพแก่ผู้ลี้ภัย โดยอ้างเหตุผลว่า บุคคลเหล่านี้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และเหตุผลทางเศรษฐกิจมากกว่า. รุเพรต วอน อานิม. ผู้แถลงข่าว. นุสรรา สวัสดิ์สว่าง. วิทยุผู้จัดการ : สายตรงจากอินโดจีน. สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. วันเสาร์ที่ 8 ตุลาคม 1995 เวลา 16.00 น. - 17.00 น.

เมืองไทย ด้วยเหตุผลต่าง ๆ จึงทำให้ไทยมีนโยบายไม่ยอมรับผู้อพยพชาวมอญภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังกล่าว นโยบายของไทยได้เปลี่ยนไปจากยุคเดิมที่ไทยต้อนรับผู้อพยพเพื่อเข้ามาสร้างความมั่นคงให้กับรัฐ กลายเป็นสกัดกั้นและผลักดันผู้อพยพออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติจึงเป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าถ้าได้ทำการศึกษานโยบาย และการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลไทยเริ่มเผชิญกับปัญหาผู้อพยพและกองกำลังมอญอิสระ¹ ที่ตั้งตามแนวชายแดนไทยพม่า มาจนถึงปี ค.ศ. 1995 ซึ่งมีการเจรจายุติสงครามกลางเมือง² (Ceasefire Agreement) ระหว่างรัฐบาลพม่า (State Law and Order Restoration Council : SLORC) กับพรรคมอญใหม่ (New Mon State Party : NMSP) เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1995 โดยทำการวิเคราะห์นโยบาย และการดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญด้วยหลักฐานข้อมูลอย่างรอบคอบ และพิจารณาแง่มุมหลากหลาย อาจทำให้ได้ทราบว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายของไทยสามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และอาจใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับพม่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹Hamish McDonald. "Selling out old friends : Thai army aids capains against insurgents," Far Eastern Economic Review. 21 - 22 ; 22 Febuary, 1990.

²Central Committee, New Mon State Party. Statement On Ceasefire Between the State Law and Order Restoration Council and the New Mon State Party. 13 July, 1995.

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านนโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995 ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธรรมรัตน์ รัตนเมธี เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2533. กล่าวถึงการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเน้นมิติทางการเมืองและทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยชี้แนวคิดและความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองภายในกับภายนอก มาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยชาวมอญเกี่ยวข้องด้วย

สุภรณ์ โอเจริญ เรื่อง ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. กล่าวถึงสถานะของชาวมอญในสังคมไทย รวมทั้งนโยบายของไทยต่อชาวมอญ ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ชาวมอญอพยพเข้ามาสู่ไทยครั้งแรกในปี ค.ศ. 1684 ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชา จนถึงปี ค.ศ. 1910 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพชาวมอญ ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995
2. เพื่อศึกษาสาเหตุและผลทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จากการดำเนินการของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพชาวมอญในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ทราบนโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพชาวมอญ
2. ผลการศึกษาสามารถประเมินนโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยต่อผู้อพยพชาวมอญในช่วงเวลาดังกล่าว
3. ข้อมูลและบทวิเคราะห์ที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมาร์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษานโยบายและการดำเนินการของไทยต่อผู้อพยพชาวมอญ ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995 สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในช่วงเวลาดังกล่าว

✓ วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอรายงานแบบพรรณาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจะใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary Sources) เป็นสำคัญ และหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) รวมทั้งการสัมภาษณ์ และการสังเกต (Interview and observation)

ข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

1. เอกสารและสิ่งพิมพ์

1.1 เอกสารชั้นต้น

1.1.1 เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ ได้แก่ เอกสารของกระทรวงการต่างประเทศ คัมภราศรัยและคำแถลงการณ์ของประธานพรรคคอมมิวนิสต์ รวมทั้งคำแถลงการณ์ขององค์กรมอญกลุ่มต่าง ๆ

1.1.2 เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์ เช่น คำแถลงนโยบายของรัฐบาลไทย เอกสารของกระทรวงการต่างประเทศ ประกาศกระทรวงมหาดไทย แถลงการณ์และรายงานประจำเดือนขององค์กรมอญ เช่น Mon Nation Relief Committee, Monthly Report เป็นต้น

1.2 เอกสารชั้นรอง

1.2.1 วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวมอญ ชนกลุ่มน้อยของพม่า และความสัมพันธ์ระหว่างไทยพม่า

1.2.2 หนังสือและเอกสารทางวิชาการ ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.2.3 วารสารและหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับภาษาไทย เช่น เอเชีย-ปริทัศน์ อาทิตย์ ข่าวพิเศษ หลักไทย มติชน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ สราธรรมย์ สยามโพสต์ ไทยรัฐ เป็นต้น ฉบับภาษาอังกฤษ เช่น Far Eastern Economic Review, Facts on File, The Nation และ Newsletters

1.2.4 สิ่งพิมพ์ เช่น แผนที่ แผนที่ และรูปภาพ

2. ข้อมูลภาคสนาม

2.1 ผู้วิจัยได้เดินทางไปศึกษาที่ค่ายผู้อพยพชาวมอญฮะลอคคานิ (Halockani Refugees Camp) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตแดนพม่าใกล้กับ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างวันที่ 23 - 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 ระยะนั้นทหารพม่าได้เข้ามา

เผาหมู่บ้านและยังจับตัวผู้อพยพไปจำนวนหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้อพยพชาวมอญที่ค่ายแห่งนี้ จำนวนประมาณ 6,000 คน ได้หนีเข้ามาหลบภัยในเขตแดนไทยอีก ผู้เขียนได้สัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

1) ร้อยเอกบุญธง พึ่งศูนย์ กองร้อยทหารพรานที่ 1404

กรมทหารพรานที่ 14 ทหารที่รักษาความปลอดภัยของฝ่ายไทย ขณะเดียวกันได้สัมภาษณ์

2) พระวังสะ ปาละ (Pra Wongsā Pala) ประธานองค์กร

สงเคราะห์ผู้อพยพชาวมอญ (Chairman of the Mon National Relief Committee : MNRC)

3) สันทนาภิบาลราษฎรชาวมอญอพยพ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม จากการศึกษาผู้อพยพที่ค่ายชะลือคคะนี และชุมชนมอญ ในด้านต่าง ๆ เช่น สถานภาพทางสังคม ทักษะชีวิต และการใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2.2 ผู้วิจัยได้เดินทางไปหมู่บ้านผึ่งมอญวังกะ บ้านน้ำเก็ก บ้านพระเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และหมู่บ้านปะลานจะปาน ในเขตแดนพม่า ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านน้ำเก็ก ระหว่างวันที่ 8-10 ธันวาคม ค.ศ.1996 ได้สัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

1) นาย ออง งวย บุญการี นาย แตะ มอง หงสา บ้านผึ่งมอญวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

2) นาย มิต หงสา บ้านน้ำเก็ก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

แหล่งค้นคว้าข้อมูล

1. กองบรรณสารและห้องสมุด กระทรวงการต่างประเทศ
2. กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร
3. ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
4. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

5. วัดชนะสงคราม วัดปรก กรุงเทพมหานคร วัดวังแก้วเวภาราม อำเภอ
สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
6. ค่ายผู้อพยพฮัลลอคคานี (Halockani Refugees Camp) เขตแดนพม่า
7. หมู่บ้านฝั่งมอญวังกะ บ้านพระเจดีย์ บ้านน้ำเก็ก ตำบลหนองลู อำเภอ
สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

คำจำกัดความ

1. ผู้อพยพชาวมอญ หมายถึง ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ ซึ่งมีถิ่นฐานเดิม
อยู่ในรัฐมอญ (Mon State) เมืองเมะลาเลิง (Moulmein) เมืองมุดง (Mudon)
เมืองสะเทิม (Taton) และเมืองเย-หรือ เร (Ye) มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของ
ตนเอง
2. พม่า : มีความหมายต่อไปนี้
พม่า หมายถึงประเทศ ได้แก่ สหภาพพม่า (Union of Burma) สหภาพ
เมียนมาร์ (Union of Myanmar)
พม่า หมายถึงรัฐบาล ได้แก่ รัฐบาลสังคมนิยมตามวิถีทางพม่า (The Burmese
Way to Socialism) รัฐบาลสถาปนาพระเปียบและกฎหมายแห่งรัฐ (The State Law and
Order Restoration Council)

ภูมิหลังเกี่ยวกับชาวมอญอพยพ

มอญเป็นชนชาติหนึ่งในอดีตที่เคยสถาปนา อาณาจักร ซึ่งมีอารยธรรมเจริญรุ่งเรือง แต่เนื่องจาก ปี ค.ศ. 1057 เป็นต้นมา อาณาจักรมอญถูกรุกรานจากชนเผ่าพยู จึงทำให้ชนชาติทั้งสองมีเหตุขัดแย้งสู้รบกันเสมอ ในปี ค.ศ. 1757 เมื่ออาณาจักรมอญถูกทำลายลง ชนชาติมอญจึงกลายเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศพม่า แต่อารยธรรมอันยิ่งใหญ่ของมอญนั้นได้ถ่ายทอดไปสู่ชนชาติพม่า และอาณาจักรอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อาณาจักรสุโขทัย ล้านนา และอาณาจักรต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เช่น ภาษาศาสตร์ ศาสนา กฎหมาย สถาปัตยกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ปัจจุบันมีนักวิชาการที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมมอญ ได้แก่ นาย ปันละ (Nai Panla) ได้รวบรวมพระธรรมบัญญัติ ศาสนา ภาษา มอญ มาจัดพิมพ์ขึ้นใหม่แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษ คริสเตียน เบาเออร์ (Christian Bauer) ได้ศึกษาวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมของมอญจากคำประพันธ์โบราณ (Notes on Mon Epigraphy) ผลงานทางด้านสังคมศาสตร์ ดร.ฟอสเตอร์ (Brian L. Foster) ได้เขียนเรื่อง Ethnicity and Economy : The case of the Mon in Thailand ส่วนงานวิจัยด้านประวัติศาสตร์มีผู้ศึกษาวิจัยคือ สุภรณ์ โอเจริญ ได้เขียนเรื่องราวของชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทย งานวิจัยเรื่อง ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาททางสังคมตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และอภิเชษฐ จันเทียง ได้ศึกษาบทบาทของขุนนางมอญในสมัยอยุธยา ระหว่างพ.ศ. 2127 ถึง 2310

ชาวมอญ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนใต้ของพม่า ไม่ประสงค์จะอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพม่า จึงพยายามเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเอง จึงถูกรัฐบาลปราบปราม ทำให้ชาวมอญจำนวนมากหลบภัยเข้าสู่บ้านเมืองไทยมาโดยตลอด

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพรมแดนด้านตะวันตกติดกับประเทศพม่า จึงอยู่ในฐานะประเทศผู้ประสบปัญหาเรื่องผู้อพยพโดยตรง ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงต้องหาหนทางแก้ปัญหาเหล่านี้ให้ลุล่วงไปบนพื้นฐานของมนุษยธรรม โดยคำนึงถึงหลักการในอันที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ของชาติอย่างแท้จริง

1. ภูมิหลังด้านชาติพันธุ์และสงครามกับพม่า

ชาวมอญเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ (Mongoloid) มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของจีน มีภาษาพูดจัดอยู่ในตระกูลมอญ - เขมร (Mon - Kmer) หรือที่เรียกว่า ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Astro Asiatic)¹ ประมาณก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 8 ชาวมอญเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่เป็นประเทศเมียนมาร์ตอนล่างปัจจุบัน ก่อตั้งอาณาจักรจันบุรีบริเวณฝั่งตะวันออกของลุ่มแม่น้ำอิรวดี มีศูนย์กลางความเจริญอยู่ที่สะเทิม (Thaton) ทวันเท (Twante) ทะละ (Dala) และหงสาวดี (Pegu)² ซึ่งต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน

ชาวมอญเรียกอาณาจักรของตนว่า รามัญเทศ หรือรามัญประเทศ³ ซึ่งตรงกับที่นักภูมิศาสตร์ชาวอาหรับได้กล่าวถึงอาณาจักรมอญตอนล่างโดยใช้ชื่อว่า รามัญเทศ (Ramannadesa) ดังปรากฏในหนังสือ Book of Routes and Provinces ของ Ibn Khordadzebeh ค.ศ. 844 - 848⁴ ชาวมอญเรียกตนเองว่า มอญ⁵ ส่วนพม่าเรียกมอญว่า ตะเลง (Talaing) ซึ่งมีหลักฐานที่พม่าใช้เรียกมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโนรุท (Anawrahta. ค.ศ. 1044 - 1077)⁶

อาณาจักรมอญในระยะแรกมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองสะเทิม เมืองนี้ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ก่อนปีคริสต์ศักราช 784 ได้เติบโตขึ้น มีการติดต่อค้าขายกับอินเดียและลังกาจึงรับเอาอารยธรรมด้านภาษา ศาสนา ศิลป และศาสนา ความสำคัญของมอญคือ ได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ไปสู่ชนชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชาติ บนภาคพื้นทวีปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันได้มี

¹ตระกูล ออสโตร เอเชียติก หมายถึงภาษาตะวันออก เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษามอญ.

²Sir Arthur P. Phayre. "On the History of Pegu," JRAS. (Bengal) Vol.42. pt. : (1873). p.32.

³รามัญประเทศ หมายถึง ประเทศมอญ ดูรายละเอียดใน พระยาจนสุนทร. (แปล). จารึกกัลยาณี. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมสุภาพ กฤดากร ณ อยุธยา. 2468. หน้า 68.

⁴D.G.E. Wall. Burma. 1960. p.11.

⁵คนไทย ทางภาคเหนือเรียกคนมอญในท้องถิ่นว่า เม็ง และเรียกคนพม่าว่า ม่าน

⁶C.D. Further Note on the Word Talaing. JBRIS. V II. pt, ii, p.246 - 248.

งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทราวดีของมอญ พบว่า ได้กระจายไปจนถึงเกาะโกลินาวาของญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ.1057 เมืองสะเทิมถูกกองทัพพม่า ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองพุกามเข้ารุกราน ในครั้งนั้น มอญเป็นฝ่ายแพ้จึงต้องตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า สงครามครั้งนี้นับเป็นสงครามครั้งแรกระหว่างมอญกับพม่า และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชาติทั้งสองต่อสู้กันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

มอญได้ตั้งตัวเป็นอิสระขึ้นอีกในสมัยพระเจ้าวาเรรุ หรือเจ้าชายฟ้ารั่ว เมื่อปี ค.ศ.1287 ตั้งเมืองหลวงขึ้นที่เมาะตะมะ กษัตริย์องค์ต่อ ๆ มาได้ย้ายเมืองหลวงไปตั้งที่เมืองหงสาวดี ในปี ค.ศ.1369 ตรงกับรัชสมัยของพญาอู (Binnya U. ค.ศ. 1353 - 1385) เมืองหงสาวดี ได้พัฒนาขึ้นเป็นเมืองท่านานาชาติ กลายเป็นศูนย์กลางการค้าขาย นอกจากนี้ยังเป็นเมืองศูนย์กลางพุทธศาสนา เป็นที่ตั้งศาสนสถานสำคัญ เช่น เจดีย์ชเวดากอง ซึ่งเป็นเจดีย์คู่บ้านคู่เมืองของพม่า วัดกัลยาณี เป็นวัดที่จัดพิธีสำคัญทางศาสนา และยังมีคิลาลจาริก จำนวน 10 แห่ง เรียกว่า จาริกวัดกัลยาณี

กรุงหงสาวดีเสื่อมลงมีสาเหตุเพราะถูกพม่ารุกรานในปี ค.ศ.1539 ตรงกับสมัยของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ (Tabinshwehti. ค.ศ. 1531 - 1550) แห่งราชวงศ์ตองอู หลังจากที่ถูกตองอูเป็นเมืองขึ้นของพม่า ราชบุตรได้รับการกดขี่จนเกิดจลาจล แต่ก็ถูกปราบปรามอย่างหนัก ราชบุตรต่างก็พากันอพยพเข้าสู่อาณาจักรไทย เช่นในสมัยพระเจ้าสุทโธทรมหาราช (Thalun. ค.ศ.1629 - 1648) ต่อมาในปลายราชวงศ์ตองอู เมื่อพม่าต้องทำสงครามกับไทย ทำให้มอญสามารถรวบรวมกองกำลังแล้วประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ. 1740 โดยมีสมิงทอพุทธเกษ (Smin Htaw Buddhaketi. ค.ศ.1740-1744) เป็นหัวหน้ามอญ ได้ขยายอาณาเขตขึ้นไปทางเหนือ ทำสงครามกับพม่าตีเมืองคยอคะเซ และอังวะได้ แต่ต่อมาเมื่อพระเจ้าอลองพญาขึ้นมาเป็นกษัตริย์พม่า จึงได้ลงมาโจมตีเมืองต่าง ๆ ของมอญ ถึงเมืองหงสาวดีและยึดเมืองหงสาวดีได้ในปี พ.ศ. 1757 นับแต่นั้นมามอญก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าตลอดมา

แม้ว่าอาณาจักรมอญสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม ยังมีคนมอญจำนวนมากตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนใต้ของพม่า เช่น เมืองเมาะละเลิง มุดง เข ทวาย เป็นต้น คนมอญเหล่านี้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของตน เช่น นิยมใช้ภาษามอญทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน มีความศรัทธาในเชื้อชาติของตน เป็นผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนา นอกจากนี้มรดกทางวัฒนธรรมของมอญ ได้ถูกถ่ายทอดโดยชนชาติต่าง ๆ นำมาใช้ เช่น ชนชาติพม่านำตัวอักษรมอญมาใช้เป็นภาษาประจำชาติ กฎหมายพระธรรมนูญศาสตร์ของมอญ เป็นบรรทัดฐานในการบัญญัติกฎหมายไทย นิเกายสงฆ์ธรรมยุติกนิเกายในพุทธศาสนา ไทยนำต้นแบบมาจากสงฆ์มอญ เป็นต้น

2. การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ก่อนปี ค.ศ. 1952

สาเหตุของการอพยพ การอพยพส่วนใหญ่เนื่องมาจากชาวมอญถูกบีบคั้นทางการเมือง และความเดือดร้อนเนื่องจากการเกณฑ์แรงงาน นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องความยากจน ความแห้งแล้งตามธรรมชาติ ลักษณะที่ชาวมอญอพยพสู่อาณาจักรไทย มีรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹

1) เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในฐานะเป็นเชลยสงคราม เช่น เมื่อครั้งที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงทัพพม่าตีหงสาวดีครั้งแรกในปี ค.ศ. 1595 แต่ไม่สำเร็จ เมื่อยกทัพกลับได้กวาดต้อนครอบครัวมอญที่หงสาวดีเข้ามาเป็นเชลยเพื่อตัดกำลังพม่า

2) การหลบหนีจากกองทัพพม่า ชาวมอญมักจะถูกพม่าเกณฑ์ไปเป็นทหารในกองทัพเพื่อทำสงคราม ทำให้ชาวมอญได้รับความเดือดร้อน จึงพากันหลบหนีออกจากกองทัพแล้วอพยพเข้าสู่ดินแดนไทย เช่น การอพยพในปี ค.ศ. 1662 เมื่อพม่าได้เกณฑ์ชาวมอญเข้าเป็นทหารเพื่อไปรบกับฮ่อในภาคเหนือ ชาวมอญจึงอพยพเข้าสู่ไทย ตรงกับสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ (ค.ศ. 1656 - 1688)

3) เข้ามาในฐานะผู้ลี้ภัยการเมือง เมื่อชาวมอญได้ก่อกบฏขึ้นและดำเนินการไม่สำเร็จ จึงถูกปราบปราม เช่น ชาวมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ภายหลังจากที่ก่อกบฏในคราวที่พระเจ้าสุทโธทรมหาราช (Thalun. ค.ศ. 1629 - 1644) ท้าพิริราชาภิเษกเป็นกษัตริย์พม่า เมื่อปี ค.ศ. 1632 และในบางครั้งเมื่อพม่ามีนโยบายปราบปรามมอญอย่างรุนแรง ทำให้ชาวมอญต้องหลบหนี เช่นในสมัยพระเจ้าอลองพญา (Alaungpaya. ค.ศ. 1752 - 1760) มีนโยบายปราบปรามมอญอย่างรุนแรง

4) ได้รับการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ เนื่องจากถูกบังคับขูดรีดเรื่องภาษีจึงอพยพหนีออกมา เช่น ในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ชาวมอญไม่สามารถทนต่อการเบียดเบียนของพม่าได้ รายละเอียดของเรื่องนี้จะกล่าวเพิ่มเติมในตอนต่อไป

¹สุภรณ์ รือเจริญ. ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคม ตั้งแต่สมัยอยุธยาต้นกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2519. หน้า 44 - 45.

3. การอพยพครั้งสำคัญของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทย

งานสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บ่งชี้ว่ามีหลักฐานการอพยพครั้งสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (ค.ศ. 1569 – 1590)

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชประกาศอิสรภาพที่เมืองแครง ในปี ค.ศ. 1584 ครั้งนั้นสมเด็จพระนเรศวรได้ชวนแม่ทัพนายกอง ได้แก่ พระยาเกียรติ พระยาราม และพระมหาเถรคันฉ่อง พร้อมทั้งครอบครัวมอญเดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา โดยเดินทางมาทางด่านเจดีย์สามองค์เข้าสู่กรุงศรีอยุธยา การอพยพครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกของชาวมอญ

สมเด็จพระมหาธรรมราชาได้พระราชทานรางวัลแก่ชาวมอญที่สวามิภักดิ์ ตั้งให้พระมหาเถรคันฉ่องเป็นพระสังฆราชา ตำแหน่งพระราชาคณะที่พระสุเมธจารย์ เจ้าคณะมอญ¹ และแต่งตั้งยศพระยาเกียรติ พระยารามเป็นพระยาพานทอง เป็นหัวหน้าควบคุมชาวมอญที่อพยพเข้ามา ส่วนราษฎรมอญทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณบ้านใหม่ มะขามหย่อง บางลี่ บางขาม ปากน้ำพระสบ บ้านบางเพลิง บ้านไร่ และป่าฝาย²

3.2 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ค.ศ. 1656 – 1688)

สาเหตุที่ชาวมอญอพยพเนื่องจากกองทัพจีนลงมาล้อมกรุงอังวะ เพื่อตามจับพระเจ้ายู่ลี่ กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์หมิงซึ่งหนีมาพึ่งพม่า พระเจ้าอังวะลี้รี้หนีทสุธรรมราชา (Pindale. ค.ศ. 1648 – 1661) ได้สั่งให้มังนันทามิตร อุปราชเมืองเมาะตะมะ เกณฑ์มอญขึ้นไปช่วยรักษากรุงอังวะ บ่งชี้ว่าชาวมอญไม่ได้มาใจช่วยพม่า มอญที่ถูกเกณฑ์จำนวน 3,000 คน

¹สุภรณ์ รือเจริญ. แหล่งเดิม. หน้า 50.

²ประยูทธ สิทธิพันธ์. ต้นตระกูลขุนนางไทย. 2505. หน้า 101. ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน อภิเชษฐ์ จันเที่ยง. "ความสำคัญของชุมชนมอญที่พระนครศรีอยุธยา," บทบาทขุนนางมอญในสมัยอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. 2127 ถึง 2310. หน้า 32 – 50.

จึงหลบหนีระหว่างทาง เมื่อเสร็จศึกสงคราม มังนันทมิตรได้จับกุมผู้หลบหนีมาลงโทษ โดยใช้ไฟคลอกพวกมอญจึงก่อกบฏขึ้นในเมืองเมาะตะมะจนกระทั่งยึดเมืองได้ เมื่อทราบข่าวว่าพม่าส่งอุปราชจากหงสาวดีมาปราบ พวกมอญจึงพากันหลบหนีอพยพครอบครัวมาทางด่านเจดีย์สามองค์เข้าสู่ไทย มีนายอำเภอ 11 นาย เป็นหัวหน้า¹ หลักฐานของฝ่ายไทยกล่าวว่ามีชาวมอญอพยพเข้ามา จำนวน 10,000 คน แต่ของ หิน อ่อง (Htin Aung) นักประวัติศาสตร์พม่า ว่ามี 6,000 คน

สมเด็จพระนารายณ์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายกองมอญคุมกองทัพไปรับครอบครัวมอญที่อพยพเข้ามา และทรงแต่งตั้งนายครัวมอญทั้ง 11 คน ให้มียศศักดิ์ ท้าหน้าที่ควบคุมคนมอญที่อพยพมาด้วยกัน และให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคกปลายเขตกรุงศรีอยุธยาบ้าง ที่ริมวัดตองปุ และแถวคลองคูจามพระนครบ้าง² การอพยพครั้งนี้ถือว่าเป็นครั้งสำคัญ ทำให้ไทยต้องทำสงครามกับพม่าถึง 2 ครั้ง

3.3 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (ค.ศ. 1767 - 1788)

เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีรู้ใ้เกราชสำเร็จ ทางฝ่ายพม่า พระเจ้ามังระ (Hsinbyushin. ค.ศ. 1863 - 1878) ทราบว่าไทยขยายอำนาจไปทางเหนือจึงโปรดให้ยกทัพมาปราบ ครั้งนั้นปะกันหุ่่น เจ้าเมืองเมาะตะมะจึงเกณฑ์มอญตามหัวเมืองได้ 3,000 คน และให้แพกิจจา คุมทหารพม่าอีก 500 คน สมทบกันยกทัพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ พระยามอญ 4 คน ที่คุมทัพมอญมาได้แก่ พระยาเจ่ง เจ้าเมืองเตริน เป็นหัวหน้าใหญ่ พระยาอยู่ตะละเลียง และตะละแกลบ แพกิจจา ได้ทำโทษคนมอญ ทำให้มอญพากันโกรธแค้น จึงจับแพกิจจาและทหารพม่าฆ่าเสีย แล้วกลับไปตีเมืองเมาะตะมะ เมื่อยึดเมืองได้ก็รวบรวมไพร่พลยกทัพใหญ่ไปตีเมืองสะตองและหงสาวดี แล้วเลยไปถึงเมืองย่างกุ้ง พระเจ้ามังระได้ส่งอะแซหุ่่นก็คุมทัพพม่าลงมาปราบปราม มอญสู้ไม่ได้จึงแตกทัพหนีลงมา³

¹พระราชพงสาวดารฉบับพระราชหัตเลขา เล่ม 2. 2505. หน้า 55 - 56.

²สมเด็จพระนารายณ์ทรงราชานุภาพ. ไทยรบพม่า. 2505. หน้า 242. ดูแผนที่การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่กรุงศรีอยุธยา และชานเมือง ใน อภิเชษฐ์ จันเทียง. "ความสำคัญของชุมชนมอญที่พระนครศรีอยุธยา," เล่มเดิม. หน้า 34.

³แหล่งเดิม. หน้า 447 - 449.

พวกแรกหนีลงมาจากเมืองตาก มีสมิงสุหรั่งเป็นหัวหน้า มาถึงด่านเมืองตาก ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1774 ต่อมาได้เข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงธนบุรี และกราบทูลว่ายังมีครอบครัวมอญอีกจำนวนมากที่แตกหนีจากอย่างกึ่งกำลังอพยพเข้ามาเมืองไทย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงให้เตรียมพลไปรับครอบครัวมอญ 2 แห่ง ให้พระยายมราช (แขก) ไปกักด่านที่ท่าดินแดง แขวงเมืองท่าขนุนบริเวณลำน้ำโพธิ์ค คอยรับครอบครัวที่เข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ทางหนึ่ง และให้พระยากำแพงวิจิตร คอยกักที่อยู่ที่บ้านระแหง คอยรับครอบครัวที่จะเข้ามาทางด่านเมืองตากอีกทางหนึ่ง¹

พวกที่สองอพยพเข้ามาทางบ้านนาเกาะดอกเหล็ก แขวงเมืองตาก ประมาณ 1,000 คนเศษ พม่าตามมาทันได้ต่อสู้กัน มอญได้ฆ่าแม่ทัพพม่าแล้วหนีไปยังเมืองตาก²

อีกพวกหนึ่งเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ มีพระยาแจ้ง พระยากลางเมือง ตระเลียง และตระกลบ เป็นผู้คุมพาพรหมหนีมา³

พระเจ้ากรุงธนบุรีได้สั่งให้ครอบครัวมอญทั้งหมด ตั้งบ้านเรือนที่ปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และสามโคก แขวงเมืองปทุมธานี ทรงตั้งพระยาบาเรอศักดิ์ศรีกรุงเก่า เชื้อสายมอญ เป็นพระยารามัญวงศ์ มียศเสมอจตุสดมภ์ เรียกว่า จักรีมอญ เป็นหัวหน้าควบคุมกองมอญทั่วไป ส่วนตระกลบได้เป็นพระยาราม ส่วนพระยาแจ้งนั้น สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสันนิษฐานว่า ได้เป็นพระยาเกียรติ ซึ่งอยู่กับพระยารามในทำเนียบมอญ⁴

3.4 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ค.ศ. 1809 - 1824)

สาเหตุที่ทำให้ชาวมอญอพยพเข้ามาในครั้งนี้ เนื่องจากในรัชสมัยของพระเจ้าปดุง (Bodawpaya. ค.ศ. 1782 - 1819) ได้จัดการสร้างพระมหาธาตุขึ้นที่เมืองเมงกุน

¹สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. ไทยรบพม่า. หน้า 454 - 455.

²แหล่งเดิม. หน้า 457.

³แหล่งเดิม. หน้า 463.

⁴สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. "ประวัติต้นตระกูลชแสน," ลำดับสกุลวงศ์ชแสนและเล่ห์วิสุทธ์. 2509. หน้า 14 - 15.

(Mangoon) ว่าเป็นสถานเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก จึงโปรดให้เกณฑ์ราษฎรทั้งในหัวเมืองพม่า มอญ และประเทศราชต่าง ๆ มาพลัดเปลี่ยนกัน ให้มีคนงานครบเป็นจำนวน 10,000 คนเสมอ¹ . ทำให้ราษฎรไพร่พลได้รับความเดือดร้อน นอกจากนั้นขุนยี่ เจ้าเมืองเมาะตะมะ ยังปกครองราษฎรด้วยการเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบ เช่น ในขณะที่เกิดภาวะของแพงได้กว้านซื้อข้าวในราคาต่ำเพื่อไปขายที่เมืองย่างกุ้ง

เมื่อได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น สมิงสอดเบา หัวหน้าคนมอญจึงปรึกษากับแม่ทัพนายกองแล้วชวนกันอพยพเข้ามาพึ่งบารมีพระเจ้ากรุงสยาม ในปี ค.ศ. 1815 มอญที่เมืองเมาะตะมะถูกพม่ากดขี่หนักจึงก่อกบฏ จับเจ้าเมือง กรมการเมืองพม่าฆ่าเสียแล้วหนีมายังเมืองไทย²

การอพยพมาครั้งนั้นด้วยกันหลายทาง เช่น ทางด่านเจดีย์สามองค์ ด่านเมืองตาก และทางเมืองอุทัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดเกล้าฯ ให้แม่ทัพนายกองไปรับครอบครัวมอญที่อพยพเข้ามาตามช่องทางต่าง ๆ และพระราชทานให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่แขวงเมืองปทุมธานี เมืองนนทบุรีและนครเขื่อนขันธ์³

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทยครั้งสำคัญ ๆ จำนวน 4 ครั้ง สาเหตุเนื่องจากเกิดสงครามกับพม่า เมื่อมอญสู้ไม่ได้จึงหนีภัยสงคราม นอกจากนั้นเป็นการหลบหนีเนื่องจากถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารเพื่อรบกับศัตรูของพม่า และถูกเกณฑ์แรงงานเพื่อการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ

เมื่อชาวมอญอพยพเข้าสู่เขตแดนไทย พระมหากษัตริย์ไทยโปรดเกล้าฯ ให้แม่ทัพนายกองไปรื้อรับไพร่พลและครอบครัวมอญตามช่องทางต่าง ๆ แล้วนำเข้ามาในราชอาณาจักร พระราชทานที่ดินให้ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ เช่น บ้านสามโคก แขวงเมืองปทุมธานี บ้านปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์ เป็นต้น ส่วนแม่ทัพ นายกองมอญ ที่ควบคุมไพร่พลเข้ามา ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานบรรดาศักดิ์ แก่ผู้นำเหล่านั้นโดยทั่วหน้า

¹สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี. ไทยรบพม่า. 2505. หน้า 662.

²สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. หน้า 226.

³แหล่งเดิม. หน้า 226 - 227.

ปัจจุบันชาวมอญอพยพ ได้กลายเป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ ส่วนถิ่นฐานเดิมที่เคยก่อตั้งบ้านเรือนในยุคแรก ๆ ยังคงเป็นชุมชนที่มีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เช่น จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น ตระกูลคนไทยเชื้อสายมอญที่มีบทบาทสำคัญ ทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมืองไทย และเป็นที่เคารพนับถือโดยทั่วไป เช่น ตระกูลกฤดากร ตระกูลชเสนี ตระกูลบันยารชุน และตระกูลหุตะสิงห์ เป็นต้น

การอพยพของชาวมอญก่อนปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา ไทยมีนโยบายให้การรับรอง ดังจะเห็นได้จากการพระราชทานที่ดินให้ทำมาหากิน และตั้งถิ่นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยนั้น แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ดังนั้นแรงงานชาวมอญจึงมีค่าต่อการพัฒนาที่ดินของอาณาจักรอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีอยู่อย่างมากมาย แรงงานชาวมอญเหล่านี้ยังมีส่วนสำคัญในการก่อสร้างสาธารณะสถาน เช่น วัด กานแพงเมือง และป้อมปราการ นอกจากนี้กษัตริย์ไทยยังโปรดเกล้าฯให้ชาวมอญบางคนเข้ารับราชการในกระทรวงทหารอาสาต่างชาติทำหน้าที่เป็นทหารรักษาพระองค์ ทำหน้าที่เป็นทัพหน้าทำการรุกรบทั้งทางบก และทางเรือ รวมทั้งเป็นฝ่ายสอดแนมสืบราชการ อยู่ตามชายแดนระหว่างไทยกับพม่า ชาวมอญที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยสมัยนั้น จึงเป็นบุคลากรที่มีค่า โดยเฉพาะในยามที่อาณาจักรไทยต้องพัวพันรบพุ่งกับพม่า แต่ภายหลังจากปี ค.ศ. 1952 นโยบายของไทยต่อผู้อพยพชาวมอญได้เปลี่ยนไป เนื่องจากการก่อตั้งขึ้นของความคิดและระบบรัฐชาติ ที่ทำให้ผู้นำไทยพยายามสร้างความเป็นเอกภาพขึ้นในสังคมที่มีหลายเผ่าพันธุ์ ดังเห็นได้จากความคิดของจอมพล ป. พิบูลสงครามในการสร้างชาติ ตามความหมายตะวันตก คือ รัฐเดี่ยว และวัฒนธรรมเดี่ยว (one state, one culture) นอกจากนั้นในยุครัฐบาลต่อมา เช่น รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เน้นความคิดเรื่องความมั่นคง เช่น บูรณภาพแห่งดินแดน (territorial integrity) และเอกราช (sovereignty) ความคิดของคนไทยต่อประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน จึงติดอยู่ในกรอบชาตินิยม หลายสิ่งหลายอย่างได้นิยามตามความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่เขตแดนไทย (ค.ศ. 1952 - 1995)

ในยามที่บ้านเมืองมอญประสบปัญหาความเดือดร้อนจากภัยสงครามหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทำให้ราษฎรได้รับความทุกข์เข็ญ บรรดาผู้นำมอญมักจะอพยพครอบครัวชาวมอญ แล้วพากันมุ่งหน้าสู่เขตแดนไทย ทั้งนี้ เพราะปัจจัยทางภูมิศาสตร์¹ และนโยบายของไทยในสมัยนั้น เมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารต่อพระมหากษัตริย์ไทย มักจะได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี จนกระทั่งชาวมอญเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบไพร่ในสังคมไทย โดยมีสิทธิหน้าที่และสถานะทางสังคมเท่าเทียมกับคนไทย²

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948³ ชาวมอญในพม่าจึงมีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย (Ethnic minority) กลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพพม่า (Union of Burma) เมื่อชาวมอญถูกพม่าบังคับกดขี่ข่มเหง จึงได้ทยอยกันอพยพเข้าสู่เขตแดนไทย ปี ค.ศ. 1952 อาจกล่าวได้ว่าเป็นปีเริ่มต้นของชาวมอญอพยพ ในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของไทย ในปีนั้น ชาวมอญเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนไทย - พม่า ใกล้กับด่านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

¹ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยให้มอญอพยพเข้ามาในเขตไทย เพราะมีเขตแดนติดต่อกัน และมีช่องทางเข้าออกที่สำคัญ เช่น ด่านพระเจดีย์สามองค์ ช่องมอระคา ช่องเขาเลาะโล.

²ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ราชานุภาพ. "ประวัติต้นตระกูลคชเสนี," ลำดับสกุลวงศ์กษัตริย์และเสนาบดีวิสุทธิ. 2509. หน้า 14 - 15.

³พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ ออง ซาน เป็นบุคคลสำคัญในการเรียกร้องเอกราช แต่ถูกสังหารเมื่อ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 ก่อนจะได้รับเอกราช อุ Nu ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของพม่า.

1. สาเหตุของการอพยพระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995

การเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเองของชาวมอญ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลพม่า
จึงถูกปราบปราม ทำให้ชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา หลังจากนั้น
ยังมีเหตุการณ์สำคัญ ที่ผลักดันให้ชาวมอญทะยอยอพยพอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีการตกลงยุติสงคราม
ระหว่างมอญกับพม่า ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1995

1.1 ผลกระทบจากการเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเอง

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลงในปี ค.ศ. 1945 สถานภาพของพม่า
ยังคงเป็นอาณานิคมแห่งหนึ่งของอังกฤษ¹ อังกฤษใช้นโยบายการแบ่งแยกและปกครอง
(Devine and Rule Policy) เพื่อเป็นการลดการต่อต้านจากชาวพม่า โดยใช้ชนกลุ่มน้อย
เชื้อชาติต่างๆ เช่น มอญ กะเหรี่ยง ฉาน คะฉิ่น และยะไข่ ถ่วงดุลย์อำนาจไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็น
การสะดวกในการปกครอง นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่ออังกฤษแล้ว การดำเนินนโยบายแบ่งแยก
และปกครองยังส่งผลดีต่อชนกลุ่มน้อยในพม่า เพราะก่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อชาตินิยมในหมู่ผู้นำ
ชนกลุ่มน้อย นโยบายของอังกฤษที่ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ มีผู้นำชนกลุ่มน้อยเกิดขึ้น
ในระยะเวลาที่อังกฤษใช้สิทธิทางการเมืองแก่ชาวพม่า เพื่อเตรียมการปกครองตนเองเมื่อเป็น
เอกราช ผู้นำชนกลุ่มน้อย เช่น ซอ บา อู ยี (Saw Ba U Kyi) ผู้นำกะเหรี่ยง สาย นันทา
(Sai Nanda) ผู้นำฉาน ออง โทน (Aung Tone) ผู้นำมอญ เป็นต้น

ทางฝ่ายพม่า ขณะที่ดำเนินการเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ มี ออง ซาน
(Aung San) เป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญอีกเช่น ทันตุน อู และมายา ได้ร่วมกัน

¹พม่าตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษในปี ค.ศ. 1885 มีฐานะเป็นมณฑลหนึ่งขึ้นตรงต่อ
กระทรวงอาณานิคมที่อินเดีย ดูเพิ่มเติมจาก Trager Frank N. Burma From Kingdom
to Republic. 1966. p.43.

²อังกฤษถอนตัวจากพม่า เมื่อ 7 มีนาคม 1942 ต่อจากนั้น ญี่ปุ่นได้เข้าปกครองพม่า
จนถึงปี ค.ศ. 1945 อังกฤษสามารถยึดพม่าคืนได้อีกครั้ง.

ก่อตั้งพรรคสันนิบาตเสรีประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์² (Anti-fascist People's Freedom League : AFPFL) พรรคเอเอฟพีเอฟแอล ได้ขอความร่วมมือจากผู้นำชนเชื้อชาติต่าง ๆ เข้าเป็นพันธมิตรเพื่อเจรจาสันติภาพกับอังกฤษ ในจำนวนเชื้อชาติเหล่านี้มีอยู่ซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ให้ความร่วมมือกับพม่า

ออง ซาน ในฐานะประธานพรรคเอเอฟพีเอฟแอล เห็นความจำเป็นที่ต้องใช้นโยบายประนีประนอมกับชนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ดังนั้นในการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะ เป็นแม่แบบในการปกครองประเทศ ออง ซาน จึงยอมให้พันธมิตรกำหนดเงื่อนไขในการเลือกสิทธิเพื่อปกครองตนเองลงในร่างรัฐธรรมนูญ¹

การกำหนดข้อตกลงร่วมกันเพื่อกำหนดแนวการปกครองภายหลังเอกราชระหว่างผู้นำชนกลุ่มน้อยกับผู้แทนพม่า ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองปางหลวงในเขตของรัฐฉาน เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ในครั้งนั้นได้มีการลงนามในข้อตกลงปางหลวง (Panglong Agreement 1947)² มีสาระสำคัญประกอบด้วย

1. การให้สิทธิทางการเมืองกับชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติต่าง ๆ เท่าเทียมกับชาวพม่า
2. การให้สิทธิการปกครองตนเองในรัฐของตน ซึ่งในอนาคตไม่ปรารถนาจะอยู่ร่วมกับพม่า ความตกลง แอตลี - ออง ซาน³ (Attlee - Aung San Agreement) 1947.
3. การให้หลักประกันในการแยกตัวออกจากพม่า

ข้อตกลงปางหลวงเกิดขึ้นเพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษทำให้ ผู้นำฝ่ายอมประนีประนอมกับชนกลุ่มน้อยโดยการให้คำมั่นสัญญาว่าหลังจากได้รับเอกราชแล้วชนกลุ่มน้อยที่เป็นพันธมิตรสามารถเลือกที่จะอยู่ร่วมกับพม่า หรือว่าจะปกครองตนเอง ข้อตกลงปางหลวงจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ อ้างสิทธิเพื่อการปกครองตนเอง

¹สภาร่างรัฐธรรมนูญเริ่มประชุมครั้งแรกเมื่อ 21 มิถุนายน 1947 ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ เมื่อ 24 กันยายน 1947.

²Furnivall, John Sydenham. The Governence of Modern Burma. 1958. p. 94 - 95.

³ข้อตกลงแอตลี - ออง ซาน ; 27 มกราคม ค.ศ. 1947 สาระสำคัญคือ อังกฤษจะมอบเอกราชให้พม่า แต่ยังคงอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ ส่วนชนกลุ่มน้อยจะได้รับเอกราชปกครองตนเอง.

ความเคลื่อนไหวของชาวมอญในการรณรงค์ประชาชนเพื่อแยกตัวออกมาปกครองตนเอง เริ่มขึ้นที่เมืองเมะลาเลิง (Moulmein) กล่าวคือชาวมอญได้รวมตัวกันขึ้นก่อตั้งสมาคมมอญ เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1947 ต่อจากนั้นได้จัดประชุมแล้วลงมติตั้งพรรคการเมืองมีชื่อว่า พรรคสันนิบาตเพื่อเอกราชมอญ (Mon Freedom League : MFL)

การรณรงค์ประชาชนเพื่อขอสิทธิในการปกครองตนเอง เริ่มดำเนินการจริงจังขึ้นเมื่อที่ประชุมพรรค สันนิบาตเพื่อเอกราชมอญ (MFL) มีมติให้ยกเลิกสภาภิการฝ่ายมอญ (Mon Affairs Council) เพราะตั้งขึ้นโดยรัฐบาลพม่า และยังรณรงค์ชาวมอญเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมในความเป็นพลเมืองมอญตามกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ทางพรรคฯ เริ่มกำหนดแนวทางเพื่อรณรงค์ชาวมอญทั้งในเมืองและตามชนบท อีกทั้งเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับการปราบปรามจากรัฐบาลพม่า จึงจัดตั้งกองกำลังสะสมอาวุธเพื่อป้องกันตนเอง

บุคคลสำคัญของมอญคนหนึ่งคือ ออง โทน (Aung Tone) ได้รวบรวมทั้งกำลังคนซึ่งประกอบอาชีพเป็นชาวนาและชาวสวนยาง จัดหาอาวุธแล้ว จัดตั้งขบวนการกู้ชาติ มีชื่อว่า เอมเอนดีโร¹ (Mon National Defense Organization : MNDO)

การเคลื่อนไหวดังกล่าว รัฐบาลพม่าได้ส่งกำลังเข้าปราบปราม ทำการเผาบ้านเรือนราษฎร วัดวาอารามและ ทาลายพืชผลเสียหาย เช่น ที่ตำบลเกริกพอยด์ เขตอำเภอพังงะ ทางการพม่าเข้าจับราษฎรและเผาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการลักลอบสังหารผู้นำมอญ เช่น นาย ชาน ฐ เลขาธิการพรรค MFL ถูกลอบสังหารในเมืองเมะลาเลิง เมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1948 ผู้นำอีกคนหนึ่งคือ นาย เว เกียง ถูกยิงเสียชีวิตที่สถานีรถไฟเมืองมุดง (Mudon) นอกจากการปราบปรามแล้ว รัฐบาลพม่ายังสร้างความชอบธรรม โดยประกาศว่า กองกำลังป้องกันตนเอง (M.N.D.O.) ของชาวมอญ เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาโดยผิดกฎหมาย จึงจำเป็นต้องทาลายล้าง หลังจากนั้นรัฐบาลได้ทำการจับกุมชาวมอญที่ต้องสงสัยว่ามีการเคลื่อนไหวต่อต้านพม่า ในราวต้นปี ค.ศ. 1949 นาย สเว จิน (Nai Swe Kyin) ประธานพรรคสันนิบาตเพื่อเอกราชมอญ (MFL) ถูกจับกุมพร้อมกับผู้นำกะเหรี่ยง 4 คน

¹เอ็มเอ็นดีโร ก่อตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1948. ดูรายละเอียดใน Burtill Lintner. Burma in Revolt Opium and Insurgency Since 1948. 1994. p. 430.

ผลของการจับกุมและปราบปรามชาวมอญอย่างรุนแรง ทำให้ราษฎรเกิดความหวาดกลัวภัย (Persecution) จึงเป็นสาเหตุสำคัญผลักดันให้เกิดการอพยพเข้าสู่เขตแดนไทยตามช่องทางต่าง ๆ เช่น ทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ช่องปะโลโหนด ช่องเขาเลาะโล เป็นต้น

1.2 สงครามกลางเมือง ค.ศ. 1949

ในขณะที่รัฐบาลพม่าใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ชอบธรรม เพื่อบรรเทาชนกลุ่มน้อยที่พยายามก่อความไม่สงบ โดยอ้างว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ในทางตรงกันข้ามฝ่ายชนกลุ่มน้อยที่กลายเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ก็อ้างว่ารัฐบาลพม่าละเมิดข้อตกลงบางหลวงที่ได้ทำกันไว้ก่อนจะได้รับเอกราช (4 มกราคม ค.ศ. 1948)

การละเมิดข้อตกลงบางหลวง ปี ค.ศ. 1947 และข้อตกลงแอตลี - ออง ซาน ค.ศ. 1947 กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญ ทำให้รัฐบาลพม่าเผชิญกับสงครามกลางเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการส่งกำลังทหารเข้าปราบปรามชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น กองกำลังรัฐฉานอิสระ (Shan State Independent Army) กองกำลังแนวร่วมมอญ (The Mon United Front) กองกำลังสหภาพชนชาติกะเหรี่ยง (Karens National Union) และกองกำลังอาระกันเสรี (Arakan League Party) เป็นต้น

ชาวมอญเริ่มจัดตั้งกองกำลังป้องกันตนเองที่เรียกว่า เอ็มเอ็นดีโอ จิ้น ผู้นำคนสำคัญได้แก่ ออง โทน บาลวิน และธนลาร์ ได้รวบรวมชาวมอญขึ้นต่อสู้กับพม่า ศูนย์กลางเรียกร้องอยู่ที่เมืองเมะลาเลิง และได้กระจายไปสู่วิวเมืองชนบททางตอนใต้ เช่น เมืองมูตง เมืองเย เมืองป็อกเป็นแคว้น เมืองทานยูชายัต เป็นต้น ทางการพม่าได้ปราบปรามด้วยการทำลายบ้านเรือน จับกุมและลอบสังหาร ทั้งนี้เพื่อการเรียกร้องเหล่านี้ยุติลง

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้สร้างจิตสำนึกความรู้สึกเป็นศัตรูกันระหว่างชนชาติมอญกับชนชาติพม่า ทั้งสองชนชาตินี้ต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันมาหลายยุคหลายสมัย แต่ความขัดแย้งครั้งใหม่นี้เป็นสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลกับราษฎรของตน รัฐบาลพยายามที่จะควบคุมคนมอญไว้ในอำนาจ เพื่อปกป้องดินแดนและทรัพยากรต่าง ๆ ในบริเวณที่เป็นที่อยู่ของคนมอญ แต่คนมอญเองนั้นยังภาคภูมิใจอดีตที่เคยรุ่งโรจน์ บรรพบุรุษในอดีตได้สร้างชาติ ถวายทอดวัฒนธรรม และต่อสู้กับศัตรูมายาวนาน จึงพยายามแยกตัวไปเพื่อปกครองตนเอง

การปราบปรามอย่างรุนแรง เช่น ลอบสังหาร จับกุมกวาดล้าง เผาบ้านเรือน ทำลายทรัพย์สินของราษฎร ทำให้เกิดความเกลียดชัง รำลึกความเดือดร้อนและทุกข์ภัยจากสงครามกลางเมือง

การอพยพครอบครัวหนีภัยสงครามเกิดขึ้นทั่วไปทั้งเมืองใหญ่และเมืองเล็ก ทั้งผู้นำและราษฎรทั่ว ๆ ไป ต่างก็พยายามหาที่ปลอดภัย ดังเช่น นาย บาลวิน ผู้นำคนสำคัญ ซึ่งถูกทางการฆ่าจับกุม เมื่อพ้นโทษเห็นว่าการต่อสู้ในเมืองไม่ปลอดภัย เขาจึงหนีเข้าป่า เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1952 โดยสมทบกับกองกำลังมอญอิสระที่เทือกเขา ตะนาวศรีใกล้กับบริเวณชายแดนไทย - พม่า

ราษฎรหลายหมู่บ้านที่มีถิ่นฐานในเมืองเมะละเลิง เมืองสะเทิม เมืองบายน เมืองมุดง เมืองเย เป็นต้น ไม่สามารถอดทนต่อการก่อวินาศกรรมของทหารพม่าได้ จึงทยอยกันอพยพลงสู่ชายแดนไทย - พม่า ทางด่านเจดีย์สามองค์บ้าง ทางช่องห้วยพระองค์ หรือช่องทางอื่น ๆ ที่สามารถทำให้พ้นจากการปราบปราม

นาย ออง งวย¹ ชาวมอญผู้หนึ่ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่บ้านเมะกะเนียง ได้อพยพมาพร้อมกับเพื่อนบ้านราว 20 คน พร้อมทั้งต้นผึ้งวัวควายมาหมด เดินทางสู่ชายแดนตามช่องทางห้วยพระองค์ (เขตอำเภอสังขละบุรี) เดินทางรวม 4 วัน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ปากน้ำปิลี่ นาย แต้ะมอง หงสา² ราษฎรจากบ้านยี่บู เมืองมุดง หนีออกมาพร้อมกับเพื่อนบ้านราว 60 คน พระสงฆ์ 2 รูป มาตั้งบ้านอยู่ที่บ้านวังกะ (สังขละบุรี)

ชาวมอญมักจะกล่าวถึงเรื่องราวของชนชาติตนว่า เป็นชนชาติไร้แผ่นดินและมักอ้างถึงอดีตอันรุ่งโรจน์ การสร้างสรรค์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในการแพร่วัฒนธรรมไปสู่ประเทศใกล้เคียง

¹นาย ออง งวย บุณการี ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่วัดวังแก้วเวการาม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 1996.

²นาย แต้ะมอง หงสา ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านวังกะฝั่งมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 1996.

ผู้นำชาวมอญ ใช้สิ่งเหล่านี้เพื่อปลูกจิตสำนึกเป็นอุดมการณ์ในการสร้างชาติ ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่า แผ่นดินที่เคยเจริญรุ่งเรืองนั้น บัดนี้ถูกชนชาติอื่นปกครอง ทากให้ชาวมอญทั้งหลาย มีความทุกข์ยาก ขาดสิทธิเสรีภาพไม่ได้รับความเป็นธรรมในการดำรงชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากมอญไม่มีเอกราช ผู้นำมอญหลายต่อหลายคนจึงพยายามรวบรวมชาวมอญเพื่อเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเอง บุคคลสำคัญของมอญที่มีบทบาทในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ได้แก่

1.2.1 นาย ออง โทน (Nai Aung Tone)

ออง โทน เป็นผู้นำขบวนการกู้ชาติมอญ คนแรก เขาเกิดที่เมืองเมะลาเลิง บิดาของเขาเคยดำรงตำแหน่งนายอำเภอพังงะ (ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเมืองเมะลาเลิง) ในครั้งที่อังกฤษปกครองพม่า คุณวุฒิทางการศึกษาของ ออง โทน เพียงระดับมัธยมศึกษา เขามีความปรารถนามอญได้รับเอกราชอย่างแท้จริง จึงได้รวบรวมชาวมอญในท้องถิ่นชนบท ทั้งชาวนาและชาวสวนยาง ตั้งเป็นกองกำลังป้องกันตนเอง และได้สะสมอาวุธชนิดต่าง ๆ ขึ้น

ขบวนการของนาย ออง โทน มีชื่อว่า เอ็มเอ็นดีโอ (Mon National Defense Organization) เขาได้จัดฝึกอาวุธเพื่อเป็นกองกำลังป้องกันตนเอง ซึ่งปรากฏว่าขบวนการ เอ็มเอ็นดีโอ ถูกกองกำลังของรัฐบาลพม่าเข้ากวาดล้างอยู่เสมอ อนุ นายกรัฐมนตรีพม่าขณะนั้น ต้องเผชิญกับปัญหาภายในประเทศหลายประการ จึงพยายามหาทางประนีประนอมกับผู้นำมอญ โดยเดินทางไปพบกับ ออง โทน และผู้นำมอญอื่นๆ เช่น นาย บาลวิน และนาย โนนลาร์ เป็นต้น พร้อมทั้งขอร้องให้ฝ่ายมอญยอมวางอาวุธเพื่อไปต่อสู้ในวิถีทางรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

นาย ออง โทน เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องของอนุ จึงพาพลพรรคประมาณ 1,000 คน มอบอาวุธแก่รัฐบาล เมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1958 ซึ่งต่อมานาย ออง โทน และเพื่อนร่วมงาน ได้รับเลือกตั้งให้เป็นฝ่ายบริหารรัฐมอญ (Mon State) เขาพยายามต่อสู้เพื่อเอกราชของมอญในแนวทางการเมือง จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 โดยนายพล เนวิน เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลอนุ นาย ออง โทน และเพื่อนร่วมงานอีกหลายคนถูกนายพล เนวิน สั่งจำคุกในข้อหาเป็นผู้ต้องหาทางการเมือง

นาย ออง โทน ถูกจำคุกเป็นเวลาถึง 9 ปี และได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา ผลงานของ ออง โทน จึงเป็นการสร้างชาตินิยมในหมู่ชาวมอญรุ่นแรก

1.2.2 นาย สเว จิน (Nai Swe Kyin)

นาย สเว จิน เดิมมีชื่อว่า บา ลวิน (Ba Lwin) เกิดที่เมือง สะเทิม (Thaton) เมื่อปี ค.ศ. 1913 จบการศึกษาทางศิลปศาสตร์จากมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง เขาเริ่มทำงานในกองทัพเรืออังกฤษประมาณ 1 ปีเศษ เมื่อลาออกจากกองทัพเรือ ขณะนั้นผู้บังคับการกองหน้า ในระหว่างนั้นนาย สเว จิน ได้ร่วมงานกับขบวนการใต้ดินต่อต้านฟาสซิสต์ จนกระทั่ง สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ เขาจึงได้ร่วมจัดตั้งขบวนการคนมอญ ปลุกจิตสำนึกคนมอญ เพื่อรวมตัว เรียกร้องสิทธิการปกครองตนเอง ขบวนการคนมอญได้จัดประชุมใหญ่ขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1947 ผลการประชุมครั้งนั้นมีข้อสรุปซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ขบวนการคนมอญได้จัดตั้งพรรคการเมืองชื่อว่า พรรคสันนิบาต เพื่อเอกราชมอญ (Mon Freedom League) นาย สเว จิน ได้รับเลือกให้เป็นประธานพรรค
 2. คณะกรรมการมีมติให้ยกเลิกสภาภิการฝ่ายมอญ (Mon Affairs Councils) ซึ่งเป็นสภาที่รัฐบาลพม่าเป็นผู้จัดตั้งขึ้น
 3. ดำเนินการรณรงค์เรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม ความเป็นพลเมือง มอญตามกฎหมายและสิทธิมนุษยชน
 4. การดำเนินการเรียกร้องสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาลของตนเอง
- ขณะเดียวกันนี้ ชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงก็เรียกร้องการจัดตั้งรัฐบาลของตนเอง โดยให้ชื่อว่า กอทุoley (Kawthooley) ซอ บา อู ยี (Saw Ba Ou Kye) ประธานสหภาพรัฐกะเหรี่ยงขณะนั้น ได้ขอความร่วมมือจากผู้นำมอญ เพื่อร่วมเป็นพันธมิตร และได้มีการลงนามร่วมกันเมื่อเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1948

ทางฝ่ายรัฐบาลพม่าส่งกองกำลังมารักษาความปลอดภัย จัดการกำจัดอาวุธของราษฎรชาวมอญตามหมู่บ้านในชนบท และได้จับกุม นาย สเว จิน พร้อมทั้งสมาชิกอีก 17 คน ไปคุมขังไว้ที่เมืองสะเทิม เมื่อฝ่ายกะเหรี่ยงทราบข่าว จึงได้เข้าช่วยชาวมอญโดยยกกำลังไปชิงตัวผู้ถูกคุมขังออกมาได้

การเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเองของชาวมอญ นอกจากขบวนการคนมอญแล้ว ยังมีองค์กรอื่น ๆ เช่น พรรคสันนิบาตเพื่อเอกราชมอญ (MFL) ได้จัดองค์กรขึ้นองค์กรหนึ่งเพื่อประสานงานกับขบวนการชาวมอญกลุ่มอื่น ๆ มีชื่อว่า แนวร่วมมอญ (Mon United Front)

การรณรงค์และปลุกจิตสำนึกชาวมอญ ในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้น นาย สเว จิน ได้ออกหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งชื่อว่า ตะนาวศรี (The Tennasserim) แพร่ข่าวสารไปยังชาวมอญทั้งในเมืองและชนบท

นาย สเว จิน ถูกทางการพม่าจับกุมอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับผู้นำกะเหรี่ยงอีก 4 คน ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 แล้วนำไปกักขังไว้ที่เมืองมัณฑะเลย์เป็นเวลาเกือบ 3 ปี เขาได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1951 ต่อจากนั้นทางการพม่ายังนำเขาไปกักบริเวณที่กรุงย่างกุ้งอีก 1 ปี ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบการลงโทษของพม่า เมื่อพ้นกำหนดการกักบริเวณ เขาจึงตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชที่จัดตั้งขึ้นในป่าบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีใกล้กับชายแดนไทย - พม่า

นาย สเว จิน ได้รวบรวมชาวมอญจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้น ทำการรบแบบกองโจร (Guerrilla War) บริเวณชายแดนไทย - พม่า ใกล้กับพระเจดีย์สามองค์ (อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี) บริเวณดังกล่าวนี้เป็นที่มั่นที่สำคัญขององค์กรเรียกร้องเอกราชมอญ ทั้งมีราษฎรมอญที่หลบหนีสงครามกลางเมือง การปราบปราม และการเกณฑ์แรงงานได้อพยพหลบหนีเข้ามาสมทบเพิ่มขึ้นเป็นระยะ ๆ¹ นาย สเว จิน จึงได้จัดตั้งพรรคมอญใหม่ (The New Mon State Party) ขึ้นเมื่อ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1958² เพื่อเป็นองค์กรหลักในการต่อสู้กับรัฐบาลพม่า ทั้งด้านการเมือง การทหาร และยังทำหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยให้กับราษฎรที่หลบหนีมาอยู่ในบริเวณชายแดนไทย - พม่า ซึ่งมีไม่น้อยกว่าจำนวนกว่า 3 หมื่นคน

1.3 นักศึกษาและขบวนการประชาธิปไตย ปี ค.ศ. 1988

เหตุการณ์นองเลือดที่กรุงย่างกุ้ง ปี ค.ศ. 1988 ผลักดันให้นักศึกษาและขบวนการประชาธิปไตยในพม่า หลบหนีการจับกุมของรัฐบาลพม่า เข้ามาอาศัยอยู่กับชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย - พม่าเป็นจำนวนมาก และบางส่วนได้เข้ามาเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศไทย โดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรนักศึกษาไทย และองค์การระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย

¹นักศึกษาพม่า ABSDF บางส่วนเข้ามาสมทบ และอยู่ในความควบคุมดูแลของพรรคมอญใหม่ (NMSP) ภายหลังเหตุการณ์นองเลือด ปี ค.ศ. 1988 ที่กรุงย่างกุ้ง.

²Burtill Lintner., Burma in Revolt Opium and Insurgency since 1948. 1994. p. 436.

1.3.1 ความผิดพลาดของนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจพม่า

รัฐบาลพม่าในระบบสังคมนิยมมาใช้ปกครองประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา โดยจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นพรรคหนึ่งมีชื่อว่าพรรค แลนซิน (Lanzin) หรือพรรค โครงการสังคมนิยมพม่า (The Burmese Socialism Program party) รัฐบาลได้วางหลักการพื้นฐานของสังคมนิยมโดยกำหนดว่าการผลิตต้องดำเนินการโดยรัฐ และรัฐเป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด สิ่งที่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลพม่าคือ การกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวขึ้น เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 ไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1991 โดยรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า พม่าจะกลายเป็นประเทศสังคมนิยมที่ได้รับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างดี

ในช่วงสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1985-1991) ปรากฏว่า ประเทศพม่าต้องประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงประกาศยกเลิกเงินจ๊าด¹ ราคา 20-50 และ 100 จ๊าด เมื่อปี ค.ศ. 1985 โดยให้เหตุผลว่า เพื่อทำลายอำนาจการเงินของชนกลุ่มน้อย ต่อมาในปี ค.ศ. 1987 ซึ่งถือเป็นปีครบรอบ 25 ปี ของการปฏิวัติสังคมนิยมพม่า ความยากจน และปัญหาต่างๆ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถจัดงานพิธีเฉลิมฉลองใดๆได้ทั้งสิ้น ขณะเดียวกัน รัฐบาลพม่าต้องขอรับรองต่อองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้จัดลำดับประเทศพม่าเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Country : LDC)²

นักศึกษา ประชาชนรวมถึงพระสงฆ์พม่า เริ่มรู้สึกว่าการบริหารประเทศ ตลอดเวลา 25 ปี ไม่สามารถนำความผาสุมาสู่ประชาชน ทั้งด้านการบริการสาธารณะ เครื่องอุปโภคบริโภค ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงเริ่มหวาดระแวง เกิดความไม่มั่นใจในการบริหารงานของรัฐบาล ขณะเดียวกันรัฐบาลพยายามยกย่อง สรรเสริญ ให้ประชาชนจำเป็นต้องเสียสละเลือดเนื้อ และหยาดเหงื่อ เพื่อประดับประดาสังคมนิยมตามวิถีทางพม่าให้บรรลุเป้าหมาย

¹ รัฐบาลพม่า ประกาศยกเลิกเงินจ๊าด ราคา 25-35 และ 75 จ๊าด อีกครั้งหนึ่ง เมื่อ 5 กันยายน ค.ศ. 1987 ภายหลังที่ นายพลเนวิน ประกาศยอมรับความบกพร่อง ในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ เมื่อ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1987.

² การยื่นคำร้องของรัฐบาล พม่าให้พม่าได้รับการผ่อนชำระหนี้ และยังได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสากลระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น.

ความผิดพลาดในการบริหารประเทศทำให้นักศึกษา ประชาชนและพระสงฆ์ ในเมืองต่าง ๆ เช่น กรุงย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ และตองยี เป็นต้น ออกมาประท้วงเดินขบวน ไปตามท้องถนน เผารถยนต์ ขว้างปาเจ้าหน้าที่ ทำลายสถานีตำรวจ ทางราชการจึงส่งเจ้าหน้าที่เข้าสกัดกั้นและปิดสถานศึกษา ต่อมาเหตุการณ์ได้ลุกลามจนกลายเป็นจลาจลนองเลือด เมื่อทางราชการใช้ความรุนแรงยับยั้งขาดปราบปรามจลาจล ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1988 เป็นต้นมาจนเหตุการณ์ลุกลามทั่วทั้งประเทศ

1.3.2 บทบาทและสถานภาพของนักศึกษาพม่า

ขบวนการนักศึกษาเป็นองค์กรอิสระมีพลังต่อรองทางการเมืองสูง จุดเด่นของนักศึกษาพม่าคือ นักศึกษาจำนวนมากมีอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้เป็นผลผลิตของบริบททางสังคม ทุกครั้งที่รัฐบาลตัดสินใจสวนทางกับความต้องการของประชาชน นักศึกษาจะเป็นผู้นำการประท้วง ทั้งประชาชนและพระสงฆ์พม่าเป็นผู้ให้การสนับสนุน

นักศึกษาในอดีตเคยหนุนนโยบายชาตินิยม เป็นเป้าหมายในการต่อสู้มาโดยตลอด นักศึกษาในยุคนี้กำหนดการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำนักศึกษาที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ มิน โก๊ะ เนียง (Min Ko Naing) โม ที จัน (Mo Tee Zun) วิน มอ (Win Moe) โก โก ยี (Ko Ko Gyi) เป็นต้น

มิน โก๊ะ เนียง ได้ก่อตั้งสหภาพนักศึกษาพม่า (All-Burma Students Union) ขึ้นในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ.1988 เพื่อต่อสู้กับรัฐบาลทหาร การต่อสู้เป็นไปโดยเปิดเผยและสันติวิธี ส่วน วิน มอ และ ออง นาย เห็นว่าการต่อสู้ด้วยสันติวิธี ไม่สามารถทำลายระบบเผด็จการลงได้ เขาจึงกำหนดการต่อสู้ด้วยอาวุธ วิน มอ จึงประสานงานกับกองกำลังประชาธิปไตยชนกลุ่มน้อย (National Democratic Front : NDF) และจัดส่งสมาชิกจากย่างกุ้งไปยังฐานที่มั่นของชนกลุ่มน้อย บริเวณชายแดนไทย-พม่า¹

ขบวนการนักศึกษาพม่า หลังจากถูกปราบปรามอย่างรุนแรงในเมือง ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ.1988 นักศึกษาจำนวนมากได้ลี้ภัยเข้ามาอยู่กับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน

¹Smith Martin. Burma: Insurgency and the Politics of ethnicity. 1991. p.406.

ไทย-พม่า บางส่วนเข้ามาเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศไทย และนักศึกษาบางคนได้เดินทางไปอยู่ในประเทศต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา ฯลฯ เมื่อวิเคราะห์ตามลักษณะบทบาทในการต่อสู้ สามารถจำแนกนักศึกษาเหล่านี้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มนักศึกษาที่ต่อสู้ด้วยอาวุธตามแนวชายแดนไทย-พม่า
- 2) กลุ่มนักศึกษาที่ทำงานที่ประสานงานในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่

1) กลุ่มนักศึกษาที่ต่อสู้ด้วยอาวุธ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า นักศึกษาเหล่านี้ได้เข้ามาพึ่งพิงกองทัพนกุ่มน้อยตามแนวชายแดน ชนกลุ่มน้อยต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการแยกตนเองเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อรัฐบาลพม่า การต่อสู้ดำเนินมาประมาณ 40 ปีเศษ (หลังจากพม่าได้รับเอกราช เมื่อปี ค.ศ.1948) นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีที่มาหลากหลาย นักศึกษาที่เรียนอยู่ทางตอนเหนือ เช่น เมืองตองยี (Taunggyi) มักจะไปอาศัยกองกำลังของรัฐบาล (SSPP) หรือ กองกำลังของผา-โอ (Pa-O) นักศึกษาในตอนกลาง เช่น เมืองมัณฑะเลย์ และย่างกุ้ง มุ่งตรงมาที่กองกำลังของกะเหรี่ยง (KNU) ส่วนนักศึกษาทางตอนใต้ เช่น เมืองมะละลาลัง และบางส่วนของย่างกุ้ง ลงไปสมทบกับกองกำลังกลุ่มมอญ (NMSP)

ขณะที่กองกำลังชนกลุ่มน้อย ได้ร่วมมือกันตั้งขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติพม่า (The Democratic Alliance of Burma : DAB) ขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1988 โดยมีวัตถุประสงค์ในการสถาปนาระบบประชาธิปไตยและระบบสหพันธรัฐ ส่วนขบวนการนักศึกษาที่ลี้ภัยอยู่ตามแนวชายแดนพม่าด้านต่างๆ ได้ประสานงานกันจัดตั้งองค์กรแนวร่วมนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยพม่า (All-Burma Students' Democratic Front : ABSDF) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อล้มระบอบเผด็จการทหาร และสถาปนาระบอบประชาธิปไตย กำหนดการต่อสู้ด้วยอาวุธ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองกำลังของชนกลุ่มน้อย และยังประสานงานกับนักศึกษาส่วนอื่น ๆ รวมทั้ง

¹"Working Under the Gun," Far Eastern Economic Review. 15; 18 October, 1988.

² แนวร่วมนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตย (ABSDF) ตั้งขึ้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน ค.ศ.1988 ในฐานที่มั่นของกะเหรี่ยง (KNU) ค่ายค่อมูรา (Kau Moorah) ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้นำนักศึกษาคนแรกคือ ตุน ออง โจ (Tun Aung Gyaw).

นักการเมืองฝ่ายค้าน พรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติ (The National League for Democracy : NLD) ของ ออง ซาน ซูจี (Aung San Suukyi) ซึ่งภายหลังการเลือกตั้ง เมื่อ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1990 พรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติ ได้รับชัยชนะมีเสียงข้างมาก แต่รัฐบาล (SLORC) ไม่ยอมมอบอำนาจให้ ทั้งยังจับกุมผู้นำและสมาชิกพรรค สมาชิกพรรคส่วนหนึ่งหนีมาจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น (The National Coalition Government of the Union of Burma : NCGUB) ที่ค่ายมานะปอ (Manerplaw) ในฐานที่มั่นของกะเหรี่ยง (KNU)

นักศึกษาตามแนวชายแดนไทย-พม่า จำนวนตัวเลขไม่แน่นอน เริ่มแรกที่เข้ามาเป็นจำนวนหลายหมื่นคน นายพลโรเบียะ ผู้นำกะเหรี่ยง (KNU) ได้กล่าวว่า มีนักศึกษามาอยู่กับเราจำนวนเป็นหมื่น ต่อมาเดินทางกลับพม่าบ้าง เข้าไปหลบภัยอยู่ในประเทศไทยบ้าง เท่าที่อยู่ในการช่วยเหลือของเราประมาณ 5,000 คน กระจายไปตามค่ายต่างๆ ส่วนทางตอนใต้ในเขตมอญมีนักศึกษาจำนวนหลายพันคนเช่นกัน

การต่อสู้ในเขตป่าเขาได้รับความยากลำบาก ยิ่งนานวันก็ยิ่งประสบปัญหาความยุ่งยากมากขึ้น อุดมการณ์ที่เคยเข้มขันรุนแรงก็เริ่มลดลง เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ทุกวันนี้ นักศึกษาต่างตั้งความหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก

2) กลุ่มนักศึกษาทนายที่ประสานงานในกรุงเทพมหานครและในเมืองใหญ่ นักศึกษพม่าไม่น้อยกว่า 3,000 คน พักอยู่ในกรุงเทพฯ ได้รับการช่วยเหลือขึ้นต้นจากองค์การ นักศึกษาไทยที่เคลื่อนไหวทางการเมือง นักศึกษพม่าระดับผู้นำเข้าเกาะติดกับกลุ่มกิจกรรมนักศึกษา ไทย¹ แล้วหาช่องทางเพื่อต่อรองกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองกับผู้มีอำนาจระดับสูง ของไทยและองค์การสากลต่างๆ

¹ นักศึกษาพม่ากลุ่ม ปีเอ็นแอลพี ได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มนักศึกษาพรรคสังคมนิยมมหาวิทยาลัยรามคำแหง เช่น น.ส.แทนนักศึกษาพม่า หม่อง หม่อง รจ เข้าพบผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1988 ดูรายละเอียดจาก มติชนรายวัน. 27 ธันวาคม พ.ศ. 2531 หน้า 24 และ วัชร เพชรทอง. พม่าพลัดถิ่น. 2537 หน้า 10.

นักศึกษาพม่ากลุ่มหนึ่งรวมตัวกันตั้งพรรค เบอร์มา เนชั่นนอล ลิเบอเรชั่น พาร์ตี (Burma National Liberation Party : BNLP) มี หม่อง หม่อง ใจ (Maung Maung Kyaw) และซาน อาย (San Eye) เคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในกรุงเทพฯ เช่น การเข้าพบ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ขณะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก ขอให้ยับยั้งการเดินทางไปเยือนพม่าและคัดค้านการส่งนักศึกษาพม่ากลับประเทศ แม้ว่าข้อเรียกร้องของนักศึกษากลุ่มนี้ไม่สามารถยับยั้งการตัดสินใจของผู้นำไทยได้ แต่นักศึกษาพม่าในกรุงเทพฯ ก็ได้รับการคุ้มครองอย่างปลอดภัย

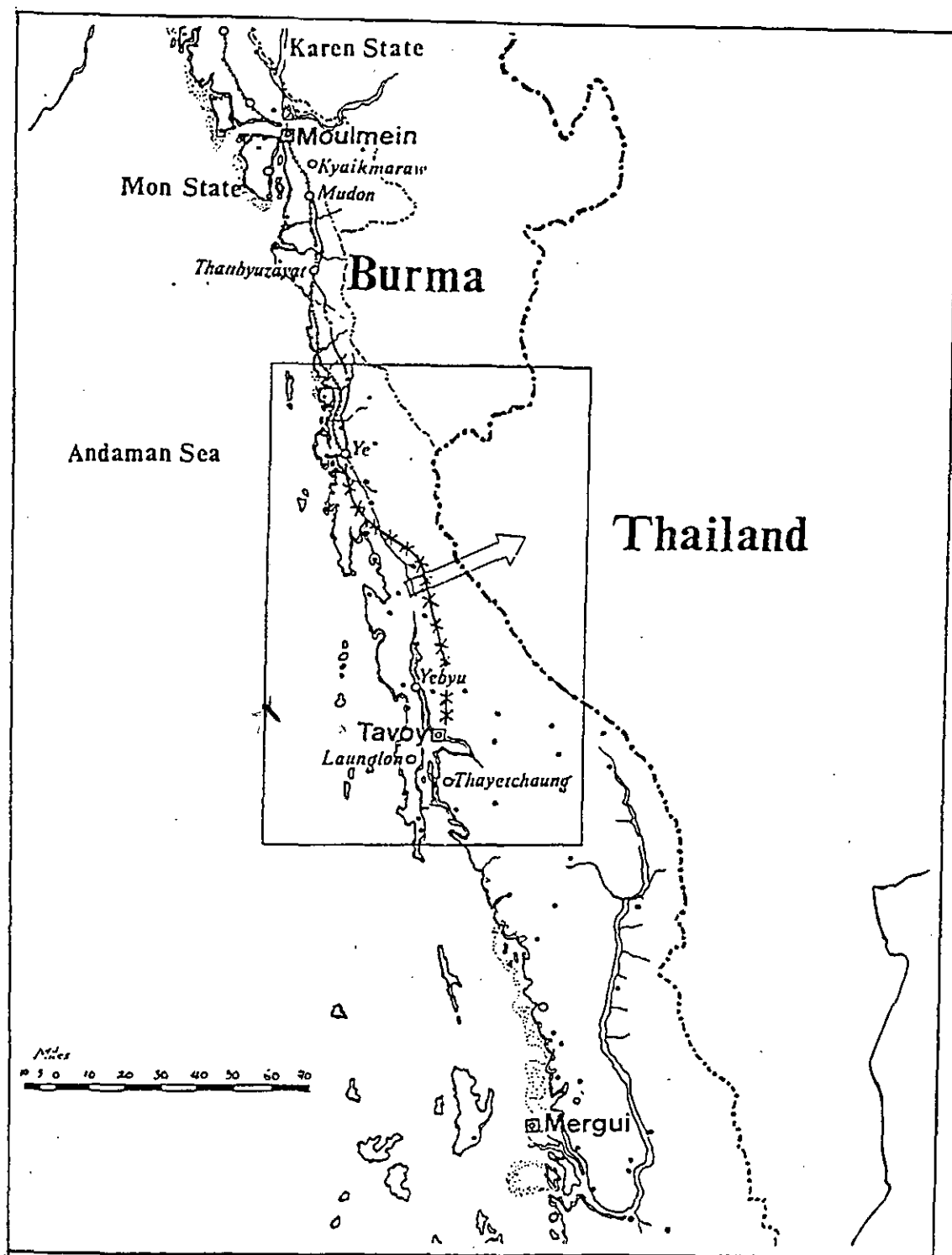
งานบันทึกของ ซาน อาย นักศึกษาผู้เข้ามาเคลื่อนไหวในกรุงเทพฯ เขาเข้าติดต่อบริษัทงาน กับสถานทูตสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศอื่นๆ เมื่อเขาเดินทางไปประเทศอังกฤษ ได้พบกับ นิโคลาส บุช (Nicolas Buch) ผู้บริหารหนังสือพิมพ์การ์เดียนและรอยเตอร์ ได้แนะนำให้ซาน อาย มีความคิดที่จะเดินทางมาเมืองไทยคือ กรุงเทพฯ เพื่อติดต่อบริษัทต่างๆ ของนานาชาติ ได้แก่ สันนิบาตของสหประชาชาติ นิรโทษกรรมสากล ศูนย์กลางองค์การสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย รวมถึงติดต่อกับ มอย นิสาน (Moi Nihan) วุฒิสมาชิกคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา¹

นักศึกษาพม่ากลุ่มอื่นๆ กลุ่มที่ร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์ (NMSP) บริเวณตอนใต้ แถวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นมาถึงทองผาภูมิ-สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นนักศึกษาพม่าเชื้อสายมอญ ทำการต่อสู้เพื่อล้มเผด็จการทหาร สถาปนาประชาธิปไตย และเพิ่มชาตินิยมทางเชื้อชาติของตน คือ ต้องการให้มอญแยกตัวปกครองตนเองเป็นอิสระ การต่อสู้มีทั้งในเขตชายแดนและการเคลื่อนไหวในเมือง เช่น การบวชเป็นภิกษุ สามเณร จำพรรษาอยู่ตามวัดในพื้นที่ที่มี คนไทยเชื้อสายมอญอยู่มาก เช่น แถวสามโคก จังหวัดปทุมธานี มหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ และในเขตกรุงเทพมหานคร บุวสงฆ์เหล่านี้รวมกันจัดตั้ง สหภาพบุวสงฆ์มอญพื้นทะเล (Overseas Mon Young Monks Union) วัดจึงเป็นศูนย์ประสานงานการเผยแพร่ข่าวสาร ทางด้านการเมืองและวัฒนธรรม รวมทั้งรวบรวมปัจจัย อาหารแห้ง เครื่องกระป๋อง เพื่อสนับสนุนนักศึกษาที่ชายแดน

¹วัชร เพ็ญทอง. พม่าพลัดถิ่น. 2537 หน้า 234.

ขณะเดียวกันก็พยายามสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐบาลไทยในบางกรณี เช่น การส่งตัวนักศึกษากลับประเทศว่า การผลักดันผู้อพยพพมอออกจากเขตแดนไทย กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งสื่อมวลชนสาขาต่างๆ

การแก้ปัญหา นักศึกษาพม่าในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดศูนย์รับนักศึกษา เพื่อนำนักศึกษาพม่าเข้าไปพักที่ศูนย์มณีนีลอย จังหวัดราชบุรีนอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์การการกุศล เช่น โคเออร์ (COERR)

แผนที่ประกอบ 1 แสดงเส้นทางการสร้างทางรถไฟ เย-ทวาย

ที่มา: Report on Forced Labour in the Mon State and Tenasserim Devision in Burma. "Ye-Tavoy railway Construction," 1994.

1.4 การเกณฑ์แรงงาน

รัฐบาลพม่าสมัยนายพล เนวิน เข้ามาปกครองประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 โดยนำนโยบายสังคมนิยมมาบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ และดำเนินนโยบายปิดประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจประเทศพม่าดำเนินไปอย่างช้า ๆ ทำให้ขาดแคลนเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะพม่าพยายามจำกัดตนเองเพื่อแก้ปัญหาภายในด้วยตัวเอง

ปัญหาเรื่องเอกภาพภายในประเทศนับเป็นปัญหาหลัก ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ พยายามแยกตัวเป็นอิสระ รัฐบาลพม่าจึงวางมาตรการการกับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ต่าง ๆ โดยแบ่งพื้นที่เป็น 3 เขตพื้นที่¹ ดังนี้

1. เขตพื้นที่สีดำ (Black Areas) พื้นที่ในเขตชนบททางไกลซึ่งมีปฏิบัติการของกองกำลังชนกลุ่มน้อย กองบัญชาการกลางการป้องกันของรัฐ (Burma Contralled Government) ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่าเป็นพื้นที่สีดำ หมายถึงเขตพื้นที่ที่ทางการสามารถทำการปราบปรามได้โดยอิสระ (Free-Fire Zones) เช่น บริเวณชายแดนไทย - พม่า

2. เขตพื้นที่สีน้ำตาล (Brown Areas) เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในความคุ้มครองของกองบัญชาการกลางการป้องกันของรัฐ แต่ในบางครั้งอาจจะถูกกองกำลังจากชนกลุ่มน้อยบุกเข้าโจมตีบ้างเป็นครั้งคราว ทางกองทัพพม่าถือว่าพื้นที่เหล่านี้จัดเป็นพื้นที่สีน้ำตาล หรือ Brown Areas เช่น เขตชนบท เมืองเย เมืองเมะลาเลิง เมืองมุดง เป็นต้น

3. เขตพื้นที่สีขาว (White Areas) ในเขตเมือง หรือชานเมือง ซึ่งเป็นเขตที่กองทัพพม่าสามารถควบคุมพื้นที่ได้อย่างเด็ดขาด เป็นเขตปลอดจากการลอบโจมตีจากกองกำลังชนกลุ่มน้อย

การเกณฑ์แรงงานในพม่าถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของประเทศที่ปกครองในระบบสังคมนิยม การเกณฑ์แรงงานครั้งสำคัญในเขตพื้นที่สีดำและเขตพื้นที่สีน้ำตาลผลักดันให้ราษฎรหลบหนีออกจากหมู่บ้าน แล้วเข้ามาสมทบกับมอญตามแนวชายแดนเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1993 เมื่อมีการสร้าง

¹Report on Forced Labour in the Mon State and Tenasserim Devision in Burma. "Ye Tavoy railway Construction," 1994.

ทางรถไฟจากเมือง เย - ทวาย (Ye - Tavay) ระยะทาง 110 ไมล์ ผ่านเข้าในรัฐมอญ (Mon State) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชนมอญ (โปรดดูจากแผนที่ประกอบ 1) การสร้างเส้นทางรถไฟ เส้นนี้รัฐบาลได้เกณฑ์แรงงานจากราษฎร ตามหมู่บ้านที่เป็นเส้นทางรถไฟสร้างผ่าน ส่วนใหญ่ราษฎรที่ถูกเกณฑ์แรงงานเป็นราษฎรเชื้อสายมอญ นอกจากนี้เป็นราษฎรเชื้อสายกะเหรี่ยง

รัฐบาลพม่าได้ตั้งศูนย์ควบคุมการเกณฑ์แรงงาน (Conscripts Control Centres) จำนวน 7 แห่ง ท้าหน้าที่เกณฑ์ราษฎรมาเป็นแรงงานตั้งแต่เมืองเย (Ye) ถึงเมือง ซิมบา (Zimba) ศูนย์ควบคุมการเกณฑ์แรงงานอยู่ในเมืองต่าง ๆ ต่อไปนี้ (โปรดดูจากแผนที่ประกอบ 2)

- (1) ป็อกเพนเกวน (Paukpingwin Control Centre)
- (2) กินบัน (Kinbun Control Centre)
- (3) นาทคยิซิน (Natkyizin Control Centre)
- (4) พญาตองสุ (Paya Thone Su Control Centre)
- (5) ยากู (Yapu Control Centre)
- (6) จะนอ (Kyanow Control Centre)
- (7) ซิมบา (Zimba Control Centre)

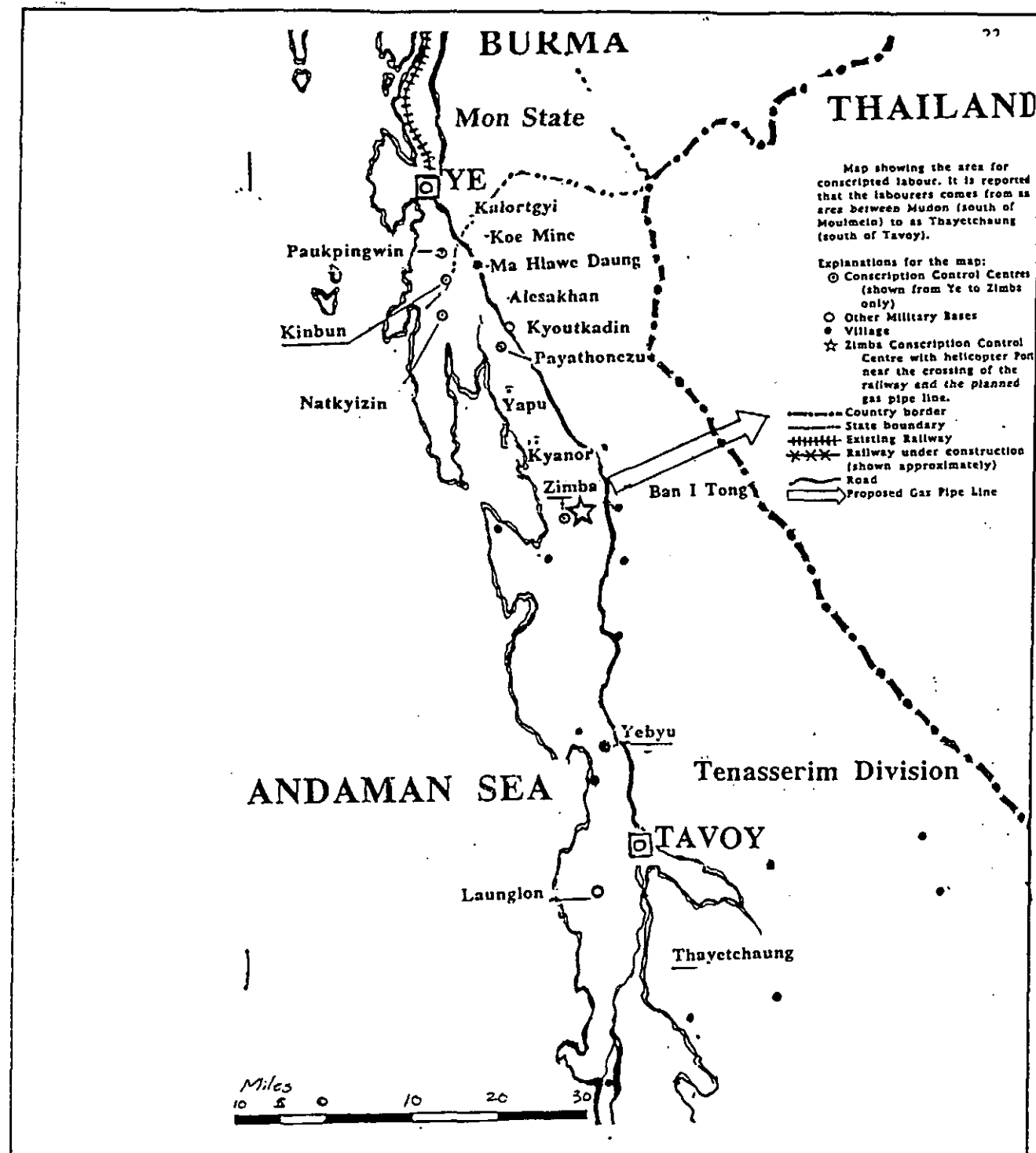
ศูนย์ควบคุมการเกณฑ์แรงงานในแต่ละศูนย์จะมีแรงงานในแต่ละวันประมาณ

7,000 - 8,000 คน จำนวนคนงานที่ถูกเกณฑ์ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน ค.ศ. 1994
รวมทั้ง 7 แห่ง ในแต่ละวันนั้นมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 50,000 คน¹

ราษฎรเริ่มถูกเกณฑ์แรงงานตั้งแต่เดือนตุลาคม ค.ศ. 1993 ในช่วงแรกราษฎรเหล่านี้ทำหน้าที่ปรับพื้นที่ ตัดต้นไม้และขุดรากไม้เพื่อทำแนวดิน ต้องใช้ราษฎรจำนวนมาก เนื่องจากเครื่องจักรและรถบรรทุกล้วนแต่เก่าอายุการใช้งานมาก และมีจำนวนน้อย ราษฎรที่ถูกเกณฑ์เป็นราษฎรจากตำบลสินกู (Hsinku) อำเภอเยบยู (Yebyu) คนงานเริ่มทำงานตั้งแต่ 7.00 นาฬิกา ไปถึง 15.00 นาฬิกา อนุญาตให้พักรับประทานอาหารกลางวันได้ครึ่งชั่วโมง

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1994 ผู้ควบคุมได้สั่งให้คนงานเร่งทำงาน บังคับให้ทำทั้งกลางวันและกลางคืน หากไม่เสร็จงานไม่อนุญาตให้ทำงานส่วนตัว

¹Report on Forced Labour in the Mon State and Tenasserim
Division in Burma 1994. p.2.

แผนที่ประกอบ 2 แสดงพื้นที่การเกณฑ์แรงงานสร้างทางรถไฟ เมืองเย-ทวาย ทำให้ราษฎรบริเวณดังกล่าว หลบหนีเข้าสู่เขตแดนไทย.

ที่มา: Report on Forced Labour in the Mon State and Tenasserim Division in Burma. "Ye Tayoy railway Construction," 1994.

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1994 ราษฎรที่เป็นแรงงานต้องเริ่มทำงานตั้งแต่ เวลา 6.30 นาฬิกา ไปจนถึง 16.30 นาฬิกา ช่วงเดือนนี้ทหารกองพันที่ 407 ได้เกณฑ์ คนงาน 3,500 คน จากเมืองซิมบา ชาง (Zimba Chaung) เพื่อปรับพื้นที่ 1,500 x 300 ตารางฟุต ทำคันดินทางรถไฟ และสร้างอาคาร 30 หลัง เพื่อเป็นค่ายพัก และปรับพื้นที่เพื่อ ทำสนามจอดเฮลิคอปเตอร์อีกหนึ่งแห่ง

ราษฎรผู้ถูกเกณฑ์แรงงานต้องทำงานหนัก และถูกใช้ให้ทำตามคำสั่ง ไม่ว่าจะเป็นกลางแดดหรือขณะฝนตก ไม่มีสวัสดิการ อาหารการกินก็ต้องนำตัวเอง เมื่อเจ็บป่วยก็ต้องรักษาเอง ที่สำคัญรัฐบาลไม่ยอมจ่ายค่าแรง เมื่อคนงานขาดงานจะถูกปรับ ถ้าหนีหรือหลบ เลี่ยง คนในครอบครัวก็ต้องรับผิดชอบ เช่น ถูกปรับเป็นเงิน ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งโดนปรับ เยบยู ได้กล่าวว่า สัปดาห์แรกของเดือนมกราคม ค.ศ. 1994 มีราษฎรที่ถูกเกณฑ์แรงงาน ป่วยไม่ต่ำกว่า 100 คน และก่อนจะถึงวันที่ 10 มกราคม มีผู้หลบหนีจากที่ทำงานกว่า 700 คน

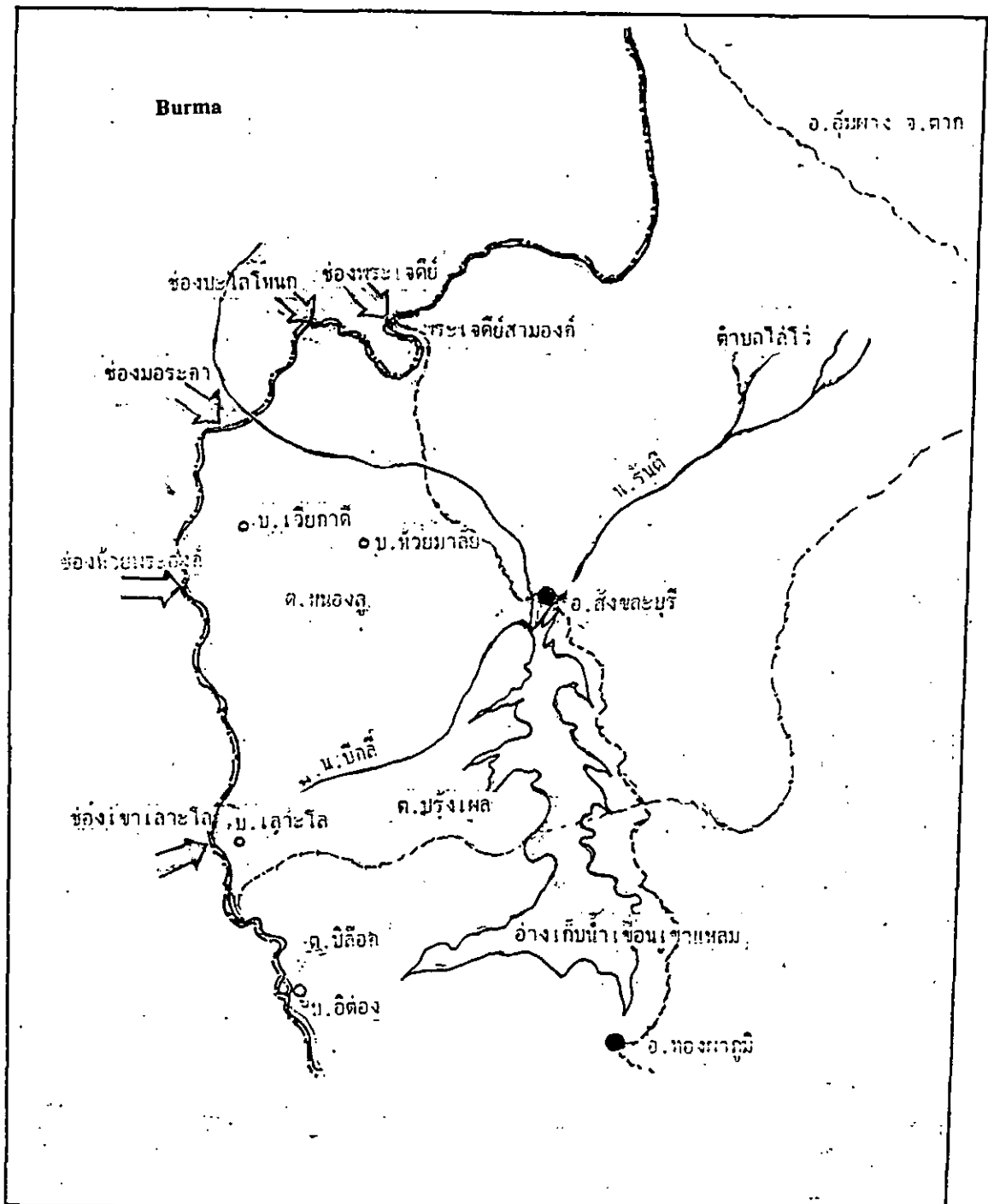
การดำเนินการสร้างทางรถไฟสายเมืองเย - ทวาย นายพล แกท เซ็ง (Gen. Ket Sein) ผู้บัญชาการทหารภาคตะวันออกเฉียงใต้ (Commander of South-eastern Military) ได้แถลงว่า เรื่องราวต่าง ๆ ในความโหดร้ายนั้นเป็นการสร้างภาพขึ้นมาจากกลุ่ม กบฏ แต่เดิมที่รัฐบาลได้สำรองเงินจำนวน 30 ล้านจ๊าด แต่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวมีไม่ เพียงพอ ดังนั้นจึงตัดสินใจไม่ใช้เงิน และคิดว่าจะนำเงินไปใช้เพื่อพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล จะดีกว่า

การเสนอข่าวของรัฐบาลพม่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากรัฐบาลสามารถควบคุม สื่อสารต่าง ๆ ในเมืองย่างกุ้ง จึงสร้างภาพว่าการสร้างทางรถไฟสายเมืองเย - ทวาย เป็นเรื่องง่าย ๆ และยังเป็นการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ผู้คนจะมีโอกาสได้เดินทาง ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีก¹

ทางรถไฟสายนี้รัฐบาลพม่าได้วางเป้าหมายจะให้แล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 1996 จึงต้องเกณฑ์ชาวบ้านจาก 300 หมู่บ้าน มีตัวเลขรวมแล้วประมาณ 120,000 ถึง 150,000 คน จากอำเภอเย (Ye) อำเภอทานยูซายัต (Thanbyuzayat) อำเภอมูดง (Mudan) อำเภอเยบยู (Yebyu) อำเภอทวาย (Tavoy) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขตพื้นที่สีน้ำตาล (Brown Areas) และเขตพื้นที่สีดำ (Black Areas) จึงเป็นสาเหตุทำให้ราษฎรหลบหนีจากถิ่นที่อยู่ของ

¹Ibid. p.6.

ตน เข้าไปสมทบกับชาวมอญตามแนวชายแดนไทย - พม่า จำนวนหลายพันคน ส่วนหนึ่งเข้าไปอยู่ใน
ความคุ้มครองของพรมมอญใหม่ (NMSP) และบางส่วนเข้าไปอยู่กลุ่มสหภาพกะเหรี่ยง (KNU)
กลายเป็นผู้ขอพห(Asylum Seekers) บางกลุ่มลักลอบเข้าเขตแดนไทยกลายเป็นผู้ลักลอบเข้าเมือง
(illegal immigrants)

แผนผังสังเขป 3 แสดงช่องทางการอพยพของชาวมอญ

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 1996.

2. ชุมชนมอญอพยพ ปี ค.ศ. 1952 - 1995

ชายแดนไทย - พม่า บริเวณพระเจดีย์สามองค์ แต่ก่อนเคยเป็นเส้นทางเดินทัพในสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เรียกกันว่า ด่านเจดีย์สามองค์การอพยพเคลื่อนย้ายครอบครัวชาวมอญตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา ก็ยังยึดถือเส้นทางเส้นนี้เป็นหลัก นอกจากเส้นทางนี้แล้วชาวมอญยังใช้เส้นทางอื่น ๆ ทะยอยอพยพเข้ามาในเขตแดนไทย เช่น ช่องปะโลโหนด ช่องมอระคา ช่องห้วยพระองค์ ช่องเขาเลาะโลช่องบิล็อก เป็นต้น (โปรดดูจากแผนผังประกอบ 3) ชาวมอญทะยอยกันอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม ๆ ตามแนวพรมแดน ซึ่งเต็มไปด้วยป่าดงดิบและเทือกเขาสลับซับซ้อน และได้หักล้างทางป่าเพื่อจัดที่ทำกิน ทำให้บ้านเรือนขยายกว้างออกไปกลายเป็นชุมชน หมู่บ้านชาวมอญกลุ่มแรก ๆ ได้แก่ บ้านวังกะ บ้านพระเจดีย์ บ้านน้ำเก็ก บ้านเลาะโล และบ้านชะลือคคะนี เป็นต้น

2.1 สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

แนวชายแดนไทย - พม่า บริเวณที่ชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือน มีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นเขตแดน บริเวณนี้เป็นป่าทึบ มีภูเขาสลับซับซ้อน มีที่ราบแคบ ๆ ตามเชิงเขาสามารถปลูกบ้านเรือนและทำการเพาะปลูกได้ มีลำน้ำสายสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำรันตี มีต้นน้ำไหลมาจากไล่ไร่ แม่น้ำของกาเรีย ต้นน้ำไหลมาจากเทือกเขาตะนาวศรีในพม่า และแม่น้ำปิลี่ ต้นน้ำไหลจากบริเวณพรมแดนใกล้กับเลาะโล แม่น้ำทั้งสามสายไหลมาบรรจบกันบริเวณบ้านวังกะ เรียกว่า สามประสบ หรือสามสบ กลายเป็นต้นน้ำแควน้อย บ้านวังกะเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี¹ และหน่วยราชการ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของฝั่งแม่น้ำแควน้อย ส่วนชายฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแควน้อย หรือบริเวณปากน้ำปิลี่ ชาวมอญได้

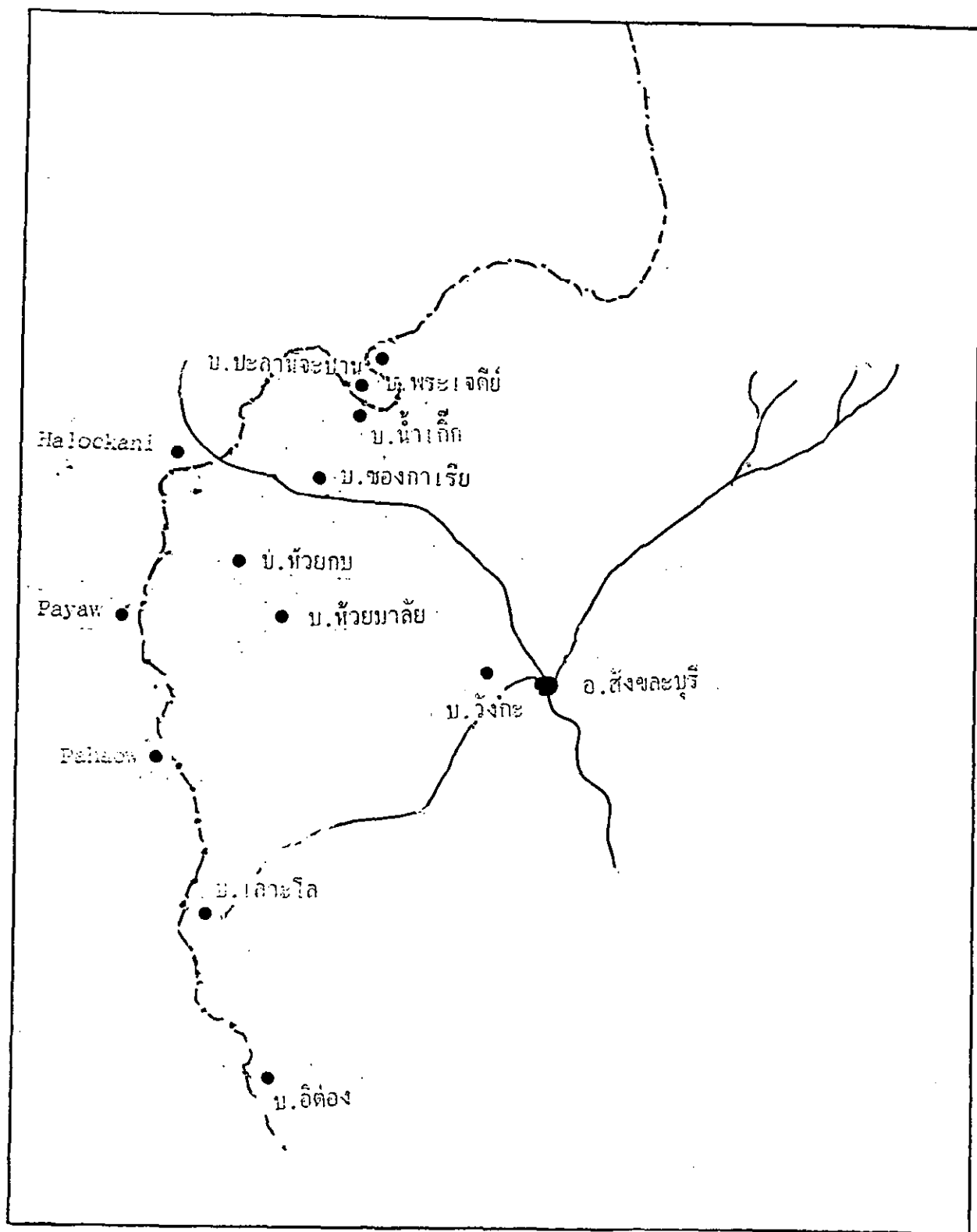
¹อำเภอสังขละบุรี แต่เดิมชื่ออำเภอวังกะ ตั้งขึ้น เมื่อ ร.ศ. 114 (พ.ศ. 2438), (ค.ศ. 1895) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) ได้ยุบอำเภอวังกะเป็นกิ่งอำเภอสังขละบุรี ขึ้นตรงต่ออำเภอทองผาภูมิ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอสังขละบุรี ดูเพิ่มเติมจาก สถานีตำรวจภูธรอำเภอสังขละบุรี. เอกสารประกอบคำบรรยายสรุป. หน้า 1. 2538.

ก่อตั้งบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น หากเดินทางขึ้นไปทางเหนือราว 14 กิโลเมตร มีหมู่บ้านมอญตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มใหญ่เรียงรายไปกับแนวทางรถไฟสายมรณะ¹ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และทางเดินไปยังพระเจดีย์สามองค์ บ้านนี้มีชื่อว่า บ้านน้ำเก็ก จากหมู่บ้านนี้เดินทางไปทางเหนือระยะทางอีก 9 กิโลเมตร ก็จะถึงพระเจดีย์สามองค์ บริเวณนี้เป็นที่ตั้งชุมชนขนาดใหญ่ทั้งเขตแดนไทยและเขตแดนพม่าเรียกว่า บ้านพระเจดีย์

เมื่อทางราชการได้สร้างเขื่อนเขาแหลม บริเวณแม่น้ำแควน้อย เขตอำเภอทองผาภูมิ แล้วเสร็จเมื่อต้นปี ค.ศ. 1984 จึงได้อพยพชาวมอญบ้านวังกะจั้นไปตั้งบ้านเรือนใหม่บริเวณฝั่งตะวันตกแม่น้ำของกาเรียว เรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านฝั่งมอญ ส่วนที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี และหน่วยราชการได้ย้ายขึ้นไปตั้งทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำของกาเรียว เมื่อถึงฤดูฝนน้ำเหนือเขื่อนเขาแหลมได้ท่วมบริเวณหมู่บ้านมอญวังกะ (บ้านมอญเดิม) รวมทั้งวัดวังกะของมอญ และที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1984

การคมนาคมในบริเวณนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ราษฎรต้องเดินทางด้วยเท้า การขนส่งสินค้าและสัมภาระต่าง ๆ จึงใช้ช้างและวัวต่าง ต่อมาทางราชการได้สร้างถนนลาดยางจากอำเภอทองผาภูมิถึงอำเภอสังขละบุรี แล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1986 จึงทำให้การเดินทางและการขนส่งสะดวกขึ้น

¹ทางรถไฟสายมรณะ เป็นเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นเกณฑ์เชลยศึกมาสร้างเข้าสู่พม่า มีทางรถยนต์ที่ทหารญี่ปุ่นใช้ในสมัยนั้นเป็นแนวอยู่ ชาวมอญจึงยึดแนวทางเก่าเป็นทางเดิน และตั้งบ้านเรือนสองฟากทาง เช่น บ้านปะลานจะปาน (Palanjan).

แผนผังสังเขป 4 แสดงการตั้งหมู่บ้านมอญอพยพ

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรอำเภอสังขละบุรี. เอกสารประกอบการบรรยายสรุป. 2538.

2.2 การก่อตั้งและการเคลื่อนย้ายชุมชนมอญอพยพ

เมื่อภายในประเทศพม่าเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ ชาวมอญจะทยอยกันอพยพหนีภัยสงครามเข้ามายึดที่ดินบริเวณป่าเขาชายแดน ทั้งนี้เป็นการยากที่ทหารพม่าจะติดตามมาปราบปราม อีกทั้งยังไกลหูไกลตาเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยที่จะสอดส่องดูแล ชาวมอญกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาบริเวณเขตแดนไทย ได้แก่ ชาวมอญบ้านวังกะ ชาวมอญบ้านพระเจดีย์ ชาวมอญบ้านน้ำเก็ก ชาวมอญเหล่านี้มีฐานะเป็นพลเมืองของมอญอิสระ ซึ่งต่อมาก็คือพรรคมอญใหม่

2.2.1 ชุมชนมอญบ้านวังกะ

บ้านวังกะ ทางฝั่งตะวันออกเป็นที่ตั้งที่การอำเภอวังกะ มีข้าราชการพลเรือนและทหาร ตำรวจไทยประจำอยู่ ราษฎรพื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงตั้งบ้านเรือนเรียงรายไปตามลำน้ำ ส่วนทางฝั่งตะวันตกมีชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่ปากแม่น้ำปิลลี่ ชาวมอญในพม่าราว 60 คน พระสงฆ์ 2 รูป จากบ้านยี่บู (Yebu) เมืองมุดง (Mudon) ถูกทหารพม่ากักกวณ เพื่อบ้านเรือน และเข้าทำลายข้าวของ จึงพากันหลบหนีออกมา นาย ต้นหัวหนากลุ่มชาวมอญได้นำราษฎรมอญออกจากหมู่บ้าน เมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1949¹

นาย แต้ะมอง และนาง ลาจูย สามิภรรยาได้เดินทางมาด้วยได้เล่าว่า

"ขณะนั้นตนเองมีอายุได้ 24 ปี ส่วนภรรยาอายุ 25 ปี ทหารพม่าเผาบ้านพ่อของนาง ลาจูย ซึ่งเป็นภักที่ที่บ้านยี่บู จึงหนีออกมาพร้อมกับเพื่อนบ้านเดินทางมาประมาณ 7 วัน จึงมาถึงปากน้ำปิลลี่ จึงได้ปลูกที่พักอยู่บริเวณชายฝั่งแม่น้ำ.....ราวเดือนอ้าย หลังจากพระสงฆ์รับกฐินแล้ว พระอุตตะมะ ซึ่งจำพรรษาอยู่ที่วัดเมะกะเนียงก็เดินทางมากับราษฎรมอญ..."

¹นาย แต้ะมอง หงสา, นาง ลาจูย หงสา ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านวังกะฝั่งมอญ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 1996.

บริเวณ ห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ 250 เมตร เป็นที่ตั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษาชื่อโรงเรียน วัดวังگیวเวการาม พระอุดมสังวรเถระ (หลวงพ่อดุตะมะ) ร่วมกับราษฎรทั้งชาวมอญและชาวไทย ได้ก่อสร้างวัดขึ้นใหม่บนเนินเขาเหนือหมู่บ้าน ชื่อว่า วัดวังگیวเวการามปัจจุบันวัดแห่งนี้เป็น ศาสนสถานสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนทั้งชาวมอญและชาวไทยจากท้องที่ต่าง ๆ พากันไปไหว้พระและแวะชมศิลปการก่อสร้างแบบมอญกันเป็นจำนวนมาก

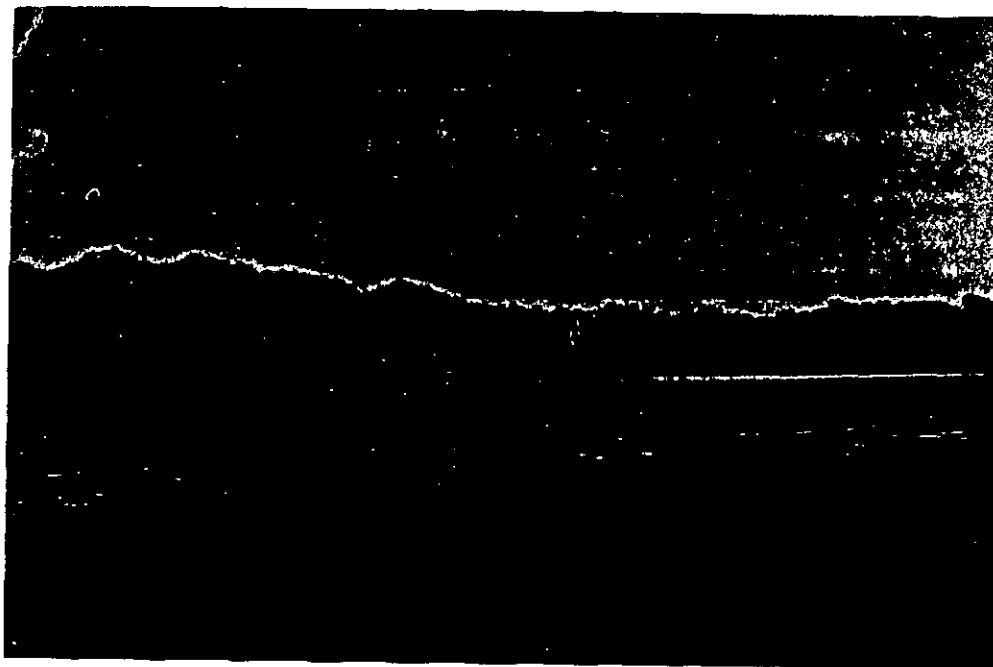
บ้านฝั่งมอญ หรือมอญบ้านวังกะ ปัจจุบันอยู่ ณ เขตท้องที่ หมู่ที่ 2

ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีบ้านเรือนกว่า 800 หลังคาเรือน มีผู้อาศัย อยู่ประมาณ 10,000 คน ทางราชการได้กำหนดฐานะของราษฎรเหล่านี้เป็น "ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า" ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ปี ค.ศ.1976 (โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 4)

2.2.2 ชุมชนมอญบ้านพระเจดีย์

ด้านเจดีย์สามองค์เป็นช่องทางสำคัญชายแดนฝั่งตะวันตกของไทย

เหตุการณ์ภายหลังเกิดความไม่สงบภายในประเทศพม่า ตั้งแต่ปี ค.ศ.1949 เป็นต้นมา ผลักดันให้ ชาวมอญหลบหนีภัยสงครามกลางเมืองจากถิ่นที่อยู่ของตน นาย สเว จิน ผู้นำมอญได้หลบหนี เข้ามาสมทบกับกองกำลังมอญอิสระ ซึ่งมีฐานะที่มั่นบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีใกล้กับพระเจดีย์สามองค์ ในปี ค.ศ. 1952 ส่วนราษฎรชาวมอญได้อพยพเข้ามาทางช่องทางด้านพระเจดีย์สามองค์เป็นราษฎร ที่มาจากเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองเมะลาเลิง เมืองมุดง เมืองสะเทิม เป็นต้น เหตุผลสำคัญที่ชาวมอญ ตั้งบ้านเรือนบริเวณนี้ เนื่องจากประการแรก บริเวณนี้เป็นฐานที่มั่นของมอญอิสระ กองทัพพม่า บุกเข้ามาทำลายได้ยาก ประการที่สอง บริเวณนี้เป็นจุดที่เหมาะสมกับการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ทั้งของไทยและพม่า สินค้าสำคัญ เช่น ไม้สัก แร่ดีบุก ไข่ วัว ควาย และของกินของใช้ และ ประการสุดท้าย พื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งน้ำซับ ซึ่งมีน้ำซึมอยู่ใต้ดินเกิดเป็นลำธารเล็ก ๆ สามารถ เพาะปลูก ข้าว อ้อย และผักผลไม้ได้ผลดี

ภาพประกอบ 1 แสดงร่องรอยการตั้งหมู่บ้านชาวมอญอพยพ

ภาพบน สามประสบ บริเวณที่ตั้งชุมชนมอญวังกะ ปัจจุบันถูกน้ำท่วม เนื่องจากทางราชการได้สร้าง
เขื่อนเขาแหลม .

ภาพล่าง ไม้ยืนต้น ที่ชาวมอญบ้านน้ำเกี๊ยก บดุงไว้ก่อนย้ายออกไป เมื่อปี ค.ศ.1991 .

ตั้งแต่ 1952 เป็นต้นมา บ้านเรือนชาวมอญเริ่มเพิ่มขึ้นและกระจายออกไป ตามแหล่งเพาะปลูก ซึ่งมีทั้งพืชไร่และไม้ยืนต้น บางส่วนก็ทำการค้าขายติดต่อกับนายทุนที่เข้ามาทำธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น โรงเลื่อยไม้ และตลาดรับส่งอัญมณี บริเวณช่องพระเจดีย์ นับเป็นตลาดค้าขายขนาดใหญ่ มีชาวมอญตั้งบ้านเรือน และร้านค้าอยู่ทางฝั่งทิศใต้ของถนน ส่วนทางฝั่งทิศเหนือเป็นบ้านเรือน และร้านค้าของชาวกะเหรี่ยง ชุมชนแห่งนี้นับเป็น แหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญชุมชนหนึ่ง (โปรดดูแผนผังประกอบ 5)

หมู่บ้านพระเจดีย์ มีราษฎรอาศัยอยู่นับหมื่นคน แต่ในระยะต่อมาเกิด การปะทะกันระหว่างกองกำลังทหารมอญกับกองทหารพม่า เช่น เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1983 ทหารพม่านุกเข้าโจมตีหมู่บ้านพระเจดีย์ กองกำลังมอญได้ต่อสู้และผลักดันพม่าออกไป ทำให้ราษฎรอพยพหนีออกจากหมู่บ้าน เมื่อเหตุการณ์สงบราษฎรมอญก็ค่อย ๆ กลับเข้ามาอีก

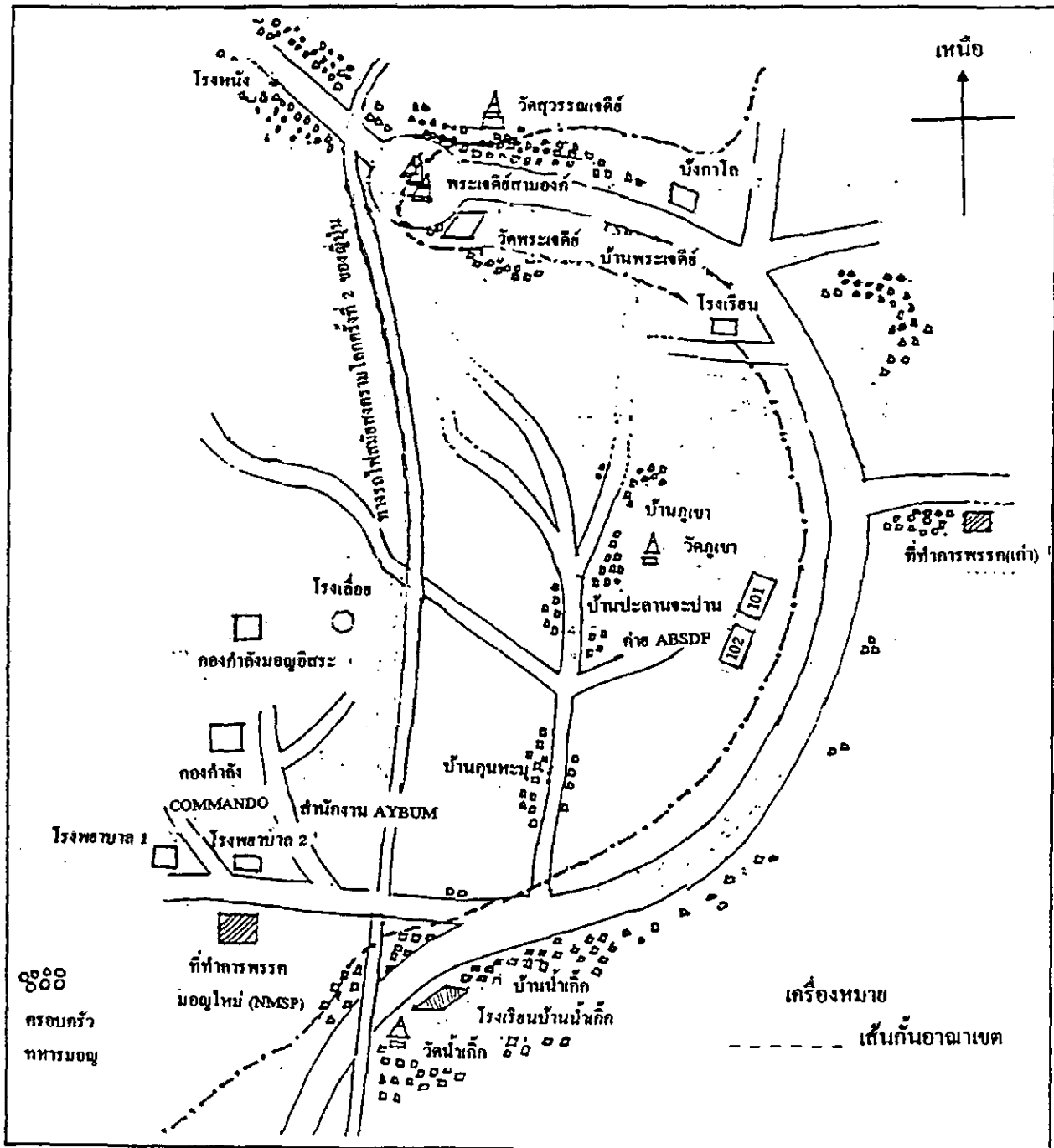
ต้นปี ค.ศ. 1990 เกิดการปะทะกันระหว่างกองกำลังมอญกับกองกำลัง กะเหรี่ยง ด้วยสาเหตุการจัดแย้งด้านผลประโยชน์ด้านการค้า ทำให้ทหารมอญอ่อนกำลังลง หลังจากเหตุการณ์สงบ กองทัพพม่าได้เข้าโจมตีค่ายพระเจดีย์ซ้ำอีก ในเดือนกุมภาพันธ์ เข้า เผาหมู่บ้าน และขับไล่กองกำลังมอญต่อย่นออกไปจากพื้นที่¹ ราษฎรมอญประมาณ 12,000 คน ได้หลบหนีไปอยู่ที่บ้านน้ำเก็ก และบ้านของกาเรีย ต่อมาทางราชการได้เข้าควบคุมและจัดให้ เข้าอยู่ที่บ้านปะยอ บ้านเลาะโล และบ้านสะลือคคะนี²

หลังจากราษฎรมอญอพยพย้ายออกไปแล้ว ทางราชการได้อพยพราษฎร ไทยเข้ามาอยู่แทน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน เป็นที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่ง และเป็นที่ทำกินส่วนหนึ่ง ปัจจุบันบ้านพระเจดีย์อยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญยังปรากฏให้เห็นหลักฐานได้เพียงต้นไม้ยืนต้น ในบางพื้นที่ เท่านั้น เช่น มะม่วง ขนุน มะพร้าว และส้ม เป็นต้น

¹ประทีป สุนทรารชุน. ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่ากับความมั่นคงของชาติ. 2537.

หน้า 22.

²บ้านสะลือคคะนี ตั้งอยู่ในเขตแดนพม่าใกล้กับช่องมอระคา ทางราชการไทยร่วมมือ กับรัฐบาลพม่า และสำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์-อพยพชาวมอญเข้ามาอยู่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1994 จำนวนราษฎร 6,000 คน.

แผนผังสังเขป 5 แสดงการตั้งชุมชนมอญอพยพ ระหว่างปี ค.ศ.1988-1990 ก่อนถูก

ทหารพม่าเข้าโจมตี.

ที่มา: พระนันทะ เตียนอู. เอบีเอสดีเอฟ.1994.

2.2.3 ชุมชนมอญบ้านน้ำเก็ก

บ้านน้ำเก็กตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี ไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร ตั้งอยู่ใกล้กับทางรถไฟสายมรณะ ใช้ตั้งบ้านเรือนกระจายไปทั้งในเขตแดนไทยและเขตแดนพม่า จัดว่าเป็นชุมชนมอญขนาดใหญ่ และมีความสำคัญมาก ทั้งนี้ เพราะสาเหตุดังต่อไปนี้

1) เป็นสถานที่ตั้งหน่วยงานสำคัญ หน่วยงานของมอญอิสระหลาย หน่วยงานได้จัดตั้งขึ้นบริเวณหมู่บ้านน้ำเก็ก ได้แก่ ที่ทำการพรรคมอญใหม่ (New Mon State Party : NMSP) สำนักงานสหภาพยวสงฆ์พม่า (All Burma Young Monk Union : ABYMU) เป็นฐานที่ตั้งกองกำลังติดอาวุธและสถานพยาบาล 2 แห่ง¹ นอกจากนี้ยังมีกองกำลังนักศึกษาพม่า เพื่อประชาธิปไตย (All Burma Students' Democratic Front : ABSDF) ตั้งค่ายที่ 101 และค่าย 102 อยู่ใกล้ ๆ หมู่บ้านแห่งนี้ (โปรดดูแผนผังประกอบ 5)

2) เป็นหมู่บ้านมอญที่จัดระเบียบการปกครองตนเอง ในหมู่บ้านจะมี ผู้ใหญ่บ้านเรียกว่า เฮ้าค๊ะ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเรียกว่า ไร้ะฮ์มู ทาหน้าที่ดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น การรับแจ้งเกิด ตาย การย้ายเข้าหรือย้ายออก จัดทาทะเบียนบ้านไว้ เป็นหลักฐาน และคอยควบคุมดูแลมิให้ราษฎรทำผิดระเบียบข้อบังคับ

ระเบียบข้อบังคับที่ชาวมอญจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดมีพื้นฐานจากหลักการ ในพุทธศาสนา เช่น ห้ามลักขโมย จีบส่น ห้ามดื่มสุรา ห้ามคบผู้ผิดลูกเมีย ห้ามทำร้ายร่างกาย ฆ่าผู้อื่น หากมีการฝ่าฝืน ผู้ใหญ่บ้านก็จะแจ้งให้ทางคณะกรรมการปกครอง ซึ่งประกอบด้วย นายทหารมอญมาสอบสวนและลงโทษ² หมู่บ้านนี้มีเรือนจำใช้กักขังผู้กระทำความผิด ความผิด ข้นร้ายแรง ได้แก่ การปล้น ฆ่า และข่มขืน มีโทษขึ้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต (เมื่อพม่านุกเข้าระจกที่บ้านน้ำเก็ก เมื่อปี ค.ศ. 1990 นักโทษจำนวนมากได้รับการปลดปล่อย และอพยพหนีไปกับชาวบ้าน)

¹พระนันทะ เตียนอู ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่วัดปรก กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 10 กันยายน 1994.

²นาย มิต หงสา ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านน้ำเก็ก อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 1996.

3) ศูนย์กลางการศึกษาและการสืบทอดวัฒนธรรม ราวปี ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) ราษฎรได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ราว 600 ครอบครัว หลังจากนั้นก็มีราษฎรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวมอญได้สร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน มีชื่อว่า วัดน้ำเก็ก วัดเป็นสถาบันสำคัญซึ่งประกอบกิจทางศาสนา เช่น การบวช การทำบุญตักบาตร งานศพ เป็นต้น การบวชเรียนถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของมอญ ผู้ชายมอญส่วนใหญ่ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ก็จะบวชเป็นสงฆ์ ากลั ๆ กับวัดมีโรงเรียนประจำหมู่บ้านชื่อ โรงเรียนบ้านน้ำเก็ก ชาวมอญปรารถนาให้บุตรหลานของตนได้อ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ จึงจัดการเรียนการสอนเป็นภาษามอญในโรงเรียนนักเรียนมอญ เมื่อเรียนรู้อ่านเขียนได้ ก็สามารถออกจากโรงเรียนได้ ยังไม่ได้กำหนดระยะเวลาชัดเจนลงไป¹ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของหมู่บ้าน ได้แก่ สนามกีฬาสำหรับเยาวชนไว้ฝึกซ้อมฟุตบอล ตะกร้อ เป็นต้น นอกจากนี้ หมู่บ้านน้ำเก็กยังมีโรงภาพยนตร์อีกหนึ่งแห่งเพื่อบริการแก่ผู้คนในหมู่บ้าน

ในปี ค.ศ. 1983 พรรคมอญใหม่ได้จัดพิธีศพ นายโนนลาร์ ผู้นำมอญ ที่หมู่บ้านน้ำเก็กแห่งนี้ บ้านน้ำเก็กเติบโตขยายออกไปจนกระทั่ง ปี ค.ศ. 1990 ทหารพม่าบุกเข้ายึดหมู่บ้านพระเจดีย์แล้วเลยเข้ามาจับใส่ราษฎรและกองกำลังมอญ ที่บ้านน้ำเก็กออกไปจากพื้นที่ ทำให้ชุมชนหลักราษฎรถอยร่นไปยังหมู่บ้านช่องกาเรียว แล้วอพยพไปอยู่ที่บ้านเลาะโร และบ้านปะยอ²

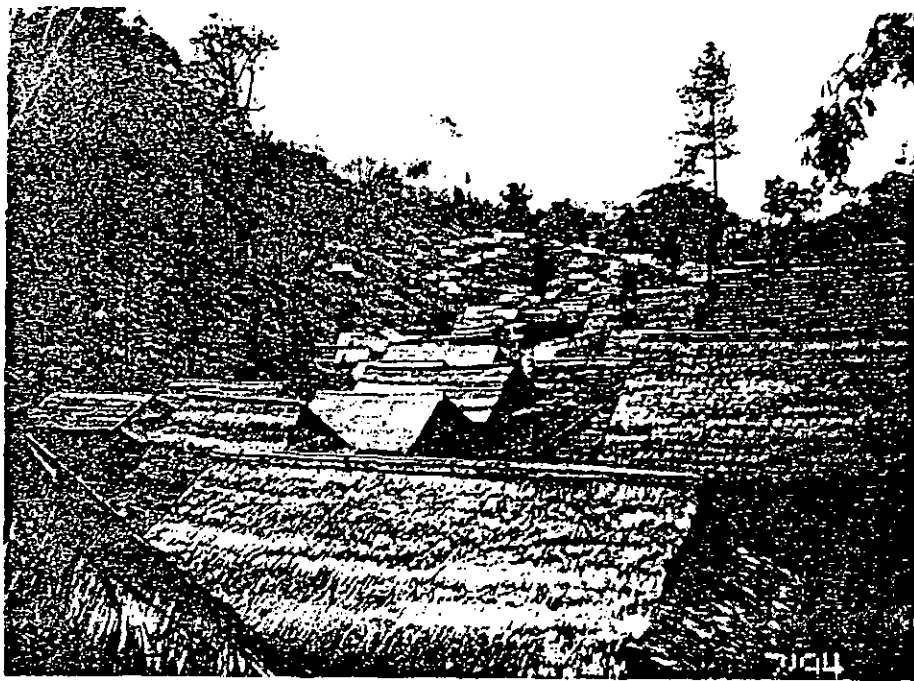
นาย สเว จิน ได้กล่าวถึงสาเหตุที่กองกำลังมอญเปลี่ยนพลัดออกกองทัพพม่า จนค่ายทหารมอญที่น้ำเก็กถูกยึด เพราะบริษัทเอกชนไทยซึ่งได้รับสัมปทานไม้ในพม่าช่วยเหลือในการล่าเสี้ยวกาลังทหารและอาวุธเข้าโจมตีกลุ่มตน³

สภาพปัจจุบันของบ้านน้ำเก็ก สามารถเห็นร่องรอยการตั้งถิ่นฐานได้จากสภาพดั้งเดิมของวัดน้ำเก็ก ยังคงอยู่ในสภาพเดิม มีถาวรวัตถุ เช่น กุฏิ หอสวดมนต์ บริเวณวัดมีต้นไม้ขนาดใหญ่ ปัจจุบันยังคงมีภิกษุ สามเณรอยู่ ส่วนบ้านเรือนราษฎร ได้รื้อถอนออกไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ต้นไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง มะพร้าว ขนุน เป็นต้น

¹นาย มิตร หงสา. แหล่งเดิม.

²Mon National Relief Committee. Mon Refugees Hunger For Protection in 1994. p. 36 - 37.

³Bertil Lintner "Season of Fear : Rebel groups brace for imminent army offensive," Far Eastern Economic Review. 19 - 20 ; 27 December, 1990.

ภาพประกอบ 2 แสดงชุมชนมอญอพยพ ถ่ายผู้ลี้ภัยชะลอคคะนี ตั้งอยู่ในเขตแดนพม่าใกล้กับช่องทาง
มอระคา ติดกับชายแดนไทย ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีบ้านเรือน
จำนวน 900 หลังคาเรือน ราษฎรจำนวน 6,000 คน ดูรายละเอียด Mon National
Relief Committee. Monthly Report. October, 1994.

2.2.4 ค่ายผู้อพยพมอญเลาะโล และชะลือคคะนี

ในปี ค.ศ.1990 ชาวมอญกลุ่มหนึ่ง อาศัยอยู่ที่เมืองเย ตอนใต้ของเมะลาเลิง ได้รับความทุกข์จากการจับกุม การยึดทรัพย์สินและการเกณฑ์แรงงานจากทหารพม่าพากันอพยพเข้าสู่ เขตแดนไทย จำนวนหลายพันคน¹ รัฐบาลไทยได้จัดให้อยู่ในพื้นที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต รอบ ๆ อ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม ตามบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง ซึ่งเป็นบริเวณป่าเสื่อมสภาพ เรียกว่า เลาะโล (Loh Loe) ตั้งบ้านเรือนในลักษณะค่ายอพยพ²

ในเดือนมิถุนายนปี ค.ศ.1991 ชาวมอญจากค่ายอพยพ เดย์บัง (Day Bung) จำนวน 2,500 คน ได้เข้ามาสมทบ ต่อมาในเดือนเมษายน ปี ค.ศ.1992 ราษฎรมอญจากค่ายอพยพ 3 แห่งคือ ปะนังโท(Panung Htaw) เกริง กราง(Krune Kung) และปะเลห์ สะนุก (Baleh Hnook) เข้ามาสมทบอีก จำนวน 5,000 คน ทำให้ค่ายเลาะโล กลายเป็นค่ายอพยพมอญที่ใหญ่ที่สุด มีราษฎรประมาณ 8,000 คน³

ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ.1993 ทางราชการไทย ออกคำสั่งให้ย้ายชาวมอญจาก เลาะโล ไปยังบริเวณใกล้กับพระเจดีย์สามองค์ เขตแดนพม่า ผู้แทนฝ่ายมอญเห็นว่าการย้ายราษฎร เข้าไปอยู่ในเขตพม่า จะเกิดอันตรายแก่ราษฎร ทางราชการจึงชลอการเคลื่อนย้าย จนกระทั่งเดือน มิถุนายน ปี ค.ศ.1993 รัฐบาลไทยได้ออกคำสั่งย้ายผู้อพยพมอญไปอยู่ที่ ชะลือคคะนี(Halackani) ทั้งนี้ไทยได้ประสานงานกับพม่า ทางกรมพม่าสัญญาว่าจะไม่เข้าโจมตีหมู่บ้านดังกล่าว การอพยพชาวมอญออกไปเริ่มดำเนินการ ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1994 อพยพราษฎร จำนวน 5,500 คน ส่วนที่เหลือราษฎรย้ายเข้าอยู่ที่ค่ายปะยอ(Payaw)

บ้านชะลือคคะนีตั้งอยู่บนที่ราบแคบ ๆ ตามช่องทางระหว่างภูเขามีสภาพ ห้วย เล็ก ๆ สามารถใช้น้ำได้เฉพาะฤดูฝนเท่านั้น บ้านชะลือคคะนี ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน คือ บลัดนี (Baleh Hani) จะชอยโมน(Kyaiksoi Mon) และปะเลห์ตุนไพ(Baleh Dunphai) การ เดินทางในฤดูฝนเป็นไปด้วยความยากลำบาก รถยนต์ไม่สามารถเข้าไปได้ จำนวนครอบครัวทั้งหมด 980 หลังคาเรือน มีโรงเรียน 1 หลัง โรงพยาบาล 1 แห่ง (โปรดดูภาพประกอบ 2)

¹"ความแตกต่างของพม่าที่ศูนย์มิลลรอย กับมอญชะลือคคะนี," สำนักข่าวสารมอญ.
27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2538.

²MNRC. Mon Refugees: Hunger For Protection In 1994. p.31 - 35.

³Ibid.

วันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1994 กองกำลังทหารพม่าประมาณ 100 นาย จากกองพันที่ 62 ได้บุกเข้าโจมตีและเผาหมู่บ้านอพยพมอญ ปะเลห์ตุนไฟ¹ เผาบ้านเรือนราษฎร เสียหายจำนวน 100 หลังคาเรือน หมู่บ้านแห่งนี้มีบ้านเรือนทั้งสิ้น 120 หลังคาเรือน นอกจากนั้น ทหารพม่ายังได้จับชาวบ้านที่เป็นชาย ไปจำนวน 18 คน

การโจมตีหมู่บ้านอพยพมอญครั้งนี้² ทำให้ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านปะเลห์ตุนไฟ บ้านจะชอยโมน และบ้านสะลือคคะนี ทะยอยหลบหนีออกจากหมู่บ้านของตน เนื่องจากไม่มั่นใจในความปลอดภัย ชาวมอญเหล่านี้ข้ามเขตแดนเข้าสู่เขตแดนไทย ทางราชการไทยได้จัดหาที่อยู่ที่บ้าน ดันยาง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จนถึงวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 ผู้พลัดถิ่นจำนวน 6,000 คน อยู่ในความควบคุมดูแลของกองกำลังตำรวจตระเวนชายแดนที่ 134

ชาวมอญ ตั้งค่ายพักชั่วคราวบริเวณบ้านดันยาง ระยะแรกได้รับการสงเคราะห์จาก สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น โคเออร์ (Catholic Office for Emergency Relief and Refugees) และ คอนเซอรัเตียม (Consortium) โดยมีองค์กรสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่น (MNRC) เป็นผู้ประสานงานและคอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลัดถิ่น

รัฐบาลไทย พยายามผลักดันผู้พลัดถิ่นให้ออกไปนอกเขตแดนไทย การประชุม เพื่อแก้ปัญหาผู้พลัดถิ่นระหว่างผู้แทนไทยกับผู้แทนฝ่ายมอญ (MNRC) ทำกันหลายครั้ง ทางฝ่ายมอญพยายาม ต่อรองด้วยการร้องเรียนต่อสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้ รัฐบาลไทยอนุญาตให้ชาวมอญอยู่ในเขตแดนไทยต่อไป

รัฐบาลไทยได้ผลักดันชาวมอญกลับไปอยู่ที่หมู่บ้านสะลือคคะนีตามเดิม เมื่อเดือน กันยายน ค.ศ. 1994

¹สยามโพสท์. 24 กรกฎาคม 2537, หน้า 12.

²เหตุการณ์ที่ค่ายอพยพสะลือคคะนี เกิดขึ้นในช่วงที่มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ อาเซียน ที่กรุงเทพมหานคร. อู ออง จอ (U Aung Kyaw) รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศพม่า ได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ด้วย.

บทที่ 3

นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ

ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995

1. การดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพมอญ

รัฐบาลไทยเริ่มประสบกับปัญหาผู้อพยพสัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ ซึ่งอพยพเข้ามาตามแนวพรมแดนด้านตะวันตก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952¹ ตรงกับสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้นมา แม้ว่าระยะเวลาได้ล่วงเลยมาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นลำดับ แต่เมื่อสถานการณ์สงครามกลางเมืองภายในพม่ายังไม่ยุติลง รัฐบาลไทยจำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาผู้อพยพ ที่ทะยอยกันหลั่งไหลเข้ามาเป็นระยะ ๆ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 ถึง ค.ศ. 1995 รัฐบาลไทยได้วางนโยบายและการดำเนินการต่อผู้อพยพชาวมอญ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้อพยพเข้าเมืองสัญชาติพม่า หรือผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า โดยสามารถแยกศึกษาเป็นระยะ ๆ ได้ 3 ระยะดังต่อไปนี้

1.1 การปล่อยให้อพยพพักพิงอยู่ตามบริเวณชายแดนไทย - พม่า

(ค.ศ. 1952 - 1976)

เมื่อสงครามกลางเมืองเกิดขึ้นในพม่า ราษฎรเชื้อสายมอญถูกปราบปราม จึงพากันอพยพเข้าสู่เขตแดนไทย ราวปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยขณะนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ดูแลตรวจตรา แต่ในทางปฏิบัติก็มิได้เข้าไปควบคุมผู้อพยพเหล่านี้

¹กระทรวงการต่างประเทศ. เอกสารหมายเลข NC 1 : 5.30. รัฐบาลพม่าขอจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับพม่า. 2495.

ราษฎรชาวมอญได้ทะยอยกันเข้ามาจับจองพื้นที่ ป่าเขาและลุ่มแม่น้ำ บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี ใกล้กับด่านพระเจดีย์สามองค์ ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินเรียงรายอยู่เป็นกลุ่ม ๆ บางหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตแดนพม่า แต่บางหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตแดนไทย ซึ่งส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับท้องถิ่นที่กั้นอาณาเขตสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ภูมิประเทศบริเวณชายแดนแถบนี้ เต็มไปด้วยป่าทึบและภูเขาสลับซับซ้อน อีกทั้งอยู่ห่างไกลทางคมนาคม ยากที่จะเข้าไปควบคุมดูแลได้ทั่วถึง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระยะนี้ ประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับพม่าในปี ค.ศ. 1948 ในการกำหนดนโยบายสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคนั้น ทั้งประเทศไทยและพม่า มีวัตถุประสงค์ที่ไม่แตกต่างกัน คือเพื่อสร้างความมั่นคงเอกราชและการดำรงไว้ซึ่งอธิปไตยเหนือดินแดน แต่ไทยกับพม่าเลือกทางเดินคนละแนวทางจึงทำให้ ทั้ง 2 ประเทศ เกิดความหวาดระแวงสงสัยในการปฏิบัติของกันและกันในระยะระหว่างประเทศ¹ กล่าวคือ ไทยดำเนินนโยบายเข้าข้างสหรัฐอเมริกา ส่วนพม่ามีนโยบายความเป็นกลางเพื่อไม่เผชิญหน้ากับจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งผู้นำต้องพิจารณาแนวทางการอยู่รอดเพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้

1.1.1 การดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียง ตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) กำหนดไว้ว่า

ทางราชการไม่พึงประสงค์ให้คนต่างด้าวอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยให้ทางจังหวัดพยายามหาทางกีดกันและขัดขวางมิให้คนต่างด้าวอพยพเข้ามาเป็นอันขาด หากเป็นการสุดวิสัยที่อำเภอและจังหวัดจะกีดกันได้ ให้ทางจังหวัดรายงาน ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ทุกคราวไป พร้อมทั้งแจ้งจำนวนผู้อพยพ เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการอพยพ และวิถีทางที่เจ้าหน้าที่กีดกัน หากมีปัญหาคัดข้อง ให้รีบรายงานขอคำสั่งกระทรวงมหาดไทยโดยด่วน²

¹โรชินี เฟื่องเกษม. สงครามและสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การวิเคราะห์โดยใช้นวัตกรรมและทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ. 2531. หน้า 86.

²หนังสือกระทรวงมหาดไทย. ที่ 9769/2497 เรื่องระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียง. ลงวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2497.

1.1.2 เมื่อสงครามกลางเมืองภายในพม่าได้ขยายวงกว้างออกไป ในช่วงปี ค.ศ. 1959 - 1960 เนื่องจาก ครบกำหนด 10 ปี ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ จะมอบสิทธิให้ชนกลุ่มน้อยปกครองตนเอง ชาวมอญและชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ถูกปราบปรามหนักขึ้น จึงอพยพเข้ามาอีก กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดนโยบายปฏิบัติต่อผู้อพยพพลีภัย เข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้¹

1) ทางราชการไม่พึงประสงค์ให้คนต่างด้าวอพยพพลีภัยเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นอันขาด ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจพยายามทุกวิถีทางที่จะกีดกันและขัดขวาง หากเป็นการสุดวิสัย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ทุกคราวไป

2) เมื่อปรากฏว่าผู้อพยพเข้ามาไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือนหรือพลเรือนมีอาวุธติดตัวมาด้วย ให้ทำการปลดอาวุธและยึดไว้ และจะไม่คืนให้เมื่อส่งตัวกลับ ให้ส่งมอบอาวุธที่ปลดและยึดไว้แก่หน่วยทหารหรือตำรวจที่อยู่ใกล้เคียงที่สุด สำหรับตำบลหรือสถานที่ที่กำหนดให้ ผู้อพยพอยู่อาศัย ให้จังหวัดและตำรวจภูธรชายแดนร่วมกันพิจารณากำหนด โดยให้อยู่ชั่วคราว เมื่อสถานการณ์ดีขึ้นสงบแล้ว ก็ส่งตัวกลับออกไป

3) ให้จัดรับรายงานจำนวนและสัญชาติผู้อพยพแยกเป็นชายหญิง เด็ก ให้กระทรวงมหาดไทยทราบในโอกาสแรกที่มีการอพยพเข้ามา แล้วจึงทำการสอบสวนตามระเบียบ โดยเฉพาะที่เป็นทหารหรือตำรวจ มอบให้ทหารหรือตำรวจภูธรชายแดนทำการสอบสวนก่อนต่อจากนั้นจึงจัดทำทะเบียนผู้อพยพตามแบบรายงานประมวลเรื่อง เสนอกระทรวงมหาดไทยต่อไป

4) การควบคุมและการกำหนดสถานที่อาศัย ให้เป็นที่ที่เป็นทางควรแยกทหารและพลเรือนไว้ต่างหากไม่ปะปนกัน และตรวจตรามิให้ดำเนินการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล

5) ควรที่จังหวัดจะได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ เช่นหมวดตำรวจภูธรชายแดนหรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่ใกล้สถานที่ควบคุมรับผิดชอบตรวจตราสอดส่องพฤติการณ์และความเคลื่อนไหวของผู้อพยพอย่างใกล้ชิด

¹หนังสือกระทรวงมหาดไทย. ที่ 1487/2504. เรื่องนโยบายการปฏิบัติต่อผู้อพยพพลีภัย เข้ามาในราชอาณาจักร. ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2504.

6) เนื่องจากผู้อพยพลี้ภัยเข้ามาในราชอาณาจักรในฐานะผู้เข้าเมือง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น เมื่อสถานการณ์ในประเทศที่ผู้อพยพลี้ภัยกลับคืนสภาวะปกติให้ รัฐบาลส่งผู้อพยพลี้ภัยกลับออกนอกราชอาณาจักรทันที ตามช่องทางที่เข้ามา

7) ทางราชการไม่พึงประสงค์ให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ติดต่อบริหารการเมืองระหว่างประเทศกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่อพยพเข้ามาไม่ว่าจะเป็นทางการ หรือไม่เป็นการ และให้ถือว่าความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มชนในชาตินอกราชอาณาจักร ไม่เข้า เป็นเรื่องที่ประเทศไทยพึงเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

ในระยะแรกนี้ รัฐบาลได้ให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กระเบื้องบว่าด้วยการปฏิบัติ ต่อผู้อพยพลี้ภัยเข้ามาในราชอาณาจักร แล้วสั่งการให้เจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติตาม นโยบาย กรณีผู้อพยพพำนักอยู่ในหลักเกณฑ์ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย เพียงแต่ให้เจ้าหน้าที่ ในระดับท้องถิ่นไปจําแนกเชื้อสายตามพื้นที่ ในทางปฏิบัติก็มิได้เข้มงวดกวดขันมากนักผู้อพยพพำนัก ก่อนข้างมีอิสระ ทั้งนี้เพราะว่า เขตแดนที่ชาวพม่าตั้งบ้านเรือน มีสภาพเป็นป่าทึบ ห่างไกล ความเจริญ ไม่มีเส้นทางคมนาคม การเข้าไปตรวจสอบและควบคุม ทำได้ยาก

1.2 การเข้าควบคุมและกำหนดสถานะผู้อพยพ (ค.ศ. 1976 - 1988)

เนื่องจากสถานการณ์สงครามของประเทศเพื่อนบ้านขยายตัวรุนแรงขึ้น บทบาท ของสหรัฐอเมริกา ที่มีฐานะเป็นผู้นำประเทศฝ่ายเสรี ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ต้องลดอิทธิพลลง เมื่อประสบความพ่ายแพ้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในสงครามอินโดจีน เมื่อต้นปี ค.ศ. 1975 ฐานทัพรวมทั้งหน่วยงานทางทหาร ที่ตั้งขึ้นในเมืองไทย ต้องถอนออกไป ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับคอมมิวนิสต์อย่างโดดเดี่ยวและรุนแรงยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันราษฎร จากประเทศใกล้เคียง หลบหนีเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งที่มาจากอินโดจีน¹ และพม่า

คณะกรรมการชายแดน ไทย - พม่าได้เปิดประชุมที่ กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1976 มีมติให้ ผู้อพยพสัญชาติพม่า ตามบริเวณชายแดน

¹สงครามอินโดจีนยุติลงเมื่อต้นปี ค.ศ. 1975 ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะ มีผู้ลี้ภัยจากลาว กัมพูชา และเวียดนามเข้ามาสู่ประเทศไทย 1,200,000 คน แกลงโดย รุเพต วอน อานิม ผู้แทน ข้าหลวงใหญ่ ยูเอ็นเอชซีอาร์. เมื่อ 6 ตุลาคม 1994.

ตั้งแต่จังหวัดเชียงรายจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อพยพออกนอกประเทศ รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่
สกัดกั้นมิให้อพยพเข้ามาอีก ส่วนพวกที่เข้ามาอยู่แล้วไม่ยอมกลับให้กักบริเวณ¹ ซึ่งต่อมา

กระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) ห้าม
คนต่างด้าวสัญชาติพม่า อพยพเข้ามาในราชอาณาจักร² มีใจความว่า

"ตามที่บุคคลสัญชาติพม่าอพยพหลบภัยเข้ามาในราชอาณาจักรไทยตามจังหวัดชายแดน
ไทยติดกับพม่า เพื่อมนุษยธรรม กระทรวงมหาดไทย ได้ผ่อนผันให้เข้ามาพักอาศัยในราชอาณาจักร
ได้เป็นการชั่วคราว เมื่อเหตุการณ์สงบเรียบร้อยก็ให้เดินทางกลับประเทศตนนั้น เนื่องจาก
สถานการณ์ภายในประเทศพม่าปัจจุบันนี้อยู่ในภาวะปกติ จึงไม่มีเหตุผลอันใดที่จะต้องอพยพเข้ามาอีก
ฉะนั้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป หากมีบุคคลใดอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรอีกให้ถือว่าเป็นการเข้ามา
โดยผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่จะดำเนินการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายฐานหลบหนีเข้าเมือง โดย
เคร่งครัดทุกราย"

ในสมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ค.ศ. 1977 ประเทศไทย
มีอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศมากขึ้น เมื่อรัฐบาลหันไปกระชับความสัมพันธ์กับจีน
อีกครั้ง หลังจากที่เคยสถาปนาทางการทูตต่อกันในปี ค.ศ. 1975 ทำให้พม่ามีความสะดวกที่จะ
ร่วมมือกับไทยในการเจรจาแก้ปัญหาพรมแดนระหว่างกัน โดยที่พม่าไม่ต้องหวั่นเกรงอิทธิพลของจีน
เพราะไทยไม่ได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาต่อต้านจีนเหมือนในอดีต

การดำเนินนโยบายด้านความมั่นคง เมื่อทางการพม่าได้กล่าวโจมตีประเทศไทย
ให้การสนับสนุนกองกำลังชนกลุ่มน้อยต่อสู้กับรัฐบาลพม่า ดังนั้น สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
จึงได้ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เสนอนโยบายความมั่นคงแห่งชาติต่อรัฐบาลไทย เพื่อให้คณะ
รัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 1978 ซึ่งมีสาระสำคัญ 3
ประการ คือ

¹สยามจดหมายเหตุ. บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์. 1(2) : 150 ; 13 - 19
กุมภาพันธ์ 2519.

²ประกาศกระทรวงมหาดไทย. เรื่องห้ามคนต่างด้าวสัญชาติพม่าอพยพเข้ามาใน
ราชอาณาจักรไทย. ลงวันที่ 9 มีนาคม 2519.

(1) กฎชนกลุ่มน้อยสัญญาตีพิมพ์เป็นเรื่องภายในประเทศพม่า ประเทศไทยจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยเด็ดขาด

(2) ประเทศไทยจะไม่ยอมให้กลุ่มใด ๆ ใช้ดินแดนไทยเพื่อดำเนินการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่าซึ่งเป็นมิตรที่ดีของไทยโดยเด็ดขาด

(3) ถ้ามีกองกำลังชนกลุ่มน้อยดังกล่าวหลบหนีเข้ามาให้ผลักดันออกนอกเขตแดนไทย

เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตอนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า เมื่อวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 1978 จึงแต่งตั้งเสนาธิการ ประธานคณะกรรมการชายแดนไทยพม่า เป็นผู้รับผิดชอบ การดำเนินการต่อผู้พลัดถิ่นพม่า¹ ต่อมาได้พิจารณาเห็นชอบเพื่อให้การปฏิบัตินโยบายไทยพม่า ของรัฐบาล เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามความมุ่งหมาย จึงมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1981 แต่งตั้งให้ผู้อำนวยการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยพม่า² และมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 1983 ให้ผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยพม่า มีอำนาจตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานและเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานได้³ ต่อมาสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องปรับปรุงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เสนอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1981⁴ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินทุกวิถีทางให้พม่าเข้าใจว่า ไทยไม่สนับสนุนผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าให้ใช้ดินแดนไทย เพื่อดำเนินการเป็นปฏิปักษ์ ต่อรัฐบาลพม่าโดยกวดขัน ใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศ

¹คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 65/2521. เรื่องการดำเนินการต่อผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า. ลงวันที่ 28 มีนาคม 2521.

²คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 172/2524. เรื่องแต่งตั้งผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยพม่า. ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2524.

³คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 175/2526. เรื่องแต่งตั้งผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยพม่า. ลงวันที่ 29 กันยายน 2526.

⁴จัดภัย บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ. 2526. หน้า 262.

(2) การปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยทางการเมืองจะดำเนินการ มีจำกัดกับกฎหมายไทยและกฎระหว่างประเทศ การช่วยเหลือใด ๆ เป็นไปโดยคำนึงถึงหลัก มนุษยธรรมเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

(3) ดำเนินการควบคุมผู้ลี้ภัยการเมืองและผู้พลัดถิ่นพม่าให้รัดกุมอย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันมิให้ผู้พลัดถิ่นเหล่านั้นดำเนินการทางการเมือง และเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนความมั่นคงปลอดภัยของประเทศและกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า

(4) ให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ และในกรณีที่มีการละเมิดอธิปไตย หรือเหตุการณ์ปะทะหรือมีการแทรกแซง ทางทหารเกิดขึ้นตามบริเวณชายแดน ให้ดำเนินการโต้ตอบผลักดันและจำกัดเหตุการณ์ให้ยุติลงสู่ระดับพื้นที่ได้โดยรวดเร็ว

การดำเนินการในทางปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้อพยพ สัญชาติพม่า ทางราชการให้เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นสำรวจบุคคลที่เข้ามาทางเมืองไทย ก่อน วันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 ได้จัดให้บุคคลเหล่านี้เป็น "ผู้พลัดถิ่น" เจ้าหน้าที่งานฝ่าย บกครองได้จัดทำบัตรพลัดถิ่น (ทร.19) สีชมพู และควบคุมให้อยู่ในพื้นที่จำกัด การออกนอก พื้นที่หากมีความจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ปกครอง

สิทธิที่ผู้พลัดถิ่นได้รับ เช่น สิทธิในการอยู่อาศัยในดินแดนไทยในเขตควบคุม บุตร หลานมีโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาของท้องถิ่น ได้รับเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนา ส่วนการสมรส ทางราชการไม่เปิดโอกาสให้ผู้พลัดถิ่นได้สัญชาติ ตามสามีหรือภรรยาที่เป็น คนไทยโดยการสมรส

1.3 การเข้าควบคุมและผลักดันผู้อพยพออกนอกประเทศ (ค.ศ. 1988 - 1995)

ในปี ค.ศ. 1988 รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พยายามดำเนินนโยบาย พัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เริ่มดำเนินนโยบายเชิงรุกต่อ ประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกาศนโยบายเปลี่ยนนามรบเป็นสนามการค้า จึงวางตัวเป็นกลางต่อสถานการณ์ภายในพม่า กำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-พม่า

โดยประกาศใช้ " การปฏิสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ " (Constructive Engagement)¹ เป็นการเสนอหลักการว่า ประชาคมโลกไม่ควรโดดเดี่ยวรัฐบาลทหารพม่า " รัฐบาลไทยแสดงความหวังว่า การใช้นโยบายนี้ จะทำให้รัฐบาลทหารพม่าปรับปรุงตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับจากมิตรประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียน

ดังนั้นจึงมีการทบทวนการดำเนินการเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่นชาติพม่า เพื่อนำมากำหนดนโยบายให้เกิดตามสอดคล้องกับนโยบายเชิงรุกทางเศรษฐกิจ สภาพความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้ดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเมื่อ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1989 และนายกรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า (ค.ศ. 1989 - 1993) เมื่อ 17 ตุลาคม 1989² ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) ไม่สนับสนุนชนกลุ่มน้อยชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยทางการเมือง ส่วนการดำเนินการใด ๆ ต่อบุคคลเหล่านี้ ให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ไทย-พม่า หลักมนุษยธรรมและความมั่นคงของชาติควบคู่กันไป
- 2) ดำเนินการควบคุมชนกลุ่มน้อยชาติพม่า และผู้พลัดถิ่นชาติพม่าอย่างรัดกุม เพื่อมิให้ดำเนินการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของไทย และต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ในกรณีที่เป็นกองกำลังชนกลุ่มน้อยชาติพม่าติดอาวุธให้ปลดอาวุธควบคุมไว้ในพื้นที่จำกัดแล้วผลักดันออกไปเมื่อสถานการณ์อำนวย
- 3) คุ้มครองและให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนไทยที่อาศัยตามบริเวณชายแดน ในกรณีมีการละเมิดอธิปไตย ให้ระงับเหตุการณ์ ให้ยุติโดยเร็วในระดับพื้นที่โดยใช้อำนาจการจากเบาไปหาหนัก
- 4) สกัดกั้นและผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและกำหนดแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

¹ ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์. "ปฏิสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์," อาทิตย์. 17 : 901(44) ; 16 - 22 กันยายน 2537.

² หนังสือสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ที่ นร 0503/1025. เรื่องนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า (พ.ศ. 2532-2536). ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2533.

5) ชี้ชวนให้ผู้นำแต่ละหน้กถึงผลประโยชน์แห่งชาติที่ได้รับจากการกระจายเสรีภาพในระบบการเมืองพม่า และเจรจาประนีประนอมกับชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า

ในปี ค.ศ. 1988 เกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นภายในพม่า นักศึกษา ประชาชน และพระสงฆ์ พากันเดินขบวนประท้วงรัฐบาล จึงถูกปราบปรามอย่างรุนแรง ได้พากันหลบหนีเข้ามาสมทบกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยและบางส่วน ได้หลบภัยเข้ามาอยู่ในเมือง ทำให้รัฐบาลพม่าแสดงท่าทีไม่พอใจ ทางสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ศึกษาและปรับปรุงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า เพื่อจะใช้ระหว่างปี 1994 - 1996 เสนอให้ที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาอนุมัติ เมื่อ 20 เมษายน 1994¹ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1) ชี้ชวนให้ผู้นำพม่าตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสนับสนุนให้พม่าเจรจาประนีประนอมกับชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า

2) ไม่สนับสนุนชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าหรือผู้ลี้ภัยสัญชาติพม่าให้ดำเนินการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า และไม่ให้นำบุคคลเหล่านี้ใช้ดินแดนไทยเป็นฐานปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลพม่าอย่างเด็ดขาด และให้ลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้ให้การสนับสนุน ส่วนการดำเนินการใด ๆ ต่อบุคคลเหล่านี้ ให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า หลักมนุษยธรรม และความมั่นคงของชาติควบคู่กันไป

3) ควบคุมชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยการเมืองสัญชาติพม่า อย่างเข้มงวด เพื่อมิให้การดำเนินการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย และต่อความสัมพันธ์ไทย-พม่า ในกรณีที่เป็นกองกำลังชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าติดอาวุธให้ปลดอาวุธ และควบคุมไว้ในพื้นที่จำกัด แล้วผลักดันออกไป เมื่อสถานการณ์อำนวย

4) สร้างความสัมพันธ์อันดีและแสดงท่าทีที่ชัดเจน และการปฏิบัติที่ชัดเจน ที่แสดงให้พม่าเห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่าไม่มีการสนับสนุนใด ๆ ทั้งสิ้นต่อชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยทางการเมืองสัญชาติพม่า ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่

¹หนังสือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ นร 0503/955. เรื่องนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า. (พ.ศ. 2537 - 2539). ลงวันที่ 27 เมษายน 2537.

5) ควบคุมดูแลองค์การพัฒนาเอกชนที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม แก่ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าที่หลบหนีการต่อสู้ เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตไทย ให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ ตลอดจนป้องกันมิให้ผู้พลหรือกลุ่มบุคคลใด เข้าไปติดต่อกับชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า ในบริเวณชายแดน

6) พัฒนาขีดความสามารถ ในการป้องกันชายแดนของไทยให้พร้อมในการ ป้องกันอิปไตย คู่ครองและให้ความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนที่อาศัยตาม บริเวณชายแดน ในกรณีที่มีการละเมิดอิปไตย ให้หาทางระดับให้เหตุการณ์ยุติโดยเร็ว ใน ระดับพื้นที่ โดยเข้ามาตราการจากเบาไปหนัก

7) ดำเนินการสกัดกั้นและผลักดัน และควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า อย่างเข้มงวดกวดขัน โดยให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ตามมาตรการดำเนินการต่อผู้หลบหนี เข้าเมืองสัญชาติพม่า ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย เมื่อ 17 มีนาคม 1992.

มาตรการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 17 มีนาคม 1992 มีดังต่อไปนี้

1) ราษฎรพม่าที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่าในเขตพม่า

1.1) การแจ้งเตือน แจ้งเตือนทั้งในรูปแบบปฏิบัติการจิตวิทยาและการ ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรชนกลุ่มน้อยในดินแดนพม่าทราบว่า การหลบหนีเข้ามาในเขตไทยมีความผิด ตามกฎหมายจะต้องถูกจับกุม ส่งฟ้องศาลเพื่อลงโทษสถานหนัก และจะถูกส่งตัวกลับพม่าทุกราย

1.2) สกัดกั้นและผลักดัน สกัดกั้นและผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ที่ลักลอบเข้ามาในพื้นที่ชายแดนตั้งแต่แรก โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดชุดตรวจของตำรวจ ตะเวนชายแดน ทหารพราน และอาสารักษาดินแดน ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการลักลอบเข้าเมือง เป็นประจำ

2) ราษฎรพม่าที่ประสงค์จะเข้ามาในเขตแดนไทยเป็นการชั่วคราว

2.1) ผ่อนผันให้เข้ามาในเขตไทยบางจุดโดยมีเงื่อนไข ผ่อนผันให้ราษฎร จากพม่าสามารถเดินทางมาซื้อสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในพื้นที่ชายแดนไทยที่กำหนดไว้ในระยะเวลา ที่จำกัด โดยจะต้องมีการจัดทำประวัติ มีชื่อ รูปถ่าย และพิมพ์ลายนิ้วมือ ของผู้เดินทางเข้ามา เก็บไว้เป็นหลักฐาน

2.2) ควบคุมให้เข้าออกตามช่องทาง การเดินทางเข้ามาจะต้องเข้าออกตามช่องทางที่กำหนด และจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ชายแดนที่กำหนดไว้ การเดินทางเข้าออกนอกช่วงกำหนดหรือออกนอกพื้นที่ควบคุม จะมีการจับกุมลงโทษตามกฎหมายคนเข้าเมืองโดยเคร่งครัด

3) ราษฎรพล่าที่หลบหนีจากพื้นที่ที่กำหนด และผู้ที่เข้ามานอกช่องทางกำหนด

3.1) การป้องกันการหลบหนีจากพื้นที่ชายแดน ให้มีการสกัดกั้นอย่างจริงจังต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการผ่อนผันเข้ามาในพื้นที่ชายแดนที่กำหนดแล้วหลบหนีไปยังพื้นที่อื่นและกำหนดให้จังหวัดชายแดนไทย - พม่า ทั้งจังหวัดที่เป็นพื้นที่ควบคุม มีการจัดตั้งจุดตรวจในลักษณะประจำและเคลื่อนที่ โดยใช้กำลังตำรวจตระเวนชายแดน อาสาสมัครรักษาดินแดน และตำรวจทางหลวง เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เหล่านี้เพื่อความเหมาะสมกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นอาจกระทำโดยการขยายอัตราหรือโยกย้ายมาจากพื้นที่อื่น ๆ โดยเว้นการตรวจตามเส้นทางจากอำเภอชายแดนไปยังตัวจังหวัด

3.2) การเพิ่มโทษ ให้มีการส่งฟ้องในความผิดฐานหนักต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่เคยถูกจับกุม และศาลพิพากษาให้ส่งออกนอกเขตไทย แล้วลักลอบกลับเข้ามาอีกตามมาตรา 97 ของประมวลกฎหมายอาญา

3.3) ติดตามและตรวจสอบ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจในพื้นที่ติดตามและตรวจสอบการหลบหนีเข้าเมืองจากพม่าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ หากพบการกระทำความคิดให้มีการจับกุมและส่งฟ้องศาลทุกกรณี

4) ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย

4.1) ใช้อำนาจของกฎหมาย ให้มีการกำหนดระเบียบฯ ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติ และบัตรประจำตัว และประกาศเรื่องการกำหนดเขตควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าเป็นการเฉพาะ โดยให้มีกฎหมายรองรับ คืออาศัยมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มอบอำนาจให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนดระเบียบและประกาศดังกล่าว

4.2) ทบทวนควบคุม ให้มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติ พร้อมบัตรประจำตัวของผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าให้มีความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงตามช่วงเวลาที่กำหนด เพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักฐานในการควบคุมจำนวนและตรวจสอบบุคคลเป็นการป้องกันมิให้ผู้หลบหนีเข้ามาในหมื่นจำนวนเพิ่มขึ้น

4.3) ให้อยู่เป็นการชั่วคราว ผ่อนผันให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า (ที่เข้ามาหลัง 9 มีนาคม 1976) ที่ตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้ อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว โดยให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดเช่นเดียวกับผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า

5) ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่เข้ามาทำงาน

5.1) ผ่อนผันให้ทำงานโดยมีเงื่อนไข ใช้มาตรการทางการบริหาร เพื่อบรรเทาการขาดแคลนแรงงานบางประเภทเฉพาะในบางพื้นที่ โดยให้กระทรวงมหาดไทย กำหนดรายละเอียดในเรื่องพื้นที่ที่ผ่อนผันให้ทำงาน ชนิดของการประกอบกิจการที่ขาดแคลนแรงงาน และจัดทะเบียนประวัติผู้ขายแรงงานที่เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า

5.2) กวดขันการจ้างแรงงานโดยไม่ถูกต้อง ให้มีการจับกุมและลงโทษ อย่างจริงจังต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองที่รับจ้างทำงานโดยไม่ถูกต้อง และนายทุนที่ลักลอบใช้แรงงาน ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

6) ผู้ให้ที่พักอาศัยและให้ความช่วยเหลือผู้หลบหนีเข้าเมือง

6.1) ดำเนินการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ให้มีการดำเนินคดีผู้ให้ที่พักอาศัย และให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกไม่ว่ากรณีใด แต่ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยเข้มงวด ตามกฎหมายคนเข้าเมือง หากผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษเนรเทศไปแล้ว ให้ฟ้องในลักษณะความผิดฐานให้ความช่วยเหลือผู้ถูกเนรเทศด้วย

6.2) การยึดของกลาง ให้กรมตำรวจออกคำสั่งกำหนดแนวทางปฏิบัติ ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานสอบสวนในการยึดของกลางที่ใช้สนับสนุนผู้หลบหนีเข้าเมืองเอาไว้จนกว่าคดีจะสิ้นสุด

นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทย เกี่ยวกับผู้อพยพพมอ ซึ่งเรียกเป็นทางการว่า "ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า" มีขั้นตอนการเข้ามาเท่ากับ ควบคุมดูแล มากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากเหตุผลสำคัญคือ ประเทศไทยมิได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ. 1967 จึงเป็นสาเหตุทำให้นโยบายของไทยมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) การดำเนินนโยบาย กระทำโดยอิสระ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ ตามระเบียบของ ข้อบังคับ ว่าด้วยผู้ลี้ภัยของนานาชาติ การสกัดกั้นผู้อพยพและการผลักดันผู้อพยพจึงทำได้โดยอิสระ

2) รัฐบาลไทยไม่ยอมกำหนด สถานภาพผู้ลี้ภัย (Refugees) แก่ผู้อพยพ ทุกสัญชาติ ที่อพยพเข้ามาในเขตแดนไทย เพียงแต่กำหนดว่าเป็น ผู้พลัดถิ่น โดยอ้างว่าเป็นผู้ลี้ภัยหลบเข้าเมือง เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ

3) การกำหนดนโยบายของรัฐบาล มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสถานการณ์ภายในประเทศ เป็นหลักสำคัญ

เครื่องมือของรัฐบาล ที่นำมาใช้ในการต่อผู้อพยพ ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย และการจัดตั้งกรรมาธิการรับพิจารณาการดำเนินการ เช่น สันักงานดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทย กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย-พม่า และสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ส่วนสถานภาพของผู้อพยพชาวมอญ รัฐบาลไทยได้กำหนดมาตรการควบคุมผู้อพยพ จากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง และผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยแยกผู้อพยพออกเป็น 2 ส่วนคือ ผู้ที่อพยพเข้ามาก่อน ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องห้าม คนต่างด้าวสัญชาติพม่าอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 เป็น ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ให้อยู่ในการควบคุม ดูแลของเจ้าหน้าที่ และให้พักอาศัยอยู่ในเขตแดนไทย เป็นการชั่วคราว ส่วนผู้อพยพที่เข้ามาหลังประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับดังกล่าว ถือว่าเป็น ผู้ลี้ภัยหลบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ให้เนรเทศออกนอกราชอาณาจักร

2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ

2.1 กระทรวงมหาดไทย

2.1.1 การควบคุมผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทမ်းทะเบียนและบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า พ.ศ. 1979 ซึ่งเป็นการยกเลิกระเบียบเดิมที่กำหนดไว้ในปี 1977 และมีการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (ค.ศ. 1982) มีสาระสำคัญดังนี้

- 1) กำหนดเขตที่อยู่ ให้อยู่เฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนพม่า
- 2) จัดทำรายชื่อบุคคลในบ้าน ทะเบียนประวัติ และบัตรประจำตัว
- 3) จัดทำหลักฐานการเกิด ตาย
- 4) กำหนดโทษผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าที่หลบหนีออกนอกเขตที่อยู่

5) ให้ประกอบอาชีพได้ 27 ประเภท ตามพระราชบัญญัติการทำงาน
ของต่างด้าว พ.ศ. 1978

6) บุคคลผู้ผลิตถิ่นสัญชาติพม่าที่เกิดในราชอาณาจักรไทย จะไม่ได้รับ
สัญชาติไทย

2.1.2 จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อบุคคลเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
(ศป.บก.) ในจังหวัดชายแดนไทย - พม่า กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการ
ปฏิบัติต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก และกาญจนบุรี
ในปี ค.ศ. 1984 ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง ในปี ค.ศ. 1986 โดย

1) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการ ฯ
และข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

2) ให้ ศป.บก. มีฐานะเป็นงานหนึ่งของฝ่ายกิจการพิเศษ สำนักงาน
จังหวัด ให้สำนักงานจังหวัดเป็นหัวหน้า ศป.บก. และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานจังหวัดที่ผู้ว่าราชการ
มอบหมายปฏิบัติหน้าที่ประจำ ศป.บก.

3) ให้อำนาจหน้าที่ ศป.บก. 3 ประการ คือ

(1) ควบคุมอำนวยการงานสำรวจจัดทะเบียนประวัติ และ
บัตรประจำตัวผู้ผลิตถิ่นสัญชาติพม่า และผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า

(2) ประสานงานกับอำเภอ กิ่งอำเภอ และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลและปฏิบัติงานเกี่ยวกับบุคคลเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทุกกลุ่ม
ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด และ

(3) รับผิดชอบงานความมั่นคงและการข่าว งานผู้อพยพและ
ชนกลุ่มน้อย งานชายแดน งานกิจการพิเศษ ที่ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบในระดับจังหวัด และงาน
ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

2.1.3 กระทรวงมหาดไทยได้ประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา
กำหนดแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 1992 เกี่ยวกับ
มาตรการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า สรุปได้ดังนี้

1) แจ้งเตือนราษฎรพม่าให้หน่วยปฏิบัติพื้นที่ในชายแดนในเขตพม่า
รวมทั้งชนกลุ่มน้อยทราบว่าการหลบหนีเข้ามาในเขตไทยเป็นความผิด จะต้องถูกจับส่งฟ้องศาล

และลงโทษสถานหนัก และประสานงานกับเจ้าหน้าที่พม่าในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ชี้แจงต่อราษฎรพม่า และขอให้ควบคุมประชาชนมิให้อพยพเข้ามาในเขตประเทศไทย

2) การสกัดกั้นและผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ให้อำเภอในท้องที่ชายแดนจัดจุดตรวจเพื่อป้องกันและสกัดกั้นมิให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองลักลอบเข้ามาในพื้นที่ชายแดนตั้งแต่เรือกาสแรก ให้ทุกจังหวัดดำเนินการตรวจสอบในพื้นที่ หากพบผู้หลบหนีเข้าเมืองให้จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย แล้วส่งตัวออกนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ให้เน้นการผลักดันตั้งแต่เรือกาสแรกไม่ต้องดำเนินคดี และให้จังหวัดชายแดนตั้งงบประมาณในการสกัดกั้นผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองเสนอกระทรวงมหาดไทย

3) ม่อนผันให้ราษฎรพม่าเข้ามาในเขตไทยได้เป็นการชั่วคราว ให้จังหวัดกำหนดจุดผ่อนปรนให้ราษฎรพม่าและชนกลุ่มน้อยเดินทางเข้ามาในเขตไทย บริเวณชายแดนด้วยเหตุทางด้านมนุษยธรรมเพื่อซื้อหาสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การยังชีพโดยให้เข้ามาได้เฉพาะในเขตอำเภอชายแดน ระยะเวลาที่เข้ามาครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 ชั่วโมง มีการทำบัญชีควบคุมผู้เดินทางเข้าออก และกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบให้แน่นอน

4) การควบคุมเข้าออกจุดผ่อนปรน ให้จังหวัดกำหนดช่องทางที่จะใช้เป็นจุดผ่อนปรนโดยขอความเห็นจากกระทรวงมหาดไทย ดำเนินการกับบุคคลที่ไม่เข้าออกตามช่องทาง หรือออกนอกเส้นทางที่กำหนด หรือออกนอกพื้นที่ควบคุมอย่างเคร่งครัด มีการจัดจุดตรวจเพื่อตรวจตามเส้นทางตามอำเภอชายแดนไปยังตั้งจังหวัด

5) การเพิ่มโทษผู้หลบหนีเข้าเมืองที่เคยถูกจับกุม โดยให้ตำรวจพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติ แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

6) การติดตามและตรวจสอบผู้หลบหนีเข้าเมืองไปอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ติดตามและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอว่ามีผู้หลบหนีเข้าเมืองไปอาศัยในพื้นที่รับผิดชอบหรือไม่ หากมีการกระทำที่จับกุมและส่งฟ้องศาลทุกกรณี รวมทั้งให้ขอความร่วมมือจากราษฎรในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน วัด โรงเรียน โรงงาน เพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการสอดส่องผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองด้วย

7) ควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ใช้อำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979) และกระทรวงมหาดไทยออกกำหนดให้ชายแดน 10 จังหวัด เป็นจังหวัดควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมือง ที่ตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย และออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการจัดทําทะเบียนและบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมือง ที่ตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย โดยมอบให้สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรมการปกครอง เป็นผู้กำหนดรายละเอียด

8) ทําทะเบียนควบคุมให้มีความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงโดยให้กรมการปกครอง และจังหวัดชายแดน 10 จังหวัด สํารวจและจัดทําทะเบียนประวัติพร้อมบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าให้มีความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการควบคุมจำนวนและป้องกันผู้หลบหนีเข้ามาใหม่

9) ให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ตั้งหลักแหล่งถาวรในประเทศไทย อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว โดยให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับที่ทางราชการกำหนด โดยให้จังหวัดชายแดน 10 จังหวัด สํารวจจำนวนและพ่่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด

10) การทํางานของผู้หลบหนีเข้าเมือง มอบหมายให้กรมแรงงาน ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมพิจารณา โดยรับบัญชีผู้ติดตามของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการทํางานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 โดยพื้นที่ที่จะให้แรงงานจากพม่าทํางาน ให้กำหนดเฉพาะที่จำเป็นตามสภาพความเป็นจริงโดยให้จังหวัดเป็นผู้พิจารณา และประเภทของงานที่จะอนุญาตให้ทําก็กำหนดเฉพาะที่จำเป็นตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ และต้องอยู่ในโรงงาน 27 ประเภท ที่อนุญาตให้ต่างด้าวทํางานได้เท่านั้น

11) กวดขันการจ้างงานให้ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมลงโทษผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบเข้ามาทํางานและนายทุนที่ลักลอบใช้แรงงานผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

12) การดำเนินคดีต่อผู้ที่ให้ที่พักอาศัยและให้ความช่วยเหลือผู้หลบหนีเข้าเมือง และการยึดของกลางที่ให้สนับสนุนการกระทำความผิด โดยได้มอบหมายกรมตำรวจพิจารณากำหนดและปฏิบัติตามมาตราการ แล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

กล่าวโดยสรุป กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินการเรื่อง ผู้อพยพเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่น มีผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนเป็นประธานศูนย์อำนวยการปฏิบัติการต่อนุคคลเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นผู้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ เป็นหลักเกณฑ์สำคัญ แต่ในบางกรณี เจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่น ไม่สามารถยึดข้อบังคับหรือประกาศกระทรวงมหาดไทยได้ทั้งสิ้น เนื่องจากรัฐบาลมีการปรับเปลี่ยนนโยบายตามสถานการณ์ เป็นเหตุการณ์เฉพาะลงใบ จึงทําให้การดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ เกิดความสับสนขึ้นบ้าง

2.2 กองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดนไทย - พม่า

การดำเนินการของกองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดนไทย - พม่า มีดังต่อไปนี้

2.2.1 การจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างชายแดนไทย - พม่า ได้มีการฟื้นฟูข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับพม่าในการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างชายแดนไทย - พม่า ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1989 ประกอบด้วย คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น จึงมีการลงนามในข้อตกลง เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1990 หลังจากนั้น มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการชายแดนไทยและพม่า

2.2.2 การส่งนักศึกษาพม่ากลับประเทศ กองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดนไทย - พม่า ของไทยร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพม่า ได้ตั้งศูนย์สัมภาษณ์นักศึกษาพม่าที่ประสงค์จะกลับพม่าด้วยความสมัครใจ ซึ่งจัดไว้ที่ กรมทหารราบที่ 11 กรุงเทพฯ และที่สนามบินจังหวัดตาก¹ นักศึกษาเดินทางกลับชุดแรก 82 คน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1988²

2.2.3 กำหนดคู่มือปฏิบัติงานชายแดนด้านพม่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการด้านชายแดนพม่า ซึ่งมีหลักปฏิบัติต่อคนกลุ่มน้อยและผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าทุกขั้นตอนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

- (1) การสัญจรบริเวณชายแดนไทย - พม่า ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อย
- (2) การควบคุมผู้พลัดถิ่นชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าในเขตที่กำหนด
- (3) การป้องกันผู้หลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนไทย - พม่า

¹"สัมภาษณ์ พลโท นฤตล เดชประติยุทธ์," มติชนรายวัน. 6 กุมภาพันธ์ 2531. หน้า 3.

²มติชนรายวัน. 27 ธันวาคม 2531. หน้า 24.

- (4) การดำเนินการต่อการรุกรานแดนของทหารพม่า และกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ เนื่องจากการสู้รบและไม้อำนาจการสู้รบ
- (5) การลักลอบขายแรงงานในเขตไทย
- (6) การค้าเครื่องอุปโภคบริโภคตามแนวชายแดน
- (7) การค้าอาวุธและกระสุน
- (8) การค้ายาเสพติด
- (9) ชาวต่างประเทศที่เข้าไปปฏิบัติงานหรือท่องเที่ยวบริเวณชายแดน
- (10) เรือประมงไทยที่ลักลอบเข้าไปจับปลานในเขตน่านน้ำพม่าแล้วกลับเขตไทย
- (11) ทหารเรือพม่าใส่เรือประมงไทยล่าเข้ามาในเขตไทย
- (12) เรือประมงไทยที่ถูกจับกุมในเขตน่านน้ำพม่า

2.2.4 สั่งการให้ศูนย์ควบคุมชายแดนไทย - พม่า ภาคที่ 1 ผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า กลุ่มมอญและกลุ่มกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยให้อยู่ในพื้นที่ใกล้ชายแดนแต่ยังอยู่ในเขตไทย โดยให้ชาวมอญราว 8,000 คน ไปอยู่ที่บ้านเลาะโล และให้ชาวกะเหรี่ยงราว 700 คน ไปอยู่ที่บ้านปางสนุก เมื่อเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1992 ต่อมาได้ย้ายเข้าหมู่บ้านสะล้อคคะนี ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1993

2.3 สภาความมั่นคงแห่งชาติ

สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเสนอแนะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ การปรับปรุงแก้ไขนโยบายความมั่นคงให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ เมื่อผลการพิจารณาของสภาความมั่นคงแห่งชาติได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี จึงสามารถนำไปประกาศใช้เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติการตามนโยบาย

ผลงานที่สภาความมั่นคงพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่อผู้อพยพ มีประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างสันติภาพในบริเวณชายแดนไทย - พม่า เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลไทย โดยปรารถนาให้เขตอิทธิพลมอญ ซึ่งเป็นฐานที่มั่นของพรรคมอญใหม่ เปิดการเจรจายุติการหยุดยิงกับรัฐบาลพม่า เพื่อให้บริเวณนี้เป็นเขตสันติภาพ

สภาความมั่นคงแห่งชาติ ในยุคที่ พล.อ.เจริญ กุลละวณิชย์ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) พยายามดำเนินการประสานงาน โดยส่งตัวแทนเข้าไปเจรจากับ ผู้แทนฝ่ายมอญ เพื่อให้พรรคมอญใหม่ได้เจรจากับรัฐบาลพม่า การเจรจาเริ่มขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1993 ทางฝ่ายมอญจัดเจ้าหน้าที่ไปเจรจากับรัฐบาลพม่าที่เมืองเมะละเล็ง จำนวน 9 คน โดยยื่นข้อเสนอ 14 ข้อ ในการหยุดยิง¹ แต่ข้อเสนอนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากพม่า โดยพม่ากล่าวว่า ถ้าจะพูดเรื่องดินแดน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมือง จะต้องไปพูดที่สมัชชาแห่งชาติ พม่า ฝ่ายมอญจึงไม่ยอมรับข้อตกลงใด ๆ ต่อมามีการเจรจาอีกเป็นครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 18 - 28 มีนาคม ค.ศ. 1994² ทางพม่ามีเงื่อนไขหลัก 2 ข้อ คือ ประการแรก การหยุดยิง และ ประการที่สอง การพัฒนาชาติ โดยพม่ายอมให้มอญพัฒนาตนเองได้ส่วนหนึ่ง แต่ต้องร่วมพัฒนากับพม่า อีกส่วนหนึ่ง การเจรจามิเป็นที่ตกลง จึงมีการเจรจากันอีกครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 26 - 27 มิถุนายน ค.ศ. 1994 แต่การเจรจายังไม่มีข้อตกลงใด ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ ทั้งนี้ทางฝ่ายมอญ ยังคงเห็นว่า การเจรจายังมีเบื้องหลังเรื่องผลประโยชน์ที่คนไทยกลุ่มหนึ่งพยายามผลักดัน (เกี่ยวกับ เรื่องนี้จะพรรณานานบทต่อไป)

การเจรจาสันติภาพเพื่อหาข้อตกลงหยุดยิง ประสบความสำเร็จในครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1995³ เมื่อทางการพม่าส่งนาย คิน หม่อง (Khin Moun) ซึ่งเป็นคนพม่า เชื้อสายมอญมาเป็นผู้ประสานงาน นาย คิน หม่อง เป็นบุคคลที่ผู้นำมอญยอมรับ เนื่องจากเป็นผู้สมัคร รับเลือกตั้งในนาม "พรรคมอญเสรี" ได้รับชัยชนะ แต่ต่อมาถูกรัฐบาลทหารพม่าจับกุม ข้อหาเกี่ยวกับ อองซาน ซูจี (Aung San Suukyi)

การเจรจาดำเนินขึ้นเมื่อ รัฐบาลพม่านำเครื่องบินมารับผู้แทนพรรคมอญใหม่ที่ ด้านพระเจดีย์สามองค์ ผู้แทนมอญประกอบด้วย นาย ทิน (Nai Tin) รองประธานพรรคฯ นาย รอต สะ (Nai Rot Sa) เลขาธิการพรรคฯ นาย ทิน ออง (Nai Tin Aung) ฝ่ายการ ต่างประเทศ และคณะผู้แทนจำนวน 27 คน⁴ เดินทางไปเจรจากับผู้แทนพม่าที่เมืองเมะละเล็ง

¹อรุณา หุตะสิงห์. หนังสือพิมพ์สยามโพสต์รายวัน. 2(206) : 18 ; 8 พฤษภาคม 2537.

²อรุณา หุตะสิงห์. แหล่งเดิม.

³สำนักข่าวสารมอญ. แถลงการณ์เรื่องการตกลงการหยุดยิงระหว่างมอญ - พม่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 1995. 7 กรกฎาคม 2538.

⁴จำลอง บุญส่อง. สยามโพสต์รายวัน. 20 - 21, 16 กรกฎาคม 2538.

ส่วนผู้แทนฝ่ายพม่า ได้แก่ พลโท จิ้นยูน เลขาธิการคนที่ 1 ของรัฐบาลพม่า เป็นผู้นำ พลตรี แกทเส็ง ตัวแทนฝ่ายพม่า ประจำเมืองเมะลาเล็ง พร้อมทั้งคณะผู้แทนทหารและรัฐมนตรีพม่า จำนวน 12 คน พิจารณาตกลงทำเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1995¹

ความพยายามของฝ่ายไทยในการประสานงาน ทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมาแม้ไม่ประสบความสำเร็จ แต่ผลของความพยายามนี้ ทำให้พม่าและมอญสามารถทำความเข้าใจกันได้ ข้อตกลงดังกล่าวนี้ทำให้ทั้งฝ่ายมอญ และฝ่ายพม่า ยุติการสู้รบกัน เพื่อให้บริเวณชายแดนเกิดสันติภาพ

การสร้างสันติภาพเป็นอุดมการณ์ร่วมกันระหว่างไทย พม่า และมอญ ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันถึงอุดมการณ์นี้ว่า เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ดี แต่เป้าหมายของทั้งสองฝ่าย อาจจะมีผลต่างกันในผลประโยชน์ที่ตามมา

ฝ่ายมอญ ต้องจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาลพม่า มากกว่า 40 ปี เต็มไปด้วยความเหนื่อยอ่อน ไม่มีเวลาปรับปรุงกองทัพอิสระของตน ชัยชนะที่คาดหวังไว้ด้วยสงครามติดอาวุธ เป็นสิ่งที่เริ่มเลือนลางยิ่งขึ้น เมื่อภูมิภาคนี้เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งประชาชนของพมอญถูกควบคุมจากรัฐบาล ทำให้ขาดเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้นการยุติสงครามทำให้การต่อสู้มอญได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ คือ ได้หยุดทบทวน ปรับแนวทางและยุทธวิธีการต่อสู้ เพื่ออิสรภาพของมอญต่อไปและประชาชนของพมอญใหม่ มีเสรีภาพในการเดินทาง การประกอบอาชีพ และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มากเพิ่มขึ้น

ฝ่ายพม่าต้องการสร้างเอกภาพ และความมั่นคงภายในประเทศ การเจรจาครั้งนี้ จึงทำให้พม่าสามารถลดปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศกับชนกลุ่มน้อย ถือเป็นเป้าหมายหลักและยังสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ทางทหารในการปิดล้อมกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระ ซึ่งอยู่ทางตอนบนของพมอญใหม่

ส่วนไทยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเข้าร่วมลงทุนในพม่า เมื่อสันติภาพเกิดขึ้น สภาพแวดล้อมของการลงทุนย่อมดำเนินไปได้ ก่อให้เกิดผลกำไรอย่างมหาศาล

ดังนั้นการกำหนดสันติภาพในบริเวณชายแดนไทย - พม่า ผู้เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่าย ต่างมีเป้าหมายหลักต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้การกำหนดนโยบายที่จะปฏิบัติกัน มีความขัดแย้งและกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

¹สำนักข่าวสารมอญ. แถลงการณ์เรื่องการตกลงการหยุดยิงระหว่างมอญ - พม่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 1995. 7 กรกฎาคม 2538.

บทที่ 4

ผลจากการดำเนินการของรัฐบาล ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995

รัฐบาลไทยดำเนินการแก้ปัญหาผู้อพยพสัญชาติพม่า ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนตามแนวชายแดน ไทย-พม่าโดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดนร่วมกันรับผิดชอบ นับตั้งแต่ชาวมอญอพยพเข้ามาเมื่อปี ค.ศ. 1952 จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1995 การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติต่อผู้อพยพเหล่านี้ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป เป็นลำดับตามสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ ทั้งด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ จากการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อพยพ ได้ก่อให้เกิดผลด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเมือง

เมื่อรัฐบาลไทยสามารถกำหนดนโยบายเกี่ยวกับผู้อพยพได้อย่างอิสระ บนพื้นฐานของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก แล้วนำไปปฏิบัติต่อผู้อพยพเป็นสำคัญ ก่อให้เกิดผลด้านการเมืองหลายประการ เช่น ผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับผู้อพยพ ชาวมอญ และผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับองค์กรช่วยเหลือผู้อพยพในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า

ประเทศไทยกับพม่าเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 เป็นต้นมา เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศพม่า ราษฎรเชื้อสายมอญ จึงอพยพเข้ามายังบริเวณชายแดน ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ จับจองที่ทำกิน เช่น ไร่ นา ไร่ สวน และค้าขาย ชาวมอญที่อยู่ในวัยฉกรรจ์ส่วนหนึ่งได้สมัครเข้าเป็นทหารของกองกำลังมอญอิสระ

ขณะเดียวกันชาวมอญ ซึ่งเป็นผู้อพยพกลุ่มหนึ่งที่ทางชาวไทยเรียกโดยรวมว่า ผู้อพยพสัญชาติพม่าหรือผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า หรือผู้ลี้ภัยเข้าเมืองสัญชาติพม่าโดยผิดกฎหมาย¹ ตามช่วงเวลาต่าง ๆ กันชาวมอญเหล่านี้ได้ตั้งกองกำลังขึ้น² เช่นเดียวกับ ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง รัฐฉาน อาระกัน ฯลฯ

ดังนั้นบริเวณชายแดนไทยด้านตะวันตก โดยเฉพาะบริเวณเขตอำเภอสังขละบุรี และอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นที่ตั้งกองกำลังมอญอิสระหลายกลุ่ม และราษฎร มอญหลายหมู่บ้านซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์³ (NMSP) ในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศไทยกับพม่า ในระยะเวลาดังกล่าว จึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วงดังต่อไปนี้

1.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ระหว่างปี ค.ศ. 1952-1976

ระยะนี้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายความมั่นคง เนื่องจากวิตกเกี่ยวกับการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ชายแดนไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับ ราชอาณาจักรลาว และชายแดนทางด้านตะวันออก ติดต่อกับประเทศกัมพูชากำลังเผชิญกับการ คุกคามของคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

รัฐบาลไทย จึงให้ความสนใจและทุ่มเทสกัดกั้นการขยายตัวของสงคราม ด้านที่ติดต่อกับลาวและกัมพูชามากกว่าชายแดนที่อยู่ทางพม่า ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตก และ อยู่ในความควบคุมของกองกำลังชนกลุ่มน้อย สามารถสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ดังนั้น เมื่อกองกำลังติดอาวุธของมอญ และกองกำลังมอญอิสระล้ำเขตแดนเข้ามารัฐบาลไทย จึงไม่ได้ เข้าไปควบคุม หรือจัดการปลดอาวุธ

¹ประกาศกระทรวงมหาดไทย. เรื่องห้ามคนต่างด้าวสัญชาติพม่าเข้ามาใน ราชอาณาจักรไทย. ลงวันที่ 9 มีนาคม 2519 คณะรัฐมนตรีลงมติเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2519.

²Smith Martin. Burma : Insurgency and the Politics of Ethnicity. 1991. p.120.

³Bertil Lintner. "Season of Fear : Rebel groups brace for imminent arm offensive," Far Eastern Economic Review. 19 - 20 ; 27 December, 1990.

รัฐบาลพม่าถือว่า กองกำลังติดอาวุธของมอญและกองกำลังชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เป็นองค์กรที่ผิดกฎหมาย เป็นภัยต่อความมั่นคงต่อพม่า จึงพยายามเข้าปราบปราม ทำให้ราษฎรที่อยู่ในบริเวณนั้น รวมทั้งกองกำลังมอญอิสระ หลบภัยเข้ามาอยู่ในเขตไทย พม่าจึงเกิดความหวาดระแวงสงสัยว่ารัฐบาลไทยให้การสนับสนุนพวกกบฏชนกลุ่มน้อยอย่างลับ ๆ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลพม่าพยายามประสานงานกับรัฐบาลไทยเพื่อแก้ปัญหาชายแดน โดยเฉพาะเรื่องชนกลุ่มน้อย เช่น ในปี ค.ศ. 1957 อู๋ นายกรัฐมนตรีเดินทางมาประเทศไทยและได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาความเป็นพันธมิตรต่อกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1962 นายพลเนวิน ประธานาธิบดีพม่า เดินทางมาเยือนประเทศไทย ในครั้งนั้นได้ร่วมตกลงความร่วมมือปฏิบัติการชายแดนต่อกัน ปีต่อมาจึงจัดทำสนธิสัญญาแต่ไม่เกิดผลต่อการปฏิบัติการ รัฐบาลพม่าได้พยายามอย่างยิ่งในเรื่องนี้ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1972 นายพลเนวิน ได้เดินทางมาเมืองไทยหารือกับจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เพื่อรื้อฟื้นข้อตกลงความร่วมมือการปฏิบัติการชายแดน แต่ทั้งสองประเทศยังหวาดระแวงในท่าทีกันทั้งสองฝ่าย

1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ระหว่างปี ค.ศ. 1976 - 1988

รัฐบาลไทยได้เข้าไปดำเนินการกับผู้อพยพ โดยจำแนกสถานภาพผู้อพยพ ชาวมอญ และกำหนดมาตรการควบคุม โดยกำหนดระยะเวลาว่า ชาวมอญที่เข้ามาก่อน วันที่ 9 มีนาคม ปี ค.ศ. 1976 รัฐบาลไทยจัดให้เป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ส่วนผู้ที่เข้ามาหลังวันดังกล่าวถือว่า เป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เริ่มดีขึ้นเมื่อนายพลเนวิน เดินทางมาเมืองไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 4 - 6 มีนาคม ปี ค.ศ. 1979 ฝ่ายพม่าแสดงความประสงค์อย่างชัดเจนที่จะให้ความร่วมมือกับไทยเกี่ยวกับปัญหาชายแดนเพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวได้แก่ การลักลอบค้าขาย ซึ่งเป็นการสนับสนุนชนกลุ่มน้อยทางฮั้ว และปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง

ในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปเยือนพม่าได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกันกับพม่า ในเรื่องปัญหาชนกลุ่มน้อย ซึ่งยังมีการโต้แย้งกันเสมอ ทางฝ่ายไทยยืนยันว่า ไม่เคยให้การสนับสนุนและถือว่าเป็นเรื่องภายในของพม่า ทำให้พม่ายอมรับท่าทีที่จะรับผู้อพยพกลับประเทศ ต่อจากนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้กำหนดหลักในการปฏิบัติของไทยต่อพม่า (14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1981)

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับพม่าในระยะนี้ ไม่ดีดังเคย เนื่องจากระยะนี้ไทยยังหวาดระแวงภัยคุกคามในอินโดจีน เนื่องจากกองทหารเวียดนาม ได้บุกเข้ามาขับไล่รัฐบาลพลพรรคแล้วตั้งประจำอยู่ในกัมพูชา

1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ระหว่างปี ค.ศ. 1988 - 1995.

รัฐบาลไทย สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เพิ่มความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่ามากขึ้น นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งขยายไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน พม่าซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ ก๊าซธรรมชาติ อัญมณี และสัตว์น้ำ การนำนโยบายปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (Constructive Engagemet)¹ มาเป็นเครื่องรับรองความชอบธรรมของรัฐบาลทหารพม่า (The State Law and Order Restoration Council : SLORC) นับเป็นความพอใจของบรรดาผู้นำพม่าขณะนั้น ผลตอบสนองในความเป็นพันธมิตรที่ดี ก็คือไทยทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจเอกชน ได้เข้าไปลงทุนในพม่าเพิ่มมากขึ้น² และยังมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาชายแดน อีกด้วย

กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย-พม่า ได้จัดตั้ง คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างชายแดนไทย-พม่า ทั้งนี้ทางฝ่ายไทยได้ทบทวนมติเดิมที่ตกลงกันไว้ตั้งแต่เดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1963 แล้วยกเลิกประชุมเมื่อปี ค.ศ. 1968 จึงได้หารือกับพม่า เพื่อตั้งคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ ขึ้นแก้ไขปัญหชายแดน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ เมื่อ 9 เมษายน ค.ศ. 1990 ในการดำเนินการกับผู้อพยพพม่า รัฐบาลไทยได้แสดงท่าทีชัดเจนในการเข้าควบคุมผู้อพยพ และผลักดันออกนอกประเทศ ตัวอย่างเช่น รัฐบาลไทยได้สั่งการให้กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย-พม่า เข้าควบคุมราษฎรพม่าที่อพยพออกจากหมู่บ้านพระเจดีย์ และบ้านน้ำเก็ก เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1990 ไปตั้งอยู่

¹ ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์. แหล่งเดิม.

² ปี ค.ศ. 1988 นายพลชอ หม่อง ได้ประกาศปฏิรูปเศรษฐกิจ และการค้าภายใน ออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน สำหรับต่างชาติและปรับปรุงขั้นตอนการนำเข้า และส่งออก ตูรายละเอียดยาน ธรรมรัตน์ รัตนเมณี. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2533. หน้า 140.

เขตควบคุมเลาะโล เมื่อปี ค.ศ. 1992 ต่อจากนั้นจึงผลักดันราษฎรมอญ จำนวน 8,000 คน ให้ ออกจากนอกเขตแดนไทย โดยจัดศูนย์อพยพที่ชะลือคคะนี ในเขตพม่า เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1994¹

ฝ่ายไทยยังสนับสนุนให้มีการเจรจาสันติภาพ ระหว่างผู้นำมอญกับรัฐบาล พม่าโดยเจ้าหน้าที่ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เข้าไปประสานงานกับผู้นำพรรคมอญใหม่ถึง 3 ครั้งแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาวมอญอพยพ

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา ชาวมอญได้อพยพหลบภัยเข้ามาอยู่ในเขตแดนไทย ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์กันเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1.2.1 การเข้ามาพักพิงในเขตแดนไทย ทำให้คนมอญ "เกิดความรู้สึกว่าปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน แต่ถ้าตั้งบ้านเรือนในเขตชายแดนพม่า ชาวมอญจะหวาดระแวงความไม่ปลอดภัย เพราะถูกพม่าหลอกลวงมาหลายครั้งหลายหนแล้ว"²

1.2.2 ผู้อพยพชาวมอญ ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนไทย-พม่า ถือว่าเป็นที่มั่น สำคัญที่มีความปลอดภัย จึงเป็นแนวป้องกันการแทรกซึมจากคอมมิวนิสต์ ในเขตชายแดนตะวันตก แก่รัฐบาลไทย ในระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1982

1.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งอาจเรียกว่า มอญเก่า กับผู้ อพยพชาวมอญเรียกว่า มอญใหม่ หรือมอญชายแดน ต่างเป็นผู้อพยพหนีภัยมาจากพม่าเช่นเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันในเรื่องยุคสมัย พวกมอญเก่าจึงได้ให้การช่วยเหลือในด้านปัจจัย เครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรคและอื่น ๆ ในด้านความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ คนมอญมีกิจกรรมร่วมกันเช่น การจัดงาน วันชาติมอญ การดักบาดรน้ำผึ้ง งานศพบุคคลสำคัญ และงานประเพณีต่าง ๆ

งานวันชาติมอญ ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี คนมอญถือเอาวันก่อตั้ง กรุงหงสาวดี เป็นวันชาติ พิธีเฉลิมฉลองวันชาติ มีคนไทยเชื้อสายมอญ และคนมอญในพม่าร่วมบำเพ็ญ

¹MNRC. Ibid. p. 33 - 35.

²พระวังสะ ปาละ ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่ค่ายชะลือคคะนี เขตแดนพม่า เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 1994.

ภาพประกอบ 3 ค่ายผู้อพยพชาวมอญ ฮะลีออคตะนี เหตุการณ์เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 1994

ทหารพม่าบุกเข้าเผาหมู่บ้าน ทำให้ราษฎรมอญ อพยพเข้าเขตแดนไทย .

ที่มา: สำนักข่าวสารมอญ. มกราคม - กุมภาพันธ์ 2538.

กุศล ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ หลังจากนั้นเป็นการละเล่นของมอญ เช่น ทะแย้มมอญ ฟ้อนรำ เป็นต้น คมนมอญนิยมจัดงานวันชาติที่พระเจดีย์สามองค์ บริเวณชายแดนไทยพม่า นอกจากนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวก บางทีก็จัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร เช่น ที่วัดชนะสงคราม มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น การตักบาตรน้ำผึ้ง เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวมอญ ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เพื่อเป็นการบูชาพระสงฆ์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ตรงกับวันพระขึ้น 15 ค่ำเดือน 10 ของทุกปี ชาวมอญจากที่ต่าง ๆ มารวมกันด้วยความสำนึกในเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ งานนี้นิยมจัดที่ บ้านบางกระบือ บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวมอญอพยพ ข้อเสนอเจรจาหยุดยิงเพื่อสร้างเขตสันติภาพ¹ ตามแนวชายแดนซึ่งเป็นถิ่นมั่นของมอญ ฝ่ายไทยพยายามเป็นผู้ประสานงานการเจรจายุติสงครามกับผู้นำมอญหลายครั้ง เพื่อให้เกิดสันติภาพ และเพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เช่น การวางท่อก๊าซธรรมชาติจากอ่าวมะตะมะผ่านเขตยึดครองของมอญเข้าสู่ประเทศไทย

รัฐบาลไทยได้จัดให้มีการลงนามทำสัญญาซื้อขายก๊าซธรรมชาติ ระหว่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย กับกลุ่มผู้ขาย ประกอบด้วย บริษัทเทเทล มัยนาร์ เอ็กซ์พลอเรชั่น แอนด์โปรดักชั่น จำกัด บริษัท ยูโนแคล มัยนาร์ ออฟชอร์ จำกัด และบริษัท มัยนาร์ ออยล์ แอนด์ก๊าซ เอนเตอร์ไพรส์ จำกัด เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1995 สัญญาซื้อขายฉบับนี้ ตกลงทำกันไว้เป็นเวลา 30 ปี

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับองค์การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้อพยพมอญ

1.3.1 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commission For Refugees : UNHCR) เห็นว่าการดำเนินการของไทยขัดต่อกฎหมายว่าด้วยผู้ลี้ภัยสากล และเสนอแนะแก่รัฐบาลไทยให้จัดสถานะของผู้อพยพให้ชัดเจน ทางฝ่ายไทยอ้างว่าผู้เข้าเมือง เข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพื่อต้องการเข้ามาประกอบอาชีพ จึงถือว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เรียกคนเหล่านี้ว่า displaced persons

¹เจ้าหน้าที่ของฝ่ายไทยประสานงานเพื่อเชิญทั้ง 2 ฝ่าย มาเจรจาทกลงกันในเมืองไทย 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เดือนธันวาคม ค.ศ. 1993 ครั้งที่ 2 เดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1994 และครั้งที่ 3 เมื่อ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1994 ดูเพิ่มเติมจาก พิสิทธิ์ ปลัดสิงห์. "ความสั่นคลอนของสภาพความมั่นคงแห่งชาติ," สำนักข่าวสารมอญ. (121) : 36 ; 7 ตุลาคม 2537.

สำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพอนุ ได้เฉพาะที่เป็นนักศึกษาเท่านั้น เช่น การจัดสรรให้ผู้ลี้ภัยเดินทางไปอาศัยอยู่ในประเทศที่สาม ช่วยเหลือในการออกบัตรประจำตัว และด้านการเงิน ใน ปี ค.ศ.1988 ยูเอ็นเอชซีอาร์ จ่ายเงินให้กับนักศึกษาเป็นรายหัวต่อเดือนคนละ 3,000 บาท ต่อมาค่อย ๆ ลดจำนวนลงตามลำดับ ส่วนราษฎรมองทางสำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ เพียงแต่ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบเท่านั้น

การแถลงข่าว เรื่อง บทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ในปัจจุบันและอนาคต กับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นาย รูเพรด วอน อานิม (Ruprecht Von Arnim)¹ ผู้แทนข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ได้เปิดเผย เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 6 ตุลาคม ค.ศ.1994 ว่า สำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ ได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1975 หลังจากสงครามเวียดนามยุติลง มีผู้ลี้ภัยจำนวน 1,200,000 คน ผู้ลี้ภัยจำนวนดังกล่าวนี้ ยูเอ็นเอชซีอาร์ ได้จัดส่งไปยังประเทศที่สาม จำนวน 700,000 คน ส่งกลับภูมิลำเนาเดิม จำนวน 400,000 คน ยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวน 100,000 คน ส่วนกรณีนักศึกษาพม่าที่เข้ามาลี้ภัยในประเทศไทยเมื่อปลายปี ค.ศ.1988 ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ตามมติของคณะรัฐมนตรี รัฐบาลไทยจัดให้พักอยู่ที่ ศูนย์อพยพผิลอยอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ส่วนชนกลุ่มน้อยที่ลักลอบเข้าเมือง มีประมาณ 80,000 คน ไม่ถือว่าเป็นผู้ลี้ภัย ที่เรียกว่า Refugees จัดเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

นาย วอน อานิม เห็นด้วยกับ พลเอกเจริญ ฤทธะวณิชย์ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ต่อความเป็นในการจำแนกจำกัดความ และกำหนดสถานภาพของผู้ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย สาเหตุที่ ยูเอ็นเอชซีอาร์ ให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ เพราะเห็นว่ารัฐบาลไทยไม่ยอมให้สถานภาพผู้ลี้ภัย โดยอ้างเหตุผลว่า บุคคลเหล่านี้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและมีเหตุผลทางเศรษฐกิจมากกว่า รัฐบาลไทยจึงผลักดันผู้อพยพออกไป พร้อมทั้งกีดกันมิให้เจ้าหน้าที่ของยูเอ็นเอชซีอาร์ เข้าไปเกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย ทางสำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ ทำได้เพียงเข้าไปตรวจสอบเท่านั้น²

¹นุสรา สวัสดิสว่าง. วิทยุผู้จัดการ : สายตรงจากอินโดจีน. สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เมื่อ 6 ตุลาคม 1994 เวลา 16.00 - 17.00 น.

²แหล่งเดิม.

นายพินิจ จันทรวิบูลย์ เจ้าหน้าที่กฎหมายของสำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ ได้กล่าวว่า รัฐบาลไทยควรกำหนดกฎเกณฑ์ และระบุให้ชัดเจนว่า ผู้อพยพเข้ามาควรมีเวลาอย่างน้อยเท่าใดเมื่อใดจะปลอดภัย และใครบ้างที่ไม่สมควรส่งตัวกลับ ทั้งนี้ยังเห็นว่ามีคามไม่ชัดเจนในรายละเอียดอีกหลายประการที่จะต้องทำความเข้าใจกัน¹

1.3.2 องค์การพัฒนาเอกชนและสิทธิมนุษยชน

การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้อพยพชาวมอญ และผู้อพยพอื่น ๆ นอกจากสำนักงาน ยูเอ็นเอชซีอาร์ แล้วยังมีหน่วยงานองค์การพัฒนาเอกชน และองค์การการกุศล เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามค่ายอพยพแนวชายแดนไทย - พม่า ติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี ชนกลุ่มน้อยไม่ว่าจะเป็นชาวกะเหรี่ยง ชาวมอญ และไทยใหญ่ ต่างมีราษฎรอพยพอยู่ตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก ตามรายงาน Monthly Report ประจำเดือน ตุลาคม ปี ค.ศ.1994 ของเอ็มเอ็นอาร์ซี (MNRC) แสดงจำนวนผู้อพยพทั้ง 4 แห่ง ดังต่อไปนี้ ค่ายบีรี (Bee Ree) จำนวน 1,103 คน ค่ายปะยอ (Payaw) จำนวน 2,964 คน ค่ายประจวบ (Prachuap) จำนวน 1,247 คน ค่ายฮะลอคคะนี (Halockani) จำนวน 6,072 คน รวมทั้งสิ้น 11,386 คน รายงานดังกล่าวได้แสดงรายละเอียดความต้องการ ของใช้ และอาหาร เช่น ข้าวสาร ปลากระป๋อง เกลือ ฟริก (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 2)

องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพได้แก่ COERR (Catholic Office for Emergency Relief and Refugees) เป็นองค์การการกุศลคาทอลิก ได้นำข้าวสาร อาหาร กระป๋อง ฟริก เกลือ และถั่วลิสง นำไปมอบให้ราษฎรในศูนย์อพยพเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ยังส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาล โดยจัดส่งแพทย์ พยาบาล พร้อมทั้งยารักษาโรค เข้าไปบริการผู้ป่วยในศูนย์อพยพ นอกจากนี้ องค์การ COERR ยังจัดหาบุคคลภายในศูนย์อพยพมาฝึกอบรม การปฐมพยาบาล และการแพทย์ขั้นพื้นฐาน

คอนเซอร์เตียม (Consortium) เป็นองค์กรหนึ่งที่เข้าไปช่วยเหลือผู้อพยพ ในศูนย์อพยพเหล่านี้ ด้านอาหาร และสุขภาพอนามัย นอกจากนี้ยังส่งเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำประสานงานภาคสนาม (Field Coordinator) ตัวอย่าง เช่น สกนัย เอชเลย์ เซาท์

¹นุสรา สวัสดิสว่าง. วิทยุผู้จัดการ : สายตรงจากอินโดจีน. สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เมื่อ 6 ตุลาคม 1994 เวลา 16.00 - 17.00 น.

(Ashley South) เป็นผู้ประสานงานภาคสนามที่ ค่ายอพยพสะลือคคะนี (ช่วงเดือน กรกฎาคม ปี ค.ศ.1994)อาศัยรวมอยู่กับผู้พลัดถิ่น และทำการศึกษาวิจัยปัญหาตามแนวชายแดนไทย-พม่า เช่น การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อย กิจกรรมนักศึกษาพม่า ในฐานที่มั่นของชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

พระวังสะ ปาละ (Phra Wongsā Pala) ประธานองค์กรสงเคราะห์ผู้พลัดถิ่นชาวมอญ (Chairman of the Mon National Relief Committee : MNRC) กล่าวถึง องค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้พลัดถิ่น มีด้วยกัน 7 องค์กร¹ คือ

- 1 COERR(Catholic Office for Emergency Relief and Refugees)
- 2 CCT.(The Church of Christ in Thailand)
- 3 MSF.(Medicines Sans Frontieres)
- 4 IRC.(International Rescue Committee)
- 5 CCSDPT.(Committee for Co-ordination for Service to Displaced Persons in Thailand)
6. IRS.
- 7 ZOA.

สรุปได้ว่า การดำเนินการของรัฐบาลต่อผู้พลัดถิ่นชาวมอญ ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศผู้รับผู้พลัดถิ่นจากต่างแดน เมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายผลักดันผู้พลัดถิ่นออกนอกราชอาณาจักร ผู้พลัดถิ่น จึงหันเข้าขอความช่วยเหลือจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อองค์กรเหล่านี้เข้ามาเป็นธุระให้แก่ผู้พลัดถิ่น กลับพบว่า มีปัญหาหลายประการ เช่น เรื่องการกำหนดสถานภาพ การคุ้มครองจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่รัฐบาลกำหนดไว้ในการติดต่อช่วยเหลือผู้พลัดถิ่น รวมทั้งการเข้าไปจำกัดปริมาณเงินช่วยเหลือให้ลดลง ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนและสิทธิมนุษยชนกล่าวโจมตีว่า การกระทำของรัฐบาลไทย เป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยขาดหลักมนุษยธรรม

¹พระวังสะ ปาละ ผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม ผู้สัมภาษณ์, ที่ค่ายสะลือคคะนี เขตแดนพม่า เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 1994.

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรในค่ายผู้พลพ 4 แห่ง (THE REFUGEE POPULATION OF THE FOUR CAMPS ARE AS FOLLOW)

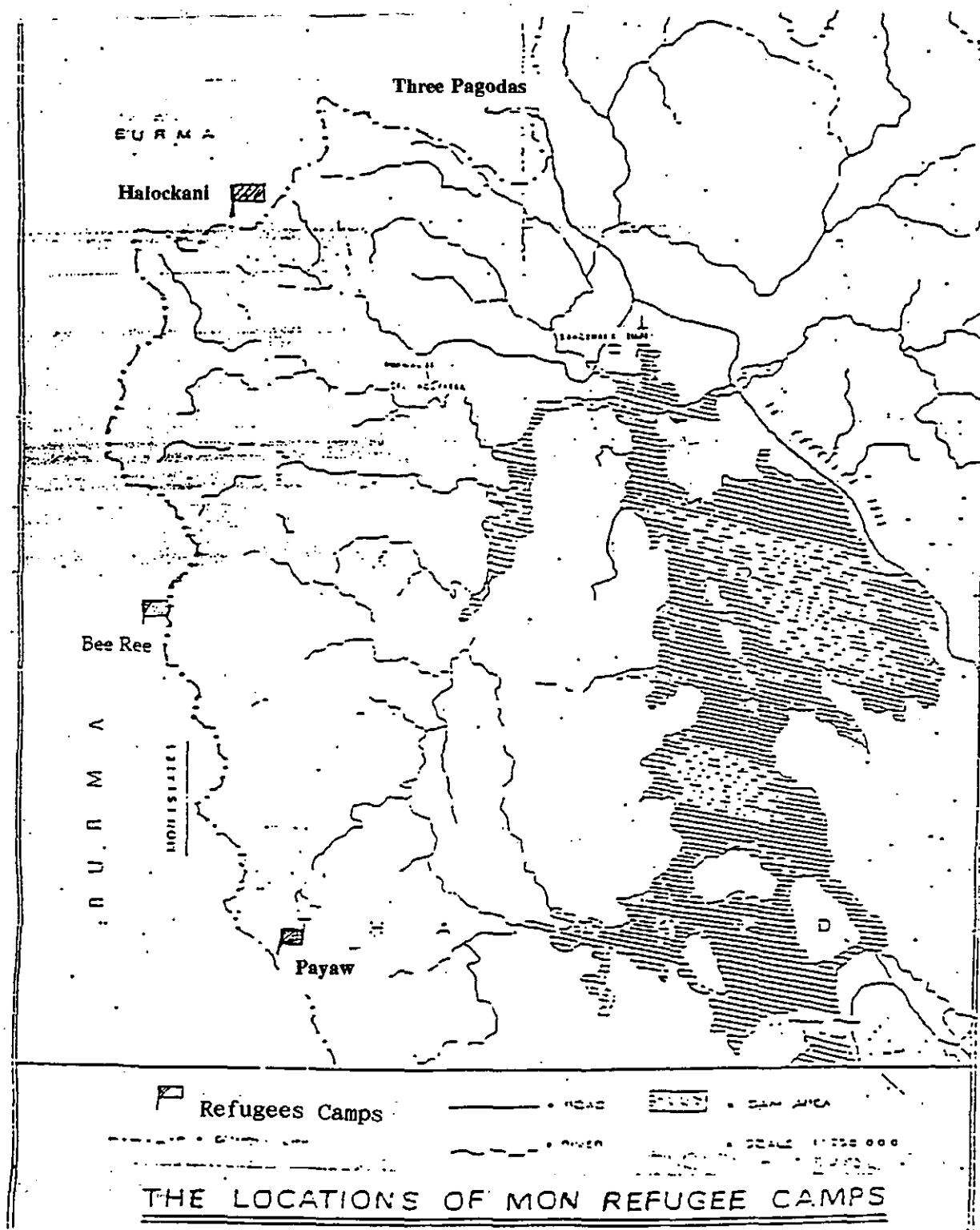
ที่	ค่าย	จำนวน ครอบครัว	ผู้ใหญ่		เด็ก		จำนวน	หมายเหตุ
			ช	ญ	ช	ญ		
1	บีรี (Bee Ree)	251	297	329	451	455	1532	
2	ปะยอ (Payaw)	515	662	887	731	861	3141	
3	ประจวบ(Prachuab)	317	381	374	443	527	1725	
4	ฮะล็อกคะนี (Halockhani)	852	968	1037	1325	1889	5219	
	รวม (Total)	1935	2308	2627	2950	3732	11617	

ที่มา : Mon National Relief Committee. Monthly Report. January, 1995.

ตาราง 2 แสดงการช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชน (THE MATERIALS RECEIVED BY THE MON NATIONAL RELIEF COMMITTEE) (January, 1995)

ที่	องค์กร	ข้าว (กระสอบ)	ปลากระป๋อง (ก.ก.)	เกลือ (ก.ก.)	พริก (ก.ก.)	ถั่ว (ก.ก.)	หมายเหตุ
1	COERR	100	1250	1000	100		
2	Consortium	1244	4025	2731	-	12180	
	รวม	1344	5275	3721	100	12180	

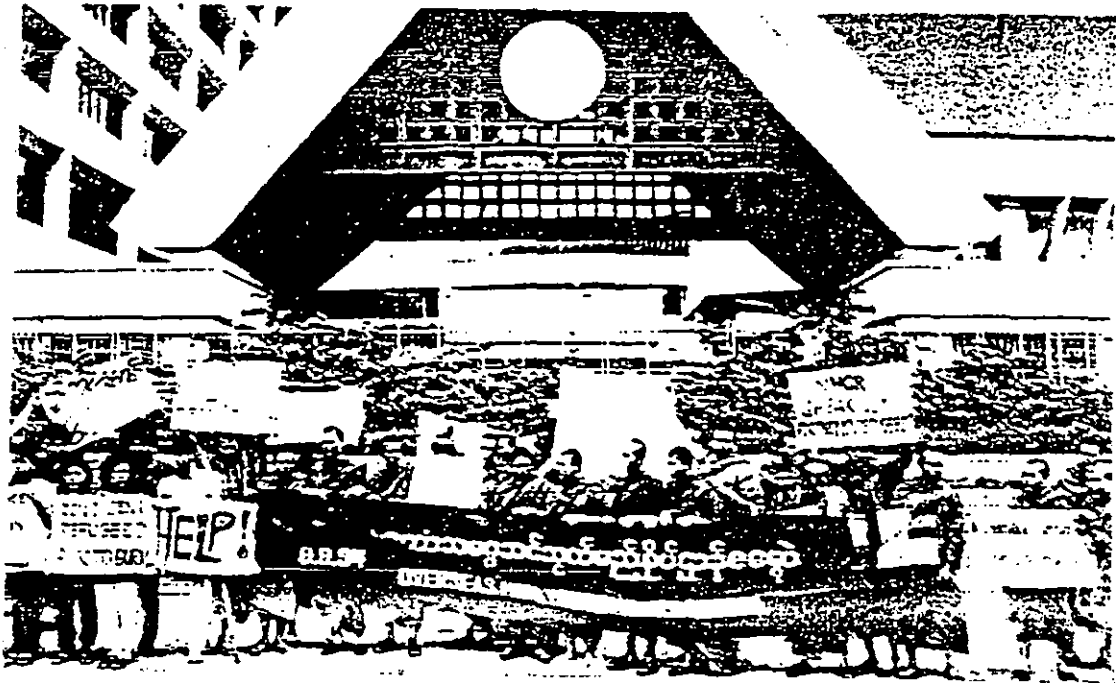
ที่มา : Mon National Relief Committee. Monthly Report. January, 1995.

แผนที่ประกอบ 7 แสดงตำแหน่งที่ตั้งค่ายผู้อพยพมอญ ค่ายฮะลือคคะนี ค่ายบีรี และ

ค่ายปะยอ ซึ่งอยู่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ใกล้กับเขตอำเภอสังขละบุรี.

ที่มา : Mon National Relief Committee. MONTHLY REPORT. January, 1995.

ภาพประกอบ 4 การรณรงค์สิทธิมนุษยชน ภิกษุชาวมอญเรียกร้องให้ ยูเอ็นเอชซีอาร์ ช่วยเหลือ
ผู้อพยพมอญ ซึ่งถูกรัฐบาลไทยผลักดันให้กลับสู่เขตแดนพม่า.

ที่มา : Overseas Mon Young Monks Union, October, 1994.

1.4 การกำหนดเขตสันติภาพ ตามข้อตกลงหยุดยิงระหว่างมอญ - พม่า

ความปรารถนาของไทย ที่พยายามสร้างสันติภาพบริเวณชายแดนไทยพม่า โดยเฉพาะ ต้องการลดความขัดแย้งที่มีต่อกันมานาน ระหว่างรัฐบาลพม่ากับพรรคมอญใหม่ การดำเนินการของสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเพียรพยายามจะเป็นผู้ประสานงานกับผู้นำพรรคมอญใหม่ เพื่อหาทางยุติสงครามกับพม่า ดำเนินการถึง 3 ครั้ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่ผลสุดท้าย เมื่อทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้เอง ก็นับว่า ความพยายามกลับตอบสนองกลายเป็นความสำเร็จ ที่ฝ่ายไทยพึงได้รับประโยชน์จากการยุติสงคราม

ข้อตกลงเรื่องการหยุดยิงระหว่างมอญ - พม่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 1995 ที่เมืองเมะลาเลิง¹ ฝ่ายมอญประกอบด้วย นายทิน รองประธานพรรคมอญใหม่ นายรอต สะ เลขาธิการพรรคฯ และคณะกรรมการพรรคฯ จำนวน 27 คน เดินทางไปเจรจากับรัฐบาลพม่าที่เมืองเมะลาเลิง ซึ่งประกอบด้วย นายพลจิ้นยูน เลขาธิการรัฐบาลพม่า นายพล แกท เสงี แม่ทัพภาคตะวันออกเฉียงใต้ คณะทหารและรัฐมนตรี จำนวน 12 คน การเจรจาสงบศึกข้อตกลงการหยุดยิง เป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ ทางรัฐบาลพม่ายอมให้มอญปกครองท้องถิ่น และได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองที่พึงได้ สิทธิในที่อยู่อาศัย การจัดสรรที่ทำกิน ตามข้อเสนอของพรรคมอญใหม่

กองกำลังของฝ่ายมอญยังคงอยู่ตามข้อตกลงระหว่างกัน สามารถเคลื่อนย้ายกองกำลังของมอญได้ และจะปลดอาวุธซึ่งกันและกัน เมื่อฝ่ายหนึ่งเข้าพื้นที่อีกฝ่ายหนึ่ง และฝ่ายมอญไม่ต้องมอบอาวุธให้รัฐบาลพม่า²

ด้านการปกครอง มีข้อตกลงในด้านการปกครองระหว่างมอญ - พม่า ดังต่อไปนี้

1. มอญ - พม่า กำหนดข้อตกลงขั้นพื้นฐานว่าด้วยการปกครองมอญในพื้นที่ที่มีประชาชนมอญอยู่ ให้ถือเป็นสิทธิของพรรคมอญใหม่

¹สำนักข่าวสารมอญ. แถลงการเรื่องการตกลงการหยุดยิงระหว่างมอญ - พม่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 1995. 7 กรกฎาคม 2538.

²แหล่งเดิม.

2. การแสดงออกถึงอิทธิพลของมอญ สามารถใช้ธงชาติในพื้นที่ของมอญได้ หรือในโอกาสพิธีกรรม ในระหว่างมอญ - พม่า ให้ใช้ธงชาติทั้งสองคู่กัน

3. รัฐบาลพม่าอนุญาตให้ฝ่ายมอญทำการประมงในน่านน้ำทะเลอันดามัน ซึ่งจะกำหนดขอบเขตไม่ลึกลงไป ซึ่งกันและกัน ในโอกาสหน้า และอนุญาตให้ทำป่าไม้ แร่ธาตุ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ในเขตรับผิดชอบของมอญทั้งหมด โดยแจ้งให้รัฐบาลกลางทราบ เพื่อออกสิทธิบัตร หรือสัมปทานนั้น ๆ ให้ถูกต้องตามข้อตกลง

4. ประชาชนมอญอิสระในการประกอบอาชีพ หรือเลือกอาชีพโดยอิสระ ปราศจากการควบคุมจากอำนาจของรัฐบาลพม่า

5. รัฐบาลพม่าจะไม่เกณฑ์ลูกหาบ หรือแรงงานสร้างทางรถไฟ โดยปราศจากค่าแรงงาน ถ้ามีการเกณฑ์แรงงานต้องจ่ายค่าตอบแทน

6. ประชาชนชาวมอญ มีอิสระในการเดินทางไปได้ทั่วประเทศพม่า

7. รัฐบาลอนุญาตให้ชาวมอญตั้งพรรคการเมืองได้ หลังจากมีการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น

ส่วนด้านอื่น มีข้อตกลงกันในการเกษตร ทางรัฐบาลพม่ายินยอมให้พรรคมอญใหม่เร่งรัดจัดสรรที่ดินเพื่อทำกินให้กับประชาชน เพื่อความกินดีอยู่ดี ซึ่งทางรัฐบาลยินดีสนับสนุนด้านการเงินและด้านวิชาการด้วย ในด้านสาธารณสุข รัฐบาลพม่าอนุญาตให้พรรคมอญใหม่เสนอโครงการด้านสาธารณสุข เช่น การสร้างโรงพยาบาล และสถานอนามัย ในพื้นที่มอญ และอื่น ๆ ทางด้านการศึกษา รัฐบาลพม่า ให้ทางพรรคมอญใหม่ เร่งรัดการศึกษานอกเวลาให้ทั่วถึง พร้อมทั้งโครงสร้างการศึกษาในอนาคต และด้านการคมนาคม รัฐบาลให้ทางพรรคเร่งพัฒนาสร้างบำรุงถนนหนทาง และการสัมปทานการเดินรถภายในรัฐมอญให้ทั่วถึง

การตกลงยุติสงคราม ได้ส่งผลดีให้แก่ราษฎรมอญ เนื่องจาก ระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 40 ปี เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ ราษฎรมอญไม่มีอิสระในการประกอบอาชีพที่มั่นคง การเดินทางไปตามเมืองต่าง ๆ ทำได้ด้วยความยากลำบาก ขาดหลักประกันต่อเรื่องความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ดังนั้นการยุติสงคราม จึงเป็นมิติแห่งการเริ่มต้นที่ดี หากว่าทั้งฝ่ายมอญ และฝ่ายพม่า ต่างเคารพในข้อตกลงระหว่างกัน

2. ด้านเศรษฐกิจ

การเติบโตของเศรษฐกิจชายแดน เนื่องจากชาวมอญอพยพเข้ามาบุกเบิกตั้งถิ่นที่อยู่ บริเวณชายแดน ทำให้เกิดชุมชนขึ้น บริเวณชายแดนซึ่งเป็นเขตป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่ง อุดมณี ทำให้หันายทุนเข้าไปประกอบการหลายบริษัท ส่งผลให้มีการตัดไม้ทำลายป่า มีการ ลักลอบค้าขาย เมื่อรัฐบาลเข้าไปดำเนินการแก้ปัญหาผู้อพยพพร้อมกับทางการพม่า ทำให้เกิด การขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาครัฐบาล¹ เช่น การลงทุนเข้าซื้อก๊าซธรรมชาติ จากอ่าวเมะตะมะ มาสู่ประเทศไทย การสัมปทานป่าไม้ และการประมง เป็นต้น

2.1 การค้าบริเวณชายแดนไทย - พม่า

การค้าในแนวพรมแดนไทย - พม่า ในอดีตเป็นการค้านอกระบบ หรือลักลอบค้าขาย ระหว่างพ่อค้าไทย กับพ่อค้าพม่า กะเหรี่ยง มอญ และไทยใหญ่² ทั้งนี้ เนื่องจากไทยมี เขตแดนติด กับพม่าถึง 9 จังหวัด ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 ทางราชการไทยได้ร่วมมือทางเศรษฐกิจกับทางการพม่า ในภาครัฐบาลมากขึ้น ขณะเดียวกันพม่าได้เร่งปราบปรามกบฏชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ทำให้ ชนกลุ่มน้อยลดอิทธิพลลง พม่าและไทยจึงสามารถค้าขายโดยถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น

ร้อยตรีประภาส ลิ้มปะพันธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มีความ เห็นว่า ไทยควรดำเนินนโยบายเจรจาขอซื้อไม้จากรัฐบาลพม่าต่อไป แม้ว่าชายแดนไทย - พม่า จะได้รับผลกระทบกระเทือนจากเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศพม่าก็ตาม และมีความเห็นว่าการ ทำไม้บริเวณชายแดนควรทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และจ่ายเงินให้กับรัฐบาลพม่า³

2.1.1 การเข้าไปสัมปทานป่าไม้ในพม่า ภายหลังที่ทางราชการออกพระราชบัญญัติ

¹ประเทศไทยเข้าไปลงทุนในพม่า มูลค่าสูงเป็นอันดับหนึ่ง (ปี ค.ศ. 1994) ดูรายละเอียด จาก สมชาย ภาควาสน์วิวัฒน์. "เศรษฐกิจของเมียนมาร์," กรุงเทพธุรกิจรายวัน. 4 เมษายน 2537. หน้า 4.

²ธรรมรัตน์ รัตนมณี. แหล่งเดิม. หน้า 159.

³"บทสัมภาษณ์ ร.ต.ประภาส ลิ้มปะพันธ์," ข่าวพิเศษอาทิตย์. 33; 19-25 ตุลาคม 1988.

วิหัตติการท้าวไม้ และยกเลิกเอกสิทธิเกี่ยวกับการท้าวไม้ทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม ค.ศ. 1989 ท้าให้ประเทศไทยซึ่งมีความจำเป็นในการใช้ไม้สูงมาก ต้องขาดแคลนไม้ ในขณะที่รัฐบาลพม่าเริ่มปรับนโยบายการค้าภายในประเทศ อนุญาตให้สัมปทานไม้ ในปี ค.ศ. 1988 ท้าให้นักธุรกิจไทยเข้าไปสัมปทานท้าวไม้จำนวนมาก ในปี ค.ศ. 1989 ไทยนำเข้าไม้สักจากพม่า มีมูลค่าถึง 1,092.2 ล้านบาท เท่ากับครึ่งหนึ่งของมูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมด ที่นำเข้าจากพม่า¹

หลังจากนั้น การท้าวไม้ระหว่างรัฐบาลพม่า กับนักธุรกิจไทยขยายสัมปทานกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน

2.2 การค้าตามข้อตกลงระหว่างไทย-พม่า

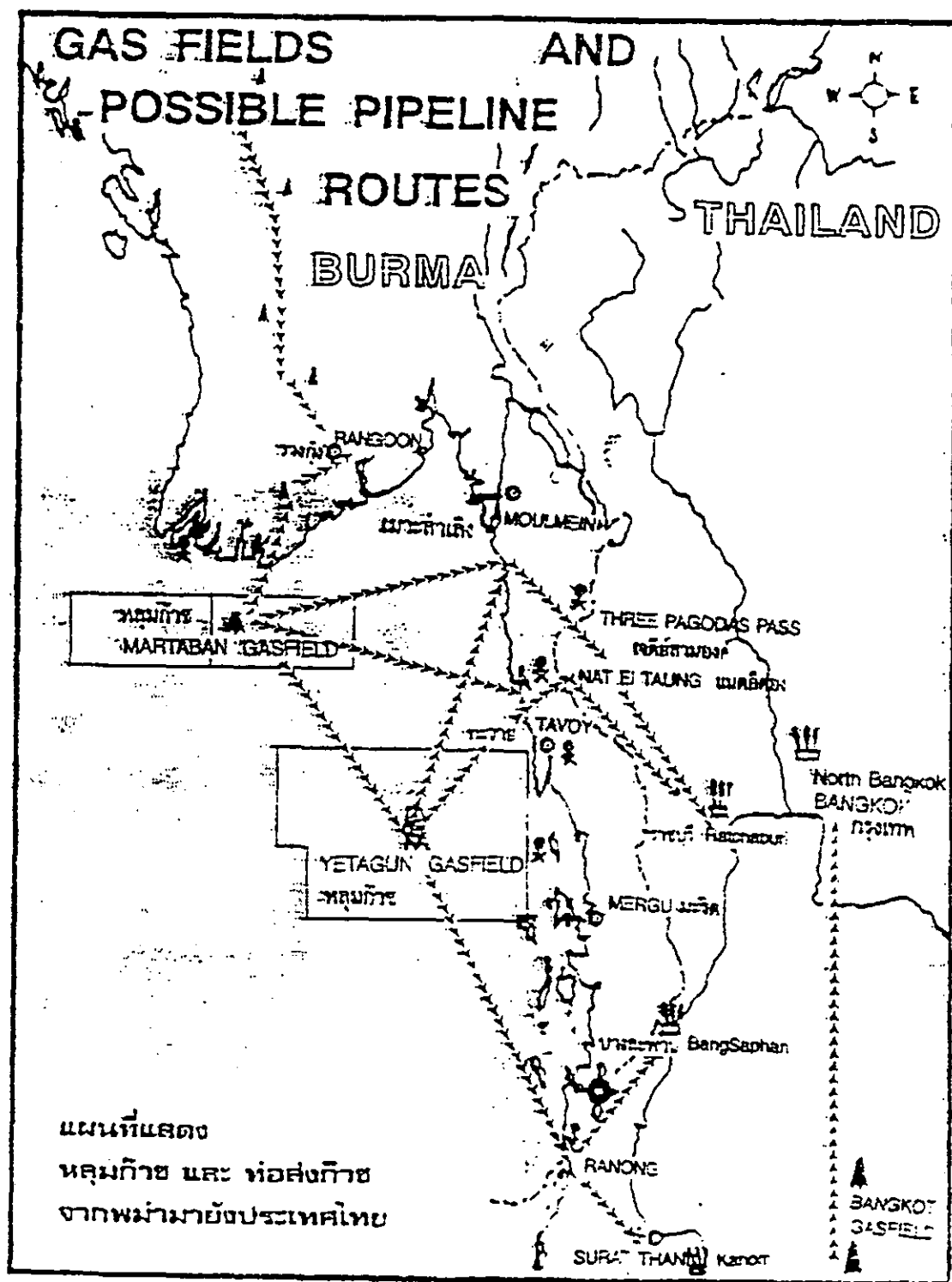
การทำสัญญาเช่าก๊าซธรรมชาติระหว่างรัฐบาลพม่ากับบริษัทไทย และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เริ่มการสำรวจเมื่อปี ค.ศ. 1988 ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และตกลงทำสัญญาในปี ค.ศ. 1992 หลังจากนั้น ดำเนินการวางท่อลำเลียงก๊าซธรรมชาติเข้าสู่ประเทศไทย

ในวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1991 คณะรัฐมนตรีของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีมติให้บริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (ปตท.สผ.) เข้าไปเจรจา กับรัฐบาลพม่า เพื่อขอเข้าร่วมลงทุนสำรวจและพัฒนาก๊าซธรรมชาติ ในอ่าวเมาะตะมะ เพื่อจัดหาก๊าซธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในประเทศ

ต่อมาวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1993 คณะรัฐมนตรีของรัฐบาล นาย ชวน หลีกภัย มีมติอนุมัติแผนพัฒนากาลังผลิตไฟฟ้า ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ให้ ปตท. เร่งเจรจากับรัฐบาลพม่า และผู้ได้รับสัมปทาน เพื่อรับซื้อก๊าซธรรมชาติ จากแหล่ง ยาดานา (Yadana) ต่อมาวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ บริษัท ปตท.สผ. เข้าร่วมลงทุนในโครงการสำรวจและพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติ ยาดานา และรัฐบาลได้จัดการให้สัญญาลงนามสัญญาซื้อขาย มีสาระสำคัญของสัญญาดังนี้คือ

1. บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จะรับซื้อก๊าซ ณ ชายแดนไทย-พม่า ในปริมาณ 525 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน โดยจะเริ่มรับก๊าซตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1998

¹ธนาคารกสิกรไทย. "ต่างประเทศ," สรุปข่าวธุรกิจ. 29; 16-30 เมษายน 2532.

แผนที่สังเขป 6 แสดงการวางท่อก๊าซธรรมชาติ จากแหล่งขุดานา อ่าวมะตะมะ

ประเทศพม่าสู่เขตแดนไทย ที่บ้านอิตอง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี.

ที่มา: อาทิตย์, 901 (44) : 41. 16-22 กันยายน 2537.

2. ราคาซื้อขายก๊าซ ๗ ขยายแดน จะขึ้นราคา 3 เหรียญสหรัฐ ฯ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 ไปจนครบ 15 เดือน หลังจากนั้นจะปรับราคาตามดัชนีราคาผู้บริโภค

3. เงื่อนไขในการซื้อขาย สอดคล้องกับการซื้อขายก๊าซที่ไทยเคยทำกับบริษัท โทเทิลและยูโนแคลในแหล่งบงกช อ่าวไทย แต่มีข้อแตกต่างออกไป ในปัญหาความมั่นคง ทั้งนี้ กำหนดให้

3.1 หากมีการก่อวินาศกรรมต่อก๊าซ ทางฝั่งพม่า บริษัทผู้ขายต้องชดเชยค่าเสียหายจากการหยุดส่งก๊าซ

3.2 หากมีการก่อวินาศกรรมต่อก๊าซ ทางฝั่งไทย ผู้ซื้อจะชดเชยค่าเสียหายจากการรับก๊าซไม่ได้ (หากเกิดความเสียหายในเขตไทย บตท. จะได้รับความเสียหายอย่างมาก คือจะต้องเสียค่าปรับให้พม่าวันละ 30 ล้านบาท และจ่ายค่าทดแทนการใช้น้ำมันดีเซลปั่นกระแสไฟ ฯ ให้กับโรงงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต อีกวันละ 70 ล้านบาท รวมแล้ว บตท. จะต้องจ่ายค่าเสียหายวันละ 100 ล้านบาท)

การวางต่อก๊าซธรรมชาติ จากพม่าสู่ไทย ต้องผ่านพื้นที่อิทธิพลของพมรรคมอญหม่ ดังนั้น ทางรัฐบาลไทยพยายามส่งผู้แทนเข้าประสานงานเพื่อเจรจายุติสงคราม ระหว่างพม่า กับพมรรคมอญหม่ ขณะเดียวกันทำให้พม่ามีข้ออ้างที่ดีในการหาความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ไทย กวาดล้างกองกำลังอิสระของมอญ บริเวณด่านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งเป็นกองบัญชาการที่เข้มแข็งที่สุดของมอญถูกพม่าตีแตก ในปี ค.ศ. 1990 เป็นช่วงเดียวกับที่บริษัท บตท. สผ. ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ให้ร่วมทุนพัฒนาก๊าซ ในอ่าวมะตะมะ

ผู้อพยพมอญจากค่ายสะลือคคะนี ถูกทหารพม่าเผาหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 จึงอพยพเข้ามาในเขตแดนไทย มีจำนวน 6,000 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็ก และคนชรา ชาวมอญเหล่านี้เป็นเสมือนข้อต่อรองสำคัญที่พม่าสามารถนำไปใช้กดดัน ต่อกองกำลังมอญอิสระได้ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้พม่าจึงต้องการให้ฝ่ายไทยผลักดันผู้อพยพมอญ จำนวน 6,000 คน เข้าไปอยู่ในค่ายอพยพในฝั่งพม่า ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากกองบัญชาการทหารพม่าที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ ระยะเดินทางเพียง 1 ชั่วโมง ชาวมอญอพยพยังคงหวาดกลัวทหารพม่า และไม่กล้าเข้าไปอยู่ในการควบคุมของพม่าในฐานะตัวประกัน องค์กรรมมอญ เช่น องค์กรสงเคราะห์ผู้อพยพชาวมอญ (Mon National Relief Committee : MNRC) พยายามเรียกร้องขอพึ่งพิงอยู่ในฝั่งไทย โดยประสานงานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR) เพื่อขอสถานะผู้ลี้ภัย และขอความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม รวมทั้งอาหาร และยารักษาโรค แก่ผู้อพยพมอญดังกล่าว

3. ด้านสังคม

ชาวมอญอพยพหลบภัยเข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1951 - 1995 ด้วยสาเหตุความไม่สงบภายในประเทศ และปัญหาทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้วนั้น ชาวมอญทั้งบริเวณชายแดนไทย-พม่า และชาวมอญที่ลักลอบเข้าเมืองมาอาศัยอยู่ตามเมืองต่าง ๆ โดยภาพรวมแล้วไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะทางรัฐบาลถือว่าเป็นผู้เข้าเมืองไทยผิดกฎหมาย ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นหลายประการ เช่น ปัญหาโรเบณี ปัญหาแรงงาน และปัญหาด้านสุขภาพอนามัย

3.1 ปัญหาโรเบณี

การอพยพย้ายถิ่นจากบ้านเกิดของตนเพื่อเข้ามาพึ่งพาประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุผลหนึ่ง คือ หนีไม่ได้กับภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ รวมทั้งขาดเสรีภาพทางการเมือง ทำให้เกิดการอพยพเข้าสู่เขตแดนไทย ตามช่องทางต่าง ๆ ส่วนใหญ่เข้ามาขายแรงงานทั้งผู้หญิง ผู้ชายและเด็ก โดยเฉพาะผู้หญิง และเด็กสาว จะถูกส่งล่องมาขายตัวในประเทศไทย โดยที่มีเจ้าหน้าที่ของไทยไม่ว่าจะเป็นตำรวจท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับผู้หลบหนีเข้าเมือง มีส่วนรู้เห็นและให้ความร่วมมือกับนายหน้าที่ต้องการแรงงานจากพม่า¹ เป็นสาเหตุให้ไม่สามารถสกัดกั้น และลดจำนวนผู้หลบหนีเข้าเมืองได้ รัฐบาลไทยสมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ค.ศ. 1992 ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาโรเบณีทั้งภายนอกและภายในประเทศ จึงหาทางแก้ไขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่แนวโน้มของจำนวนโรเบณีในประเทศไทยกลับไม่ลดลง เพราะวิธีการแก้ไขปัญหา และกฎหมายกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิด ยังมีช่องทางการหลีกเลียงได้

หญิงสาวจากพม่ารายหนึ่งที่ถูกล่อลวงเข้ามาขายตัวในประเทศไทย ที่จังหวัดระนอง ได้เล่าว่า² เธอเคยถูกจับกุมแล้วนำไปยังสถานีตำรวจ จำได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเคยใช้บริการ และเขาไปพบกับเจ้าของช่องบอย ๆ การใช้บริการของตำรวจไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและยังสามารถพาเธอออกไปค้างคืนข้างนอกได้ เรื่องอะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เด็กสาวไม่สามารถจัดจินตนาการได้ เพราะเธอมีฐานะเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หากคิดหนีออกจากสถานบริการพวกเธออาจถูกลงโทษจากเจ้าของกิจการ เช่น ฆาตกรรม ักขังไว้ในห้องมืด ตามความพอใจ

¹ ดอกเปียการเมืองรายสัปดาห์. 3 (153) : 20-21 ; 24-30 เมษายน 2537.

² แหล่งเดิม.

รายงานการค้าบริการทางเพศจากเด็กสาวพม่า ได้ปรากฏเป็นสิ่งตีพิมพ์ ในหนังสือ A Modern form of Slavery : Trafficking of Burma Woman and Girls in the Brothels in Thailand. รายงานได้ชี้ให้เห็นวงจรทั้งหมดเริ่มตั้งแต่ หลอกลวงหญิงสาวมาโดย ใช้ชื่อผู้กดขี่ต่าง ๆ การวางแผนของผู้รักษากฎหมาย ซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ประกอบการ และ กล่าวถึงปัญหาที่หญิงสาวต้องประสบเคราะห์กรรมตลอดเวลาที่ขายตัวอยู่ในเมืองไทย

ปัญหาโสเภณีเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยมาตลอด เมื่อไทยต้องพบกับปัญหาการนำเข้า โสเภณีจากพม่าอีก จึงทำให้เกิดความเสื่อมทราม และปัญหาด้านศีลธรรมในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น กลุ่ม องค์การสิทธิมนุษยชน ที่ณรงค์ด้านนี้ได้นำข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาโสเภณีที่นำเข้ามาจาก พม่า ดังนี้

- 1) ปัญหาโสเภณีเป็นเรื่องเร่งด่วน รัฐบาลควรเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญา 2 ฉบับ ซึ่งเกี่ยวกับการล่อลวงผู้หญิง และเด็ก คือ สนธิสัญญา The International Convention for the Suppression of the Traffic Persons and the Exploitation of the Prostitution of others.
- 2) ตามสนธิสัญญาข้างต้น ข้อที่ 20 รัฐบาลไทยควรจะต้องติดตามและสืบสวนแหล่ง หรือเครือข่าย ซึ่งดำเนินการในจุดสำคัญ ๆ เช่น แม่สอด แม่สาย และระนอง เพื่อคุ้มครองป้องกัน บุคคลโดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กที่หางานทำ ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของธุรกิจบริการทางเพศ
- 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่กระทำผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมในขบวนการค้าผู้หญิง หรือ ประกอบธุรกิจโสเภณี หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ละเลยการจับกุม ควรจะลงโทษขั้นรุนแรงตามกฎหมาย
- 4) หากไม่มีหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับผู้หญิง หรือเด็กที่ถูกจับกุม รัฐบาลไทยควรปกป้อง สิทธิของผู้หญิงหรือเด็กเหล่านั้น รวมทั้งอธิบายให้เด็กที่ถูกจับกุมทราบ และเข้าใจสถานการณ์ จัดหา สำนวนหรือที่ปรึกษาด้านกฎหมาย และพยายามเร่งดำเนินการตามกฎหมายให้เสร็จโดยเร็ว
- 5) เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กชาวพม่า ควรให้ตำรวจหญิงทำหน้าที่รับผิดชอบ ผู้ถูกจับกุมคุมขัง

โสเภณีจากพม่าเป็นบริการทางเพศที่ขยายกิจการไปในเมืองใหญ่ ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น กรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ เชียงใหม่ เชียงราย นครราชสีมา สุพรรณบุรี ระนอง ชลบุรี ตราด เป็นต้น ปัญหาโสเภณี นอกจากสร้างความเสื่อมทรามทางศีลธรรมแล้ว ยังเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิด ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การแพร่เชื้อเอชไอวี และปัญหาอาชญากรรม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรพิจารณาหามาตรการ ป้องกันมิให้ธุรกิจข้ามชาติ ซึ่งผิดกฎหมายขยายกว้างออกไป

3.2 ปัญหาแรงงานต่างชาติ

การหลั่งไหลของผู้อพยพเข้ามาด้วย เหตุผลทางเศรษฐกิจตามเมืองต่าง ๆ ในประเทศไทย มีผู้อพยพพม่าสัญชาติ มอญ กะเหรี่ยง และไทยใหญ่ จำนวนมากกระจายเข้าสู่ระบบแรงงานเถื่อน ในธุรกิจอุตสาหกรรมหลายชนิด

กระทรวงมหาดไทยร่วมมือกับหอการค้าจังหวัดชายแดน 9 จังหวัด ออกระเบียบข้อบังคับโดยอนุโลม เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานบางประเภทที่หาแรงงานจากคนไทยยาก

ในความเป็นจริงแล้ว สาเหตุที่แรงงานต่างชาติ เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ เพราะนายจ้างสามารถว่าจ้างในอัตราต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนด แม้ว่าเป็นการสนับสนุนให้มีการหลบหนีเข้าเมือง แต่ผู้ประกอบการก็ยังมีความเห็นแก่ตัว จึงทำให้การแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทำได้ยากยิ่งขึ้น

จังหวัดระนอง เป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่ง ที่รับเอาแรงงานต่างชาตินอกจากหมีคนเข้าป่าเข้าในธุรกิจและอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภท เช่น ผู้อพยพเข้าเมืองชาวมอญเข้าไปขายแรงงานการประมง โรงงานผลิตอาหารกระป๋อง ธุรกิจการโรงแรม การค้าขาย และบริการทางเพศ ผู้อพยพเหล่านี้ เป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ได้รับการคุ้มครองจากระบบทุนของนักธุรกิจ

แรงงานจากผู้อพยพ กระจายไปในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร มักจะหลบการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ โดยมีนายหน้าค่าแรงงานช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านี้ ผู้ลักลอบเข้าเมืองจะรับจ้างเป็นกรรมกรก่อสร้างตึกอาคารของเอกชน และพักอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ผู้อพยพบางกลุ่มเข้าไปทำงานเป็นกรรมกร แลวทำเรือในจังหวัดชายทะเล และบางส่วนเป็นกรรมกรของเรือประมง

แรงงานเหล่านี้ ถือเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแย่งอาชีพของราษฎรไทย และยังเป็นสาเหตุที่มาของปัญหาอื่น ๆ ตามมาเช่น ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม และปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่ตามมามีดังกล่าวนี้น่าต่อการควบคุม เนื่องจากผู้ลักลอบเข้าเมืองมักจะหลบซ่อนตัว และไม่มีหลักฐานใด ๆ ให้ตรวจสอบ

ดังนั้นมีข้อนำสังเกตเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลไทย ในการใช้วิธีผลักดันผู้อพยพมอญออกจากนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้เมื่อมีกลุ่มผู้เข้าเมืองที่ลักลอบเข้ามาทำงานตามเหตุผลทางเศรษฐกิจตามเมืองต่าง ๆ กับผู้ที่ขอที่พักพิงบริเวณป่าเขาชายแดนด้วยเหตุผลทางการเมือง หากว่ารัฐบาลไทยเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม ก็ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินการ มิได้ปฏิบัติตามนโยบายหลักที่วางเอาไว้ จึงไม่สามารถตอบคำถามหรืออธิบายให้ชัดเจนได้

3.3 ปัญหาสุขภาพอนามัย

วิถีชีวิตของผู้พลพริเวณชายแดน ตั้งอยู่บนความไม่แน่นอน เพราะหวาดระแวง การปราบปรามจากกองกำลังของรัฐบาลพม่า ถูกทางรัฐบาลไทยเข้าควบคุมและผลักดันออกไปนอกเขตแดนไทย บริเวณที่พักอาศัยของผู้พลพ จึงเป็นที่ยู่ชั่วคราว ทำให้การประกอบอาชีพของผู้พลพไม่มั่นคง ผู้พลพจึงหวังพึ่งความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ และมูลนิธิเพื่อการกุศล ที่จะอนุเคราะห์ด้านอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ

นอกจากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของสถานการณ์รอบตัวแล้ว ความทุรกันดารของพื้นที่ชายแดน เป็นแหล่งชุมนุมของโรคภัยหลายชนิด จากการเปิดเผยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ป่วยที่เป็นผู้พลพบริเวณชายแดน เข้ามาใช้บริการของสาธารณสุข ซึ่งทางสาธารณสุขมีหน่วยงานเป็นหลัก คอยตั้งรับ ทางสาธารณสุขไม่มองว่าเป็นคนไทยหรือไม่ ถือว่าเป็นเขตบริการ จึงต้องสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์และบุคลากร แก่ผู้ป่วยต่างด้าว เท่าที่พบนั้นปรากฏว่าต่างด้าวที่อพยพมาใช้บริการมากกว่าผู้ป่วยที่เป็นคนไทย

โรคที่ระบาดอยู่ในท้องถิ่นโดยทั่วไป ได้แก่ มาลาเรีย โรคทางเดินอาหาร อหิวาตกโรค โรคเท้าช้าง และไข้หวัดใหญ่ สำหรับโรคที่ต้องควบคุม โดยเฉพาะ โรคของเด็ก ได้แก่ โรคคอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก และโปลิโอ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนมาก่อน ทางสาธารณสุขจำเป็นต้องเข้าไปป้องกันและเข้าควบคุม โรคบาดทะยักในประเทศไทยปัจจุบันหมดแล้ว แต่อาจจะกลับมาอีก เนื่องจากผู้พลพเป็นผู้นำเข้า มา โรคเท้าช้าง ก็พบในผู้ป่วยจากชายแดนที่เป็นผู้พลพ โดยเฉพาะชาวมอญ

การรักษาพยาบาลผู้ป่วย ในเบื้องต้น ได้รับการสงเคราะห์จากหน่วยงานการกุศล เช่น องค์กรเอ็มเอสเอฟ (Medicines Sans Frontieres : MSF) และบีบีซี (Burmese Border Consortium : BBC) หน่วยงานเหล่านี้ สามารถช่วยเหลือในด้านการพยาบาลขั้นต้นแก่ผู้ป่วย โดยนำเวชภัณฑ์มามอบให้ และส่งเจ้าหน้าที่มาช่วย บางครั้งหน่วยงานจะประสานงานกับฝ่ายสาธารณสุขของราชการไทย เพื่อนำผู้ป่วยเข้ามารับรักษาในสถานพยาบาลของรัฐ

โดยสรุปแล้ว ผู้พลพต้องประสบกับปัญหาด้านสุขภาพอนามัยอย่างรุนแรง เนื่องจากที่อยู่อาศัยกันอย่างแออัด ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ และยังไม่มีความรู้ในการป้องกันด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขของไทย และองค์กรการกุศล จึงต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลพ ตามบริเวณชายแดน

สรุป

การศึกษานโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1995 เป็นการศึกษาวิจัยและการดำเนินการของรัฐบาลไทย ที่พยายามสกัดกั้น และผลักดันชาวมอญ ซึ่งอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนในบริเวณชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย รวมทั้งผลและผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายและการดำเนินการดังกล่าว

การวิจัยนี้ใช้วิธีทางประวัติศาสตร์ โดยให้ความสำคัญต่อเอกสารชั้นต้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้ เอกสารชั้นต้นประเภทต่าง ๆ เช่น เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ ประกาศกระทรวงมหาดไทย คำนวณรายรับและแสดงการณของประธานพรคมอญใหม่ และรายงานประจำเดือนขององค์กรมอญ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ใช้ข้อมูลจากผู้รู้ชาวมอญ ในเขตค่ายผู้อพยพมอญชะลอคคะนี และหมู่บ้าน มอญอพยพต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้ ได้ข้อมูลชั้นต้นเพียงพอที่จะทำการศึกษา ส่วนความรู้พื้นฐานได้จากงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ รัตนมณี เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับพม่า พ.ศ. 2531 - 2533 และ สุภรณ์ โอเจริญ เรื่อง ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และบทความต่าง ๆ ที่ปรากฏในบรรณานุกรม ซึ่งสามารถพรรณนา วิเคราะห์ตามลำดับได้ดังนี้

การอพยพของชาวมอญตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา จึงทำให้ประเทศไทยมีฐานะเป็น ประเทศรองรับผู้อพยพจากประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อกำหนดนโยบายต่อผู้อพยพ ชาวมอญ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก เช่น การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ และการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมในประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลมีวัตถุประสงค์ เพื่อรักษาความมั่นคง และอำนาจอธิปไตย ของชาติ ตลอดจนบูรณภาพแห่งดินแดน จึงกำหนดให้ ชนกลุ่มน้อยและผู้อพยพชาวมอญ เป็นแนวสกัดกั้น การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ทางชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย เพราะขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ สงครามอย่างรุนแรงในอินโดจีน และแพร่ขยายเข้าสู่พม่า นอกจากนี้การหลั่งไหลเข้ามาของผู้อพยพ อินโดจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ผู้ประเทศไทย จึงทำให้รัฐบาลไทยต้องควบคุมปริมาณผู้อพยพ จาก ประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการประกาศห้ามคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย และปัจจัย

ภายในประเทศ ได้แก่ ความพยายามของรัฐบาลในการสร้างไว้ซึ่งเอกภาพทางเชื้อชาติ เนื่องจากการฟ่ายแพ้ของสหรัฐอเมริกาในสงครามอินโดจีน เมื่อปี ค.ศ. 1975 จึงต้องถอนตัวออกจากประเทศไทย ทำให้รัฐบาลไทยกังวลต่อความมั่นคงของประเทศ ในเวลาต่อมาเมื่อการคุกคามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ลดลง รัฐบาลไทยในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ได้หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยการเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน เปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับรัฐบาลกับพม่ามากขึ้น และนํานโยบายด้านเศรษฐกิจมาใช้กำหนดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพตามบริเวณชายแดน เพื่อสร้างเขตสันติภาพขึ้น รัฐบาลได้ส่งตัวแทนเข้าไปเป็นผู้ประสานงานกับผู้นำชนกลุ่มน้อยเพื่อเจรจายุติสงครามกับรัฐบาลพม่า นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ เพราะคนไทยเชื้อสายมอญจากพื้นที่ต่าง ๆ เช่น พระปะแดง สามเภา บ้านโป่ง โพธาราม มหาชัย และกรุงเทพมหานคร ยังมีความผูกพันทางเชื้อชาติกับผู้อพยพมอญจากพม่า นอกจากนี้ เป็นเหตุผลด้านมนุษยธรรมที่รัฐบาลไทยนํามาใช้ ตามสถานการณ์จะเอื้ออำนวย ก่อนที่จะหาวิธีผลักดันผู้อพยพออกจากนอกราชอาณาจักร บังคับดังกล่าวรัฐบาลใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลต่อผู้อพยพชาวมอญ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดน และสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

การศึกษานโยบาย และการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้คือ ระยะแรก การปล่อยให้ผู้อพยพพักพิงตามบริเวณชายแดน ระหว่างปี ค.ศ. 1952 - 1976 รัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลโดยกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพจากประเทศข้างเคียงในปี ค.ศ. - 1954 และกำหนดนโยบาย การปฏิบัติต่อผู้อพยพลี้ภัย เข้ามาในราชอาณาจักร ค.ศ. 1961 ขึ้นใช้กับคนต่างด้าวที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ในระยะที่สอง รัฐบาลมีนโยบายเข้าควบคุมและกำหนดสถานภาพผู้อพยพระหว่างปี ค.ศ. 1976 - 1988 เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอินโดจีน มีผู้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก รัฐบาลใช้มาตรการควบคุมปริมาณคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ด้วยการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ห้ามคนต่างด้าวสัญชาติพม่าเข้ามาในราชอาณาจักร เมื่อ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 กำหนดสถานภาพผู้เข้าเมืองก่อนประกาศฉบับนี้ "เป็นผู้ลี้ภัย" ให้เจ้าหน้าที่เข้าควบคุม ให้พักอาศัยอยู่ชั่วคราว ส่วนผู้เข้าเมืองหลังประกาศฉบับนี้ ถือว่าเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้เนรเทศออกนอกราชอาณาจักร และในระยะที่สาม รัฐบาลมีนโยบายเข้าควบคุมและผลักดันผู้อพยพออกนอกประเทศ ระหว่างปี ค.ศ. 1988 - 1995 ในระยะนี้ สภาพความมั่นคงแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดเรื่องความมั่นคงของ

ไทยต่อพม่า เมื่อ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1989 ได้กำหนดนโยบายให้สกัดกั้น และผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การเข้าควบคุมผู้อพยพชาวมอญที่บ้านเลาะโร และผลักดันให้ไปตั้งอยู่ที่ค่ายอพยพสะลือคคะนี ในเขตแดนพม่า และเมื่อผู้อพยพหนีจากสะลือคคะนี หลบภัยเข้าสู่เขตไทยในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1994 ทางราชการได้ผลักดันผู้อพยพเหล่านี้ออกไป

ระยะดังกล่าวนี้ รัฐบาลได้ปรับนโยบายเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญไปเป็นลำดับ รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายโดยอิสระ กำหนดขึ้นบนผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผลประโยชน์ของชาติมิได้ตั้งอยู่คงที่ด้านใดด้านหนึ่งเสมอ มักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น ยุคสมัยแรก รัฐบาลอาจจะให้ความสำคัญต่อประโยชน์ในด้านความมั่นคง เอกราช อธิปไตยของชาติมากที่สุด แต่บางยุคสมัย รัฐบาลอาจให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากขึ้น แม้ว่า การกำหนดนโยบายบนพื้นฐานของผลประโยชน์ มีข้อดีหลายประการ เช่น ทำให้เกิดความมั่นคงต่ออธิปไตยของประเทศ เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ มีกลุ่มนายทุนหลายกลุ่ม ได้เข้าไปหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามบริเวณชายแดน และพยายามยกระดับตัวเองเข้าไปสัมพันธ์กับกลุ่มนักการเมือง เพื่อมีส่วนผลักดันนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย ผลจากการกำหนดนโยบาย ทำให้การดำเนินการของรัฐบาลไทย ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขาดมาตรฐานสากลมาเป็นเกณฑ์กำหนดหลักประกันต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ดังนั้น การดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ จึงก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากรัฐบาลพม่า และจากผู้อพยพชาวมอญ หรืออาจจะเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่เสียผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจจะอธิบายได้ว่า พม่าเป็นศัตรูกับมอญ และชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ฉาน ฯลฯ แต่การดำเนินนโยบายมุ่งแต่หาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่งผลให้รัฐบาลไทยมีความขัดแย้งกับพม่า มอญ กะเหรี่ยง และฉาน ทั้งยังทำให้ภาพพจน์ของประเทศไทยมัวหมอง ดังนั้น นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพ ควรใช้มาตรฐานสากลมากำหนด คืออนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบคำถามต่าง ๆ ได้ชัดเจน

สิ่งที่รัฐบาลควรปรับปรุงการดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ ประการแรก คือ การกำหนดค่านิยมและค่านิยมที่ควรยึดถือ ที่ใช้กับผู้อพยพ เท่าที่ข้ออยู่มีความคลุมเครือไม่ชัดเจน เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพได้มีเพียงฝ่ายไทยเท่านั้น ยังมีองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอีกหลายหน่วยงาน จึงเกิดความสับสนในการตีความค่านิยม ในขั้นตอนการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจรวมไปถึงการกำหนดสถานภาพของผู้อพยพตามกฎหมาย หากรัฐบาลมีเหตุผลที่ไม่สามารถให้สถานภาพผู้ลี้ภัยต่อผู้อพยพได้ รัฐบาลควรพิจารณาจากนักผู้อพยพเข้าเมืองตามสาเหตุ เช่น

อพยพมาจากเหตุผลทางการเมือง ผู้อพยพเข้ามาเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือผู้อพยพเข้ามาด้วยสาเหตุอื่น ๆ ทั้งนี้จะก่อให้เกิดความสะดวกในการควบคุมดูแล และให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ก่อให้เกิดความชอบธรรมแก่รัฐบาลมากขึ้นจากสายตาของนานาชาติ

กรณีผู้ที่เข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีปัญหามากในเรื่องจำนวนและการควบคุมดูแล กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดอาชีพที่ผ่อนผันให้ทำงานได้ ตามประเภทงานที่ขาดแคลนแรงงาน ในบางพื้นที่ โดยทำทะเบียนประวัติของผู้หลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของประเทศ และสามารถควบคุมตรวจสอบได้ดียิ่งขึ้น

ในท้ายที่สุดแล้ว โลกใบนี้ก็ยังคงเป็นโลกของรัฐชาติ (nation-state) ที่พร้อมจะโยนคนแปลกหน้า ที่มีได้มีวัฒนธรรม ความคิดเดียวกับตนเอง ออกจากพรมแดนของตน ไม่ว่าบนบก ในน้ำ หรือบนอากาศ ดังคำกล่าวของ Isaiah Berlin ราชบัณฑิตอังกฤษ กล่าวไว้ว่า "ชาติและชาตินิยมเป็นคำสุดท้ายในการเมืองโลก"

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารชั้นต้น

- การต่างประเทศ, กระทรวง. เอกสารหมายเลข NC 1:5.30. รัฐบาลพม่าขอจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับพม่า. 2495 - 2497.
- _____. เอกสารหมายเลข NC 1:5.31. การหาหรือเรื่องยุ่งยากตามพรมแดนไทย-พม่า. 2495 - 2497.
- _____. เอกสารหมายเลข NC 1:5.33. การเคลื่อนไหวในท้องที่วิกตอเรียพอยต์ของพม่า. 2496.
- _____. เอกสารหมายเลข NC 1:5.34. ขอให้อำนวยความสะดวกในการส่งชาวพม่าลี้ภัย. 2496.
- _____. เอกสารหมายเลข 1:5.39. (แฟ้มที่ 2). เหตุการณ์ชายแดนพม่า (ด้านตะวันตก). 2497.
- _____. เอกสารหมายเลข 1:5.40. การประชุมพิจารณาปัญหาชายแดนกับคณะผู้แทนพม่า. 2497.
- ข่าวสารมอญ, สำนัก. แถลงการเรื่องการหยุดยิงระหว่างมอญ-พม่า กระทำเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2538 ที่เมืองหลวงรัฐมอญเมะละแม่ง. กรุงเทพฯ : 2538.
- _____. จดหมายเปิดผนึกของวุฒิสมาชิกสหรัฐอเมริกาส่งประธานาธิบดี. 4 ตุลาคม ค.ศ. 1994.
- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 65/2521. เรื่องการดำเนินการต่อผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า. ลงวันที่ 28 มีนาคม 2521.
- _____. ที่ 172/2524. เรื่องแต่งตั้งผู้อำนวยความสะดวกการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย-พม่า. ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2534.

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 175/2526. เรื่องแต่งตั้งผู้อำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทย-พม่า.

ลงวันที่ 29 กันยายน 2526.

ประกาศกระทรวงมหาดไทย. เรื่องการกำหนดคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 64 ตอนที่ 20 (แผนการชกจกจก) ลงวันที่ 29 เมษายน 2490.

_____. ที่ 9769/2497. เรื่องระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้อพยพประเทศ

ข้างเคียง. ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2497.

_____. ที่ 1487/2504. เรื่องนโยบายการปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นเข้ามาใน

ราชอาณาจักร. ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2504.

_____. เรื่องการกำหนดคนต่างด้าวเข้าเมืองประจำปี 2514. พระราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 87 ตอนที่ 21 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2514.

มหาดไทย, กระทรวง. หนังสือที่ มท. 0206/348 ลงวันที่ 2 เมษายน 2519. เรื่องการ

ปฏิบัติการต่อผู้พลัดถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทย. ผู้ว่าราชการชายแดนทุกจังหวัด.

โรเนียว.

พรรคคอมมิวนิสต์ (NMSP). คำปราศรัยของ นาย สเว จิน ประธานพรรคคอมมิวนิสต์, กล่าวใน

วันประชุมระหว่างคณะกรรมการกลาง กลางพรรคกับตัวแทนสภาพื้นพระเบียบกฎหมาย

แห่งรัฐ (SLORC) ที่กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า (The New Mon State Party

Central Headquarters). 30 กันยายน 2538.

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, กรม. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลสมัยประชาธิปไตย 2475 - 2512.

พระนคร : ม.ป.ป.

สนธิสัญญาและกฎหมาย, กรม กระทรวงการต่างประเทศ. คำจำกัดความของคำว่าผู้ลี้ภัย.

กรุงเทพฯ : 2519. (โรเนียว).

เอเชียศึกษา, ศูนย์. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องสถานภาพและทิศทางของพม่าศึกษา.

ระหว่างวันที่ 6 - 7 ธันวาคม 2537 ณ โรงแรมลิทเติลดิก เชียงราย.

บันทึกการสัมภาษณ์

บุญธง พึ่งศูนย์, ร.ท. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วังสะ ปาละ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชายแดนไทยบริเวณ
ค่ายผู้อพยพสะลือคคะนี อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม
ค.ศ. 1994.

พระวังสะ ปาละ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ค่ายผู้อพยพ
สะลือคคะนี เขตแดนพม่า เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1994.

นาย ออง งวย บุญการี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่วัดวังแก้วเวการาม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม
ค.ศ. 1996.

นาย แต้ะ มอง หงสา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านวังกะผิงมอญ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1996.

นาย มิต หงสา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประเสริฐ ทองประสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านน้ำเก็ก
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1996.

นุสรุ สวัสดิ์สว่าง. วิทยุผู้จัดการ : สายตรงจากอินโดจีน. สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. วันที่
6 ตุลาคม 1944 เวลา 16.00 - 17.00 น.

เอกสารรับรอง

วิทยานิพนธ์

ธรรมรัตน์ รัตนมณี. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ระหว่างปี พ.ศ. 2531 -
2533. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2536. อัดสำเนา.

ยุทธนา แยมพันธุ์, พลตรี. ปัญหาชนกลุ่มน้อยชายแดนไทย-พม่า กับความมั่นคงของชาติ.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2536.

สุภรณ์ โจเจริญ. ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทย ตั้งแต่สมัย
อยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ประวัติศาสตร์)
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

เอกสารทางวิชาการ

กวี คัมภีรญาณ, พลตรี. การเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณพรมแดนไทย-พม่า. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2531.

กองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์มติชน. พม่าผ่าเมือง : สังคมนิยมล้นยอด เจตีย์ชเวตาทอง.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2531.

ขจัตถ์ บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
2526.

จอห์น เอฟ เคดี้. ไทย พม่า ลาวและกัมพูชา. แปลโดย ภรณี กาญจนนิษฐิติ และชินจิต
อาภาไพพรรณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เศส, 2520.

จำลอง ทองดี. แผ่นดินประเทศมอญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมพันธ์, 2529.

จวน เครือวิธยาจารย์. วิถีชีวิตคนมอญ : แปลเป็นภาษาไทยจากคัมภีร์ใบลานภาษามอญ
โบราณ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2537.

โรชินี เฟื่องเกษม. สงครามและสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การวิเคราะห์โดยใช้
แนวความคิดและทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ. เอกสารหมายเลข 47. ศูนย์วิจัย
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

เห็นชิน กัตตโรส, ดาไลลามะ. อิสรภาพในการสืบทอด. แปลโดย จักรสุมาลย์ กบิลย์สิงห์-
ชัยเสน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาสน์, 2538.

ดำรง ราชานุภาพ, สมเด็จพระ กรมพระยา. ไทยรบพม่า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา,
2520.

_____. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 เล่ม 1. พระนคร : ชุรสภา,
2505.

_____. "ประวัติต้นราชสกุลคชเสนี," ลำดับสกุลคชเสนีและเล่ห์วิสุทธิ์. (พิมพ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพ นายมงคล คชเสนี), 2509.

ดี.อี.จี. ฮอลล์. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

นรนิติ เศรษฐบุตร. ทหารกับสังคมมณฑล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ทองไต่. เสียงเพรียกจากคนมอญ. ม.ป.ท., 2534.

ธีรภัทร เสรีรังสรรค์. การเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

ประทีป สุนทรราช. ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่ากับความมั่นคงของชาติ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

2527.

พัชรีย์ ลิ้มรักษา. นโยบายของไทยต่อผู้อพยพชาวกัมพูชา : สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

พิสนธิ์ ปลัดสิงห์. คนมอญ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการ, 2530.

ยูริกา ต้นสงวน. การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยในสหภาพพม่า. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

เสถียร พันธรั้งยี. ราชบัลลังก์พม่า. พระนคร : แพร่พิทยา, 2508.

เสถียร วิชัยลักษณ์, ร.ต.ท. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522. กรุงเทพฯ :

นิติเวช, 2537.

ศิลปากร, กรม. มอญที่เกี่ยวกับไทย. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระรามัญมุนี

(สมัย กมรล) ณ เมรุวัดบ่อนวิเชียรโชติการาม สมุทรสาคร, 2538.

อนันต์ พวงงาม, พ.ต.ท. พระราชบัญญัติการเนรเทศ 2499 และพระราชบัญญัติการแก้ไข

เพิ่มเติม พ.ศ. 2507. ธนบุรี : ม.ป.ท., ม.ป.ป.

วารสารและหนังสือพิมพ์

ชัชกรินทร์ ไชยวัฒน์. "ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์," อาทิตย์. 17:901 (44); 16 - 22

กันยายน 2536.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. "แนวความคิดสังคมนิยมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า," เอเชียปริทัศน์.

2(4) : 47 - 63 ; กรกฎาคม - กันยายน 2524.

ชุมพร สังขปริชา. "ความมั่นคงแห่งชาติ : แนวคิดเบื้องต้นในการมองปัญหาและในการวิเคราะห์นโยบาย," วารสารธรรมศาสตร์. 8(4) : 26 - 63 ; เมษายน - มิถุนายน 2522.

นางเยาว์ จิตตะบุตร. "ปัญหาการถือสิทธิที่ดินของคนต่างด้าวในไทย," อักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. 12(2) : 5 - 35 ; 2535.

พจน์ พงศ์สุวรรณ. "ความมั่นคงแห่งชาติ," เอเชียปริทัศน์. 4(2) : 9 - 41 ; เมษายน - มิถุนายน 2536.

พัฒน์ อัดนิบุตร, พล.อ. "บทบาททหารกับทางสายใหม่ของประเทศไทย," ข่าวพิเศษ. (11) : 14 - 18 ; 7 - 18 มิถุนายน 2532.

พิสิทธิ์ ปลัดสิงห์. "ความแตกต่าง ของหน้าที่ศูนย์มณิลอย กับมอญชะลือกคคะนี," สำนักงานข่าวสารมอญ. 25. 27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2538.

"รายงานภาคสนามหน้า : ไพรชนคร กำลังของน้ำตา," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 3(45) : 17 ; 21 - 27 เมษายน 2534.

สุรชาติ บำรุงสุข. "การฝึกและอบรมทหารระหว่างประเทศ : เครื่องมือของนโยบายการเมือง-การทหาร," วารสารธรรมศาสตร์. 4(2) ; 2 มิถุนายน 2528.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. "เศรษฐกิจของเมียนมาร์," กรุงเทพธุรกิจรายวัน. 4 ; 4 เมษายน 2537.

สมบูรณ์ ศุกศิลป์. "นโยบายคุ้มครองป่าไม้สัก," วารสารธรรมศาสตร์. 5(1) : 70 - 92 ; มิถุนายน - กันยายน 2518.

สัมพันธ์ไทย-เมียนมาร์. "ก้าวแรกของสุวรรณภูมิ," หลักไทย. 8 : 24 - 27 ; 3 - 9 กรกฎาคม 2532.

"สัมภาษณ์ พลโททนฤตล เดชประติยุทธ์," มติชนรายวัน. 3 ; 6 กุมภาพันธ์ 2531.

"สัมภาษณ์ ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์," มติชนรายวัน. 3 ; 14 ธันวาคม 2531.

"สัมภาษณ์ สเว จิน ประธานพรรคมอญใหม่ และรองประธานรัฐบาลทางเลือก," ข่าวพิเศษ. 11, 27 ; 7 - 18 มิถุนายน 2532.

"โรสภณีหน้า," ดอกเบี๋ยการเมืองรายสัปดาห์. 3(153) : 20 - 22 ; 24 - 30 เมษายน 2537.

อรนุชา หุตะสิงห์. "มอญ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 18 ; 8 พฤษภาคม 2537.

ภาษาต่างประเทศ

Primary Sources

Central Committee, New Mon State Party. Statement On Ceasefire between the State Law and Order Restoration Council (SLORC) and the New Mon State Party (NMSP). 13 July, 1995.

Committee for Publicity of people's struggle in Monland. Newsletter. Vol.2. No.3. October, 1994.

_____. Newsletter. Vol.3. January, 1994.

Fred Mc Chee, Editor. Facts on File, Year book. New York : 19 NY.

Mon National Relief Committee. Mon Refugees Hunger for Protection in 1994. 1995.

_____. Monthly Report October 1994.

_____. Monthly Report January 1995.

_____. Monthly Report February 1995.

Overseas Mon Young Monk Union. International Human Right Day - December 10th, 1994. Statement from OMYMU.

_____. Mon the forgotten Refugees. 1994.

Report on Forced Labour in the Mon State and Tenassarim Division in Burma. 1994.

Thailand Foreign Affairs. Newsletter. Bangkok.

Secondary Sources

Ba Maw. Breakthrough in Burma Memories of Revolution, 1939 - 1946.

London : Yale University Press, 1968.

Bertil, Lentner. Burma in Revolt Opium and Insurgency since 1948.

Bangkok : White Lotus, 1994.

D.E.G, HALL. Burma. London : Hutchison, 1960.

Encyclopedia of Social Science. the Macmillen Company; Volume

Thirteen; Twelfth Printing. 1957.

Frank, Trager N. Burma from Kingdom to Republic. London : The Mall

Press, 1966.

Furnival, John Sydenham. The Governance of Modern Burma. New York :

Institute of Pacific Relation, 1958.

Htin Aung Moun. History of Burma. North Carolina : Columbia

University, 1967.

R. Halliday. "Immigration of the Mons into Siam," JSS. (50th anniversary commemoration publication, Vol.1) p.73.

Smith, Martin. Burma : Insurgency and the Politics of Ethnicity.

London : Zed Books, 1991.

Articles

Bertil, Lintner. "Season of Fear : Rebel groups brace for imminent army offensive," Far Eastern Economic Review. 19 - 20 ; 27 December 1990.

Hamish Mald. "Selling out old Friends : Thai Army aids campaign against insurgents," Far Eastern Economic Review. 21 - 22 ; 22 February 1990.

Pisal Sricharatchanya. "The Golden Land : Ambitious Thinking behind Indochina-Burma Links," Far Eastern Economic Review. 11 - 12 ; 23 September 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คํานิยามทั่วไปเกี่ยวกับผู้อพยพ

คำนิยามทั่วไปเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่น

1. ผู้ลี้ภัย (refugees)

คำว่า ผู้ลี้ภัย ภาษาอังกฤษใช้ "Refugees" หมายถึงบุคคลใดก็ตาม ที่จำเป็นต้องหลบหนีออกนอกประเทศอันเป็นถิ่นที่อยู่ของตน เพื่อลี้ภัยไปประเทศอื่น โดยอาจมี เหตุสองประการ ประการแรก มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือ เกิดโรคระบาดอย่างร้ายแรง ประการที่สอง มีสาเหตุเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ถูกคุกคามชีวิต ร่างกายหรือเสรีภาพ ด้วยเหตุผลด้านเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา หรือ ความคิดเห็นทางการเมือง เกิดสงครามระหว่างประเทศหรือเกิดสงครามกลางเมือง เป็นต้น¹

Encyclopedia of the Social Sciences ได้ให้คำนิยามของ Refugees ไว้ว่า ได้แก่บุคคลผู้อยู่ภายใต้การกดขี่ของอำนาจซึ่งถูกบังคับ ให้ละทิ้งบ้านเรือนของตน แล้วไปพึ่งพาความเอื้ออารีของผู้อื่น²

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Convention relating to the status of Refugees of 1951) ได้ให้ความหมายของผู้ลี้ภัย (Refugees) ไว้ว่า เป็นบุคคลที่

1. ได้รับการพิจารณาว่า เป็นผู้ลี้ภัยภายใต้ข้อตกลง ลงวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 1926 และลงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1928 หรือภายใต้อนุสัญญา ลงวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1933 และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1938 กับพิธีสาร ลงวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 1939 หรือธรรมเนียมองค์การผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ

¹กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. คำจำกัดความของคำว่า "ผู้ลี้ภัย". หน้า 1. (จรเนียว).

²Encyclopedia of the Social Sciences. (the Mac millen Company, Volume Thirteen, Twelfth Printing 1957). p.200.

2. ผู้ลี้ภัยตั้งถิ่นฐานอยู่นอกเหนืออาณาเขตรัฐสัญชาติของคน อันเป็นผลมาจาก เหตุการณ์ก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1951 และความหวาดกลัว อันเป็นเหตุกล่าวอ้างได้ว่า จะได้รับการประหัตประหาร ด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ เป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่าทางสังคมหรือ ทางความคิดทางการเมือง ขณะที่บุคคลดังกล่าวนี้ ไม่สมควรจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐของสัญชาติ เนื่องจากความหวาดกลัวดังกล่าว หรือบุคคลไร้สัญชาติอยู่นอก อาณาเขตรัฐที่ตนอยู่ประจำด้วยเหตุผลดังกล่าว เนื่องจากความหวาดกลัว ไม่ประสงค์จะ กลับไปอาศัยอยู่ในถิ่นฐานของตนอีก

โดยสรุปแล้ว ผู้ลี้ภัย หมายถึงบุคคลใดก็ตาม ที่ไม่อาจจะอยู่ในประเทศของ ตนเองได้ เนื่องจากความหวาดกลัวที่จะต้องถูกประหัตประหาร ด้วยสาเหตุทาง เชื้อชาติ ศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง เช่น ความหวาดกลัวที่สมเหตุสมผลว่าจะถูกตามล่า ingsหลบหนีออกนอกประเทศ

2. ผู้พลพ (Displaced Persons)

กระทรวงมหาดไทยได้ให้นิยาม "ผู้พลพ" (displaced persons) ไว้ว่า "เป็นผู้พลพหลบภัย เนื่องมาจากการจลาจล การรบ หรือการสงคราม และเข้ามา ในราชอาณาจักร โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง " และได้แบ่งผู้พลพเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ที่รัฐบาลผู้พลพได้ติดต่อขออนุญาตให้เข้าประเทศเป็นทางการล่วงหน้า และ ผู้พลพที่เข้ามาโดยพลการ

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR) ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการ ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแล้ว ยังมีหน้าที่ครอบคลุมถึงผู้พลพด้วย ได้กำหนดนิยาม ผู้พลพว่า เป็นบุคคล ที่ต้องอพยพจากประเทศที่ตนมีสัญชาติ หรือถิ่นที่อาศัยถาวร ด้วยสาเหตุอย่างอื่น นอกเหนือจาก ความหวาดกลัว จากการถูกประหัตประหาร ตามความหมายของ ผู้ลี้ภัย เช่น สาเหตุของ สงคราม น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภาวะแห้งแล้ง โรคระบาด เหตุการณ์ใด ๆ ที่กระทบ

¹หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.4678/2497. เรื่องระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติต่อ ผู้พลพจากประเทศข้างเคียง. ลงวันที่ 8 เมษายน 2497.

กระเทือนต่อความสงบสุขของประชาชน การรุกราน หรือการเข้าครอบครองจากภายนอก หรือการครอบงำจากต่างประเทศ¹

3. ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (Illegal Immigrants)

ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตามความหมายที่กระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ห้ามต่างด้าวสัญชาติพม่าเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 นั้น บุคคลที่เข้าเมืองก่อนวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 ถือว่าเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ส่วนผู้ที่เข้ามาหลัง วันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไว้ว่า ได้แก่ ผู้ใดที่ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนการ เดินทาง หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจตรา ผู้เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่มีปัจจัยในการยังชีพ ผู้ที่ไม่ได้ปลูกฝังป้องกันไข้ทรพิษ ผู้ที่เป็นภัยต่อสังคม หรือก่อความสงบสุข หรือความมั่นคงของ ราชอาณาจักร²

กล่าวโดยสรุปแล้วเนื่องจากไทยมิได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 แต่มิได้หมายความว่า ไทยสามารถดำเนินนโยบาย และปฏิบัติการเกี่ยวกับผู้อพยพได้โดยอิสระ โดยไม่คำนึงถึงหลักการระหว่างประเทศ เช่น การห้ามผลักดันบุคคลที่ขอที่หลบภัย (non-refoulement principle) การกำหนดนโยบายของไทยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และหลักมนุษยธรรม ดังนั้น ชาวมอญอพยพจึงมีสถานภาพตามกฎหมาย 2 สถานะคือ ผู้อพยพเข้ามาก่อนประกาศกระทรวงมหาดไทย 9 มีนาคม ค.ศ. 1976 มีฐานะเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า อยู่ในการควบคุมดูแล และให้พักอาศัยใน เขตแดนไทยเป็นการชั่วคราว ส่วนผู้ที่เข้ามาหลังประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับดังกล่าว ถือว่า เป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้ผลักดันออกนอกราชอาณาจักร

¹ เอกสารคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ที่ E/1982/29 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1982. รายงานของ UNHCR. P.24.

² เสถียร วิรัชลักษณ์. รวบรวม. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522. 2537.

เอกสารแนบ ๙.

Letter to Mr. Ruprecht von Arnim Representative UNHCR --

To

Mr. Ruprecht von Arnim
Representative
United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
Bangkok.

From

Chairman
Mon National Relief Committee
Sangkhlaburi
Kanchanaburi Province

Date: 5th August, 1994

SUBJECT: Suggestion for the real protection of Mon refugees

Dear Sir,

First of all we would like to mention why Mon refugees have tried to take refuge in Mon refugees camp on the Thai-Burma border. Almost all of Mon refugees who fled into Mon refugee camps were from rural areas of inside Burma. Because of human rights violations of the SLORC troops - arbitrary arrests, killings, torture, rape, forced location, forced labour, looting, extortion and etc. which are always committed in everyday, they unavoidably have to take refuge in Thai soil. Fear of the persecution by Burmese troops made them decide to take refuge along the Thai-Burma border where the Burmese troops cannot reach.

The protracted civil war in Burma is still going on between the SLORC and ethnic armed resistance groups. Along with civil war, the human violations in Mon State like conscripting railway construction and other kinds of human rights violations still committed which have increased the influx of refugees. At present, it is impossible for them to go back their home territory. At the same time, they are refused to take refuge in Thai side of the border. Meanwhile, we need to find the better protection of them.

On behalf of the 6,000 Mon refugees from Halockhani Camp who fled into Thailand and have taken refuge after the SLORC troops attacked on July 21, we want to highlight the crisis of the current situation and suggest for the real protection of them. For the safety of these refugees, we would like to propose the needed or conducive conditions for repatriation of them to their former Halockhani Camp.

It is very clear that they always believe the Thai authorities will not push them into dangerous conditions and give them a suitable place for the protection of their safety. The successive Mon refugee camps named Day Bung, Krong Kung, Panang Htaw and Baleh Hanook were relocated to Loh Loe, as they believed Thai authorities arranged better protection for them until they were repatriated Halockhani Camp of Burma side of the border. After the Burmese troops broke the promise, not to make any trouble to Mon refugees, on July 21, it was very hard for Mon refugees who are too afraid to return back to Burma side as they believe that there would be no longer safety and appealed the Thai authorities to resettle them in Thai soil again.

But the local Thai authorities have not allowed the refugees to relocate them in Thailand, and block the transportation road to the camp and cut off them to the outside world. After that, the Mon refugees have faced shortage of food and other supplies, and health conditions are precarious with increasing cases of malaria, respiratory diseases and vitamin deficiencies.

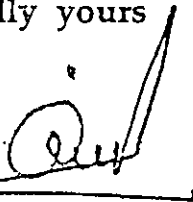
On 25th August, the MNRC negotiated with some commanders of Ninth Division of Thai Army in Kachanaburi and they asked MNRC to persuade the Mon refugees for voluntarily repatriation to their former camp. On 29th August, Thai authorities allowed the Committee to go into the camp and to explain the refugees about the discussions between the commanders of Ninth Division and MNRC. But the Mon refugees refused to voluntarily return back. On 30th August, MNRC discussed with camp leaders again to find the best ways for real protection of them, after they returned back to their former Halockhani Camp. In the meeting, we adopted the following five points and informed the Ninth Division Army through the Thai Border Patrol Police, later the Army rejected the proposed points.

On 31st August, under the commands of Ninth Division, the Army closed the rice store in the camp and has given pressures on Mon refugees. The Army has arranged to cut off the rice distribution to the refugees who refused to return back to the former camp. And, the MNRC can not made any guarantee for safety of refugees who return back to former Halockhani camp after they have no longer tolerance for hunger. Therefore, we urgently need the help of UNHCR to recognise us as refugees status adopted by UN convention and propose to protect and monitor the Mon refugees as other refugees over the world. Certainly, we firmly believe that for the real protection of Mon refugees, we need the guarantees for their safety and suggest the UNHCR to appeal the Thai Government and Thai Army as the points mentioned below:

- (1) To lift the blockade and not to use force or pressure on the Mon refugees as MNRC is ready to negotiate the process of repatriation of Mon refugees with Thai authorities.
- (2) To take responsibility for guarantees or signing an agreement of government level from the Burmese Government which assures that there will not be any troubles to the Mon refugees in the future
- (3) To allow international aid agencies and make agreement in providing the assistances after they returned to the former camp, until the situation permits them to go back home safely.
- (4) To relocate the Mon refugees from Kwan Saya (Baleh Donephai), one section of Halockhani Camp, who were homeless when the Burmese attacked them and burnt down their houses, in a safe place.
- (5) Allow the International Communities or UNHCR to open office in the camp and to monitor the situation there after the refugees have returned back to their former Halockhani Camp.

Thank you very much for your time.

Faithfully yours

(Yan, Wongsapala)

Chairman,

Mon National Relief Committee

ภาคผนวก ก.

Statement On Ceasefire Between SLORC And NMSP.

မော်ဒုလ်ဇ်မန်တို

(ဌာနီဂအုပ်ဗဟို)

THE NEW MON STATE PARTY

GENERAL HEADQUARTERS

STATEMENT ON CEASEFIRE

BETWEEN THE STATE LAW AND ORDER RESTORATION COUNCIL (SLORC) AND THE NEW MON STATE PARTY (NMSP)

It is almost half a century that Mon resistance movement has gone through for freedom enjoying full right of self-determination. In so doing, Mons prefer to solve their desired aspirations by peaceful means. But successive governments' denial and oppressive actions left them with no other alternative than to take up arms which has lasted more than 47 years. Though the armed resistance had borne some fruits in their favours, painful sacrifices in lives and property had also been paid by them.

The trend of the world events in the past few years have changed and gathered momentum in such a way that political problems are solved by peaceful negotiation rather than by arm conflict. The New Mon State Party (NMSP) also believes that political problems could successfully be solved by political means through dialogues.

Deep contemplation by the Mon leadership of the current situation was made after initiative for ceasefire was called for by the State Law and Order Restoration Council (SLORC). With a view to unify the Mon populace and to further develop the fruits of armed resistance, acceptance of dialogue with representatives of the SLORC was made.

After negotiating for four times an amicable agreement was reached resulting in ceasefire ceremony on 29 June, 1995.

This truce is just merely a military ceasefire.

An arduous task to find satisfactory political solution is still in abeyance. During period of this ceasefire, the NMSP armed forces will retain their arms while carrying on its miscellaneous tasks as situation permits. On the other hand, work beneficial to the party as well as to general public would be carried out widely in consultation with the SLORC. For development of Mon areas, in some cases, joint-ventures between the party and the SLORC would be practised, while in the other case, it would be done between the party and the private sector. Endeavours would be made as much as feasible to boost up Mon national movement.

Thus, after abandoning the method of violent struggle, the method of peaceful negotiation will be followed for our national movement. The NMSP will carry on with the trend of current political tidal waves of changes. With full endurance and without surrendering our arms, we will solidify the unity of the Mons and hereby declare to struggle with determination together with the peoples of other ethnic nationalities for restoration of peace, democracy and human rights in the country, in accordance with the programme laid down for Mon freedom.

Date: 13 July, 1995

Central Committee
New Mon State Party

ภาคผนวก ง.

คำปราชัยของนายเสว จิน ประธานพรรคอนุใหม่

กล่าวในวันประชุมคณะกรรมการพรรคอนุใหม่

กับตัวแทนสภาพื้นทุระเปียบกฎหมายแห่งรัฐ (สสอค) ที่กรุงย่างกุ้งพม่า

THE NEW MON STATE PARTY

GENERAL HEADQUARTERS

คำปราศรัยของนายสเวจิน ประธานพรรคมอญใหม่ กล่าวในวันประชุมระหว่าง

คณะกรรมการพรรคมอญใหม่ กับ ตัวแทนสภาฟื้นฟูฐานะเบียบแห่งรัฐ (สล็อก)

ที่กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า

ท่านเลขาฯ นายพลจันฮุ่น และคณะกรรมการสภาฟื้นฟูฐานะเบียบแห่งรัฐ ท่านรัฐมนตรีและ
ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ก่อนอื่นผมขอขอบคุณที่ท่านทั้งหลายได้ให้โอกาสมาพบปะและประชุมร่วมกัน
เพื่อความสุขและความมั่นคงของประเทศอย่างถาวร เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริงและ
การคืนดีปรานีประนอมของคนในชาติ

ผมมีความยินดีที่เกิดการพบปะกันในครั้งนี้และขอขอบคุณอีกครั้งที่คณะกรรมการได้จัดการ
ทุกสิ่งทุกอย่างให้ เป็นเวลาหลายศตวรรษนับตั้งแต่สมัย สุวรรณภูมิ สมัยพุกามจวบจนถึงทุกวันนี้ เรา
มอญพม่ารักษาและปกป้องแผ่นดินไว้กว่า 2000 ปีที่ผ่านมา มอญได้รับมรดกทางพระพุทธศาสนา
ขนานแท้ก่อนเพื่อนบ้านจากมัจฉิมประเทศและได้เผยแพร่ไปทั่ว เราอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาภายใต้
ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจนถึงทุกวันนี้

ระยะหลังต่อมา เช่นสมัยหงสาวดี, อังวะและโงนบองนั้น พระมหากษัตริย์ของมอญและพม่า
มีความสามัคคีกันน้อยลง จึงในปี ค.ศ. 1885 แผ่นดินของเราต้องตกไปอยู่ภายใต้นักล่าอาณานิคม
แต่ด้วยจิตใจที่ไม่ยอมเป็นทาส ด้วยความพยายามที่น้องทั้งหลายได้ต่อสู้กับนักล่าอาณานิคมหลายครั้ง
ด้วยกันในบรรดาผู้นำมอญที่มีชื่อเสียง เช่นท่านเศรษฐีใหญ่ นายฮ็อก ผู้ที่ทำธุรกิจแข่งขันกับบริษัทของ
อังกฤษในเรื่องการบริการขนส่งทางน้ำ เมื่อรวบรวมท่านได้สร้างวัดวาอารามมากมายและเป็นมรดก
ในทางประวัติศาสตร์ตราบนานทุกวันนี้

พม่า ประธานาธิบดี อุซิดาไลน์ ก็เช่นกัน โรงกลั่นน้ำมัน สีละวา ของท่านเป็นคู่แข่งกับบริษัท
น้ำมันของรัฐบาลอังกฤษที่โรฮิมาตลอด ตัวท่านมีชื่อเสียงขึ้นมาในนาม วน ลานู อุซิดาไลน์ ช่วงก่อน
เกิดสงครามโลกนั้น ท่านทำหน้าที่เป็นประธานสภาคนแรก และต่อมานายทหารมอญหัวกะทิ 30 คน
ร่วมสนับสนุนโดยชาวมอญนับพันทำการต่อต้านนักล่าอาณานิคมและร่วมต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเอกราช

ในปี ค.ศ. 1948 ประเทศของเราได้เอกราช ประชาชาติอื่น ๆ ก็ได้รับสิทธิของชนชาติ
กันทั่วหน้า แต่สำหรับชาตินมอญกลับไม่ได้รับอะไรเลย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชนชาตินมอญจึงต้องเข้าสู่
การสู้รบอย่างที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้

จวบจนถึงวันนี้ความขัดแย้งระหว่างพี่น้องในแผ่นดินที่มีมาเกือบ 50 ปี ความโหดร้ายของสงครามทำให้ฝ่ายมอญต้องสูญเสียผู้รักชาติเช่นเดียวกับทางพม่าก็ต้องสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อมิใช่น้อย ดังนั้นเมื่อประชาชนทั้งมวลซึ่งจมอยู่ภายใต้คลื่นของสงคราม คนทั้งประเทศก็ยากจนล้าหลังตามไปด้วย เพราะฉะนั้นประชาชนทั้งประเทศจึงเรียกร้องให้ยุติสงครามอย่างจริงจัง พร้อมกับสร้างความสงบสุขให้ได้

ความโหดร้ายของสงครามนั้นไม่ควรจะให้ลูกหลานของเราในอนาคตได้รับรู้ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนและเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้ นั่นเราต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตัว ความคิดเห็นส่วนตัวหรือของกลุ่มบุคคลนั้นย่อมมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม ความคิดเห็นของประชาชนต้องยึดถือเป็นหลัก การแตกต่างทางความคิดที่เป็นปัญหาทางการเมืองแทนที่จะแก้กันด้วยกำลังอาวุธ ก็ไม่มีฝ่ายใดได้เปรียบฝ่ายใดเสียเปรียบ โลกภายนอกก็เรียกร้องให้มีการเจรจากันบนโต๊ะแห่งสันติภาพ ดังนั้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ที่ผ่านมา พรรคมอญพบกับสภาฟื้นฟูคุณธรรมะแห่งรัฐ จึงได้ทำการเจรจากันตกลงเรื่องการหยุดยิงสำเร็จแล้ว

ความสูญเสียของทั้งสองฝ่ายซึ่งเกิดจากการขัดแย้งนั้นได้ลบหายไป ความอาฆาตมาดร้ายที่เคยมีอยู่ก็ต้องละทิ้งดังคำพูดที่ว่า ตัดเกลียดให้สั้นต่อรักให้ยาวถือเป็นพี่น้องกัน จากพื้นฐานความรักความสนิทสนมแล้ว เราจะได้ร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้นได้

ทุกวันนี้บนอารยะประเทศทั้งหลายเขาลดละการเอาชนะทางทหารเท่าที่จะทำได้ จากนั้นก็ดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เราทั้งหลายต้องร่วมกันพัฒนาประเทศด้วยระบบการค้าเสรีให้เจริญก้าวหน้าเยี่ยงนานาประเทศ เพราะการค้าเสรีเท่านั้นที่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนได้

ในแผ่นดินของเรานั้นประกอบไปด้วยคนชนชาติพื้นเมืองหลายชนชาติ ดังนั้นความสามัคคีปรองดองกันภายในแผ่นดินนั้นถือเป็นเรื่องหลัก เราต้องสร้างประเทศของเราจากพื้นฐานความเสมอภาค อันที่พี่น้อง ละทิ้งเรื่องทิฐิมานะ ที่ถือว่าตนเป็นใหญ่เขาเป็นเล็ก เหมือนคำพังเพยว่า

นกใหญ่เคารพนกน้อย นกน้อยก็ต้องเคารพนกใหญ่ เอาความเมตตาเข้าไปไม่แตก รางไม่เสีย เราก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผมขอยกตัวอย่างที่ผมได้พบประสบมาสักเรื่องหนึ่งคือ เมื่อปี ค.ศ. 1991 ผมได้ไปร่วมประชุมสมาคมพัฒนาจิตใจ (MORAL RE-ARMAMENT ASSOCIATION) ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั้นประกอบขึ้นด้วยจังหวัด 20 จังหวัดในประเทศนั้น ภาษาที่ใช้เป็นทางการมี 4 ภาษา คือ เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี และภาษาพื้นเมืองที่มีภาษาลาตินปะปนอยู่ ในการประชุมครั้งนั้น มีศาสตราจารย์ชาวสวิสท่านหนึ่งกล่าวว่า ประเทศของเราเป็นประเทศเล็ก ๆ ประเทศหนึ่ง ภาษาที่ใช้เป็นทางการมีถึง 4 ภาษา จึงเกิดคำถามขึ้นว่าไม่มากไปหรือ ภาษาพื้นเมืองที่มีภาษาลาติน

ปะปนอยู่นั้น คนใช้กันน้อยมากแต่ทางรัฐบาลสวิสเขาส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้จึงไม่สูญหายไป

ประเทศของเราขณะนี้ควรมีการอนุรักษ์ภาษา แบบประเทศสวิสเซอร์แลนด์บ้าง ไม่ว่าจะเป็น ถอดแบบออกมาทั้งต้นหรือไม้ก็ตาม สิ่งสำคัญควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับภูมิประเทศของเรา สิทธิ ของชนชาติพื้นเมืองที่มีชาติกำเนิด เช่น ภาษา หนังสือ วัฒนธรรมประเพณีนั้นควรที่จะฟื้นฟูส่งเสริม ตามแบบประเทศที่เขาพัฒนาแล้ว

ผมเห็นว่าชนชาติมอญของเรานั้น มีภาษา หนังสือ วัฒนธรรมประเพณีอยู่อย่างมั่นคง แต่ที่ มอญล้าหลังอยู่อย่างนี้ ก็เพราะว่ามอญไม่มีโอกาสได้อนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ ทุกสมัยของรัฐบาลพม่า มอญไม่เคยได้รับสิทธิอันชอบธรรม เมื่อปี ค.ศ. 1974 ได้มีรัฐมอญเกิดขึ้น ชนชาติมอญก็ถูกยอมรับขึ้นมาบ้าง ขณะนี้ก็เช่นกัน สิ่งที่รัฐบาลที่แล้ว ๆ มาทำไม่สำเร็จ เช่นการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้งภายใน การ หยุดยิงซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ทางสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ดำเนินการให้ ความสงบสุขที่ แท้จริงนั้นไม่ใช่ว่าหน้าที่ของพรรคคอมมิวนิสต์ฝ่ายเดียว ยังมีกลุ่มติดอาวุธอื่น พรรคการเมืองอื่น และ รวมทั้งประชาชนทั้งหลายรอคอยรับอยู่ด้วยความปิติยินดี

ความสามัคคีภายในของชนชาตินั้นเป็นเรื่องหลักของความมั่นคงและอธิปไตยของประเทศ จากนั้นก็จะก้าวขึ้นไปทำการพัฒนาความสุข และการเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี การพัฒนาท้องถิ่น ความขัดแย้งทางอาวุธทุก ๆ ด้านด้อยต่ำลง ในการพัฒนาประเทศนั้น คนอื่นเขาก้าวเพียงหนึ่ง เราจะต้องเดินถึงสิบก้าวจึงจะทันเขา และจะต้องใช้ความพยายามและความสามารถทั้งหมดที่มีอยู่

ผมในนามของชาวมอญและพรรคคอมมิวนิสต์ มาเจรจากับผู้นำสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในครั้งนี้ มีความเชื่อมั่นมากเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และเพื่อไม่ให้เกิดข้อสงสัย ทางพรรค มอญใหม่ก็จะใช้ความพยายามและสนับสนุนให้มีการเจรจายุติการหยุดยิงการสู้รบกับกลุ่มติดอาวุธที่เหลืออยู่ เพื่ออนาคตของประเทศ เราต้องเจรจากันอย่างเปิดเผย ผมเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าทั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และพรรคการเมืองทั้งหมดจะร่วมกันเจรจาคำตอบและจะต้องได้ แนวทางของอนาคตของประเทศแน่นอน

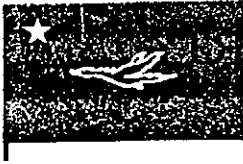
สุดท้ายนี้ผมขอเรียนว่าเราเชื่อมั่นเพื่อประเทศเรามั่นคง ถาวร พี่น้องชนชาติต่าง ๆ จะอยู่กันอย่างเสมอภาค เพื่อให้อธิปไตยของประเทศยืนยาว เป็นการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชน และสร้างประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทางพรรคคอมมิวนิสต์ของเราพยายามทำงาน อย่างเต็มที่ เพื่อที่ความสามารถจะทำได้

ขอขอบคุณทุกท่าน

30 กันยายน 2538

မာကမာက ခ .

**Position of the New Mon State Party (NMSP) on recurrence of armed
conflict between the State Law and Order Restoration Council (SLORC)
and the Karenni National Progressive Party (KNPP).**

စတင်ချင်းမနိတို့ သိပ်ဌာန

THE NEW MON STATE PARTY GENERAL HEADQUARTERS

Position of the New Mon State Party (NMSP) on recurrence of armed conflict between the State Law and Order Restoration Council (SLORC) and the Karenni National Progressive Party (KNPP).

A ceasefire agreement was reached between the State Law and Order Restoration Council (SLORC) and Karenni National Progressive Party (KNPP) on 21st March 1995. But since 30th June 1995, news came out that there were intensive recurrences of armed conflict between them.

- Even though it is not known why the recurrence of armed conflict came about, the New Mon State Party (NMSP) with much concern, regrets its occurrence.
- With the intention of restoring peace and regional development, 15 ethnic nationalities and the SLORC have already negotiated a ceasefire.
- It is quite natural that difficult problems could occur during ceasefire period. But to hold on the ceasefire, the best way to solve them is by peaceful dialogue. The NMSP believes that with noble perseverance on both sides, amicable solution could be successfully reached.
- Therefore, in future if there be differences between whatever armed organizations, the NMSP urges earnestly that any confrontation that crop up be solved by peaceful negotiation.

23rd July 1995.

Central Committee
New Mon State Party.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายประเสริฐ ทองประสม
เกิดวันที่	20 พฤษภาคม 2497
สถานที่เกิด	อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1630/51 101 แนนชั่น ลาดพร้าว 101 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2518	ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2525	กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2540	ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร